MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS MOKSLŲ FAKULTETO
PRIVATINĖS TEISĖS INSTITUTAS

LUKO VALENTUKEVIČIAUS
CIVILINĖS IR VERSLO TEISĖS MAGISTRANTŪROS NUOLATINĖS STUDIJOS

ORIGINALUMO KRITERIJAUS PROBLEMATIKA EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖJE

Magistrantūros baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
dr. Ąžuolas Čekanavičius
Vilnius, 2019

TURINYS

SĄVOKOS IR SUTRUMPINIMAI 4

ĮVADAS 5

1. ORIGINALUMO KRITERIJAUS SAMPRATA IR REIKŠMĖ 8

1.1. Originalumo samprata 8

1.2. Originalumo kriterijaus funkcija 10

1.3. Išvestinių kūrinių originalumas 14

2.EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO IR LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKA AIŠKINANT KŪRINIO ORIGINALUMĄ 15

2.1. Europos Sąjungos teisingumo teismo praktika formuojanti kūrinio originalumo sąvoką 15

2.2. Lietuvos Aukščiausiojo teismo praktika aiškinanti kūrinio originalumo sąvoką 23

3. ORIGINALUMO KRITERIJUS ANGLIJOS BEI KITŲ ŠALIŲ NARIŲ TEISĖJE 44

3.1. Originalumo koncepto suvokimas Anglijos teisėje 44

3.2. Europietiškasis originalumo kriterijus 46

3.3. Europos Sąjungos bei Anglijos originalumo standartų panašumai ir skirtumai 47

3.3.1 Laisvi autoriaus pasirinkimai bei funkcijos arba taisyklių nulemti sprendimai 48

3.3.2. Kūrinio originalumas pasireiškiantis autoriaus triūsu 50

3.3.3. Duomenų, idėjų ir funkcijų kūrimas kaip kūrinio originalumą lemiantis veiksnys 51

3.3.4. Autoriaus įgūdžiai ir kūrinio originalumas 53

3.3.5. Autoriaus įnašai prieš kūriniui įgaunant formą ir kūrinio originalumas 54

3.3.6. Kūrinio originalumas pasireiškiantis autoriaus kūrybiškumu 55

3.4. Kūrinių neatitinkančių Europos Sąjungos formuojamą originalumo kriterijų apsauga šalyse narėse 58

3.4.1. Nuotraukų originalumas Anglijos teisėje 59

IŠVADOS 65

PASIŪLYMAI 67

ŠALTINIŲ IR LITERATŪROS SĄRAŠAS 68

STRAIPSNIAI IŠ KNYGŲ, MOKSLO DARBŲ RINKINIŲ IR KONFERENCIJŲ MEDŽIAGOS, MONOGRAFIJOS, MOKSLINIAI STRAIPSNIAI 68

INTERAKTYVIOS LITERATŪROS SĄRAŠAS 69

TEISĖS AKTŲ SĄRAŠAS 71

TEISMŲ PRAKTIKOS SĄRAŠAS 71

ANOTACIJA 73

ANOTACIJA ANGLŲ KALBA (ANNOTATION) *73*
SANTRAUKA *75*
SUMMARY (SANTRAUKA ANGLŲ KALBA) *77*
PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ *79*

SĄVOKOS IR SUTRUMPINIMAI

WTC – Pasaulio intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių sutartis;

ESTT – Europos Sąjungos Teisingumo Teismas;

LAT – Lietuvos Aukščiausiasis Teismas;

PŽĮ – Lietuvos Respublikos Prekių ženklinimo įstatymas;

ATGTĮ – Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas;

Work skill and labor – darbas, įgūdžiai bei pastangos;

Pre - expressive contributions – prieš išraiškinis įnašas. Toks įnašas į kūrinį, kuris padaromas iki kūriniui įgaunant formą.

ĮVADAS

Temos naujumas, aktualumas. Sparčiai vystantis technologijoms atsiranda vis naujų intelektinės kūrybos objektų rūšių. Kūriniai tampa vis sudėtingesni bei įvairesni, todėl paviršutiniško vertinimo dažnai nepakanka. Iki Europos Sąjungos teisės harmonizavimo, šalys narės skirtingai interpretavo kūrinio originalumą. Vienos šalys kėlė griežtesnius reikalavimus, kitos originalumo statusą kūriniui suteikdavo laisviau. Originalumo kriterijaus interpretavimo skirtumai buvo itin aiškūs lyginant kontinentinės teisės tradicijos bei paprotinės teisės tradicijos šalių narių reguliavimus. Dėl šios priežasties tarp šalių narių kilo nemažai nesutarimų. Siekdama išvengti tolimesnių konfliktų, Europos Sąjungą, kaip viršvalstybinis įstatymų leidėjas, apsiėmė gan sunkią našą – harmonizuoti intelektinės nuosavybės teisinį reguliavimą šalyse narėse. Tačiau Europos Sąjungos parlamento ir tarybos direktyva, harmonizuojanti intelektinės nuosavybės originalumo kriterijų, pateikia gan bendro pobūdžio reikalavimą kūriniui. Kūrinys patenkina jam keliamą originalumo reikalavimą, jei jis yra *paties autoriaus intelekto kūrinys*. Dėl tokio ganėtinai siauro ir ne visiškai aiškaus originalumo kriterijaus apibrėžimo ir menko originalumo kriterijaus ištyrimo lygio dažnai išsiskiria Europos Sąjungos bei Europos Sąjungos Teisingumo Teismo formuojamas originalumo kriterijaus aiškinimas ir Europos Sąjungos narių, o ypač Anglijos, kurioje galioja paprotinės teisės tradicijos, formuojama teismų praktika.

Tiriama problema. Darbas „*Originalumo kriterijaus problematika Europos Sąjungos teisėje*“ nagrinėja, ar Europos Sąjungos šalių narių originalumo kriterijaus harmonizavimas pasiekė užsibrėžtus tikslus? Ar šalių narių originalumo kriterijaus interpretavimas visada sutampa su Europos Sąjungos bei Europos Sąjungos Teisingumo Teismo formuluojama praktika? Originalumo kriterijaus harmonizavimo problematika ypač aktuali byloms, kurios yra nagrinėjamos paprotinės teisės šalyse, o, tiksliau, Anglijoje. Artėjant Anglijos išstojimo iš Europos Sąjungos datai, nėra aišku ar Anglijos teismai toliau remsis suformuota Europos Sąjungos bei Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencija aiškinant kūrinio originalumą skirtinguose kūriniuose, ar, visgi, Anglijos teismai remsis paprotinės (bendrosios) teisės šalyse populiaresniu – objektyviuoju originalumo kriterijaus nustatymo metodu bei teismų praktika suformuluota iki Europos Sąjungos direktyvos?

Baigiamajame darbe tiriamos problemos ištyrimo lygis. Kaip jau buvo minėta anksčiau, originalumo kriterijus, taikomas intelektinės veiklos kūriniams, Europos Sąjungos teisėje aprašytas gan išsamiai. Doktriną formuoja ir aprašo tokie autoriai kaip E. Rosati, knygose „Originality in a work, or a work of originality: the effects of the Infopaq decision“ bei „European Intellectual Property Review“, C. Handig, savo darbe „The “sweat of the brow” is not enough! - more than a

blueprint of the European copyright term “work”“, bei A. Waisman, savo darbe „Revisiting originality“. Informacijos apie taigalima rasti ir tokiuose šaltiniuose kaip ESTT sprendimai ir atskiros teisėjų nuomonės. Lietuvoje originalumo kriterijaus ypatumus nagrinėjo Doc. A. Vileita knygoje „Intelektinės nuosavybės teisė“, V. Mizaras darbe „Autorių teisė“ bei 2005m. darbe „Kūrinio originalumo samprata“ aprašė Dr. Jūratė Usonienė. Šie autoriai originalumo sąvoką tyrė gana seniai, todėl jos supratimas galimai yra pasikeitęs. Informacijos apie originalumo kriterijų taip pat galima rasti tokiuose šaltiniuose kaip Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika bei vadovėliai, kuriuose dėstomi intelektinės nuosavybės teisės pagrindai. Dėl šio kriterijaus išaiškinimo reliatyvaus naujumo ir gan sparčios kaitos, naujausią informaciją apie originalumo kriterijų galima rasti atskirose teisininkų, besidominčių intelektine nuosavybe, nuomonėse. Šios nuomonės dažniausiai išreiškiamos internetinių publikacijų pavidalu.

Tyrimo tikslas yra išnagrinėti Europos Sąjungos intelektinės veiklos kūrinio originalumo kriterijaus harmonizavimo lygį šalyse narėse.

Darbo tikslui pasiekti yra keliami šie **uždaviniai:**

1) Pateikti originalumo kriterijaus sampratą ir reikšmę;
2) Išanalizuoti Lietuvos originalumo kriterijaus harmonizavimo lygį.
3) Išanalizuoti Anglijos bei kitų šalių narių originalumo kriterijaus harmonizavimo lygį.
4) Atskleisti pagrindines problemas, susijusias su originalumo kriterijaus harmonizavimu šalyse narėse.

Baigiamojo darbo reikšmė. Išanalizavus Europos Sąjungos originalumo kriterijaus taikymo doktriną bei šalių narių praktiką aiškinant šį kriterijų nagrinėjamose bylose, visų pirma, būtų galima nustatyti ir pateikti aktualų doktrininį – mokslinį originalumo kriterijaus išaiškinimą. Taip pat pateikti siūlymus teismams dėl tolimesnės praktikos formavimo aiškinant atskirų kūrinių rūšių originalumą.

Tyrimo metodai. Siekiant įgyvendinti iškeltus uždavinius darbe pasitelkiami šie metodai: istorinis, dokumentų bei literatūros analizės, dedukcinis, indukcinis ir lyginamasis.

1) Istorinis analizės metodas – bus taikomas nustatant doktrininį kūrinio sąvokos aiškinimą bei istorinę šios sąvokos reikšmę ir jos kaitą.
2) Dokumentų ir literatūros analizės bei dedukcinis metodai – bus taikomi nagrinėjant Europos Sąjungos Teisingumo Teismo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, žemesnės instancijos teismų ir šalių narių teismų sprendimus;

3) Indukcinis ir lyginamosios analizės metodai bus taikomi nustatant originalumo kriterijaus harmonizavimo lygį šalyse narėse. Metodai padės nustatyti, ar originalumo kriterijaus harmonizavimas pasiekė užsibrėžtą tikslą.

Darbo struktūra. Atskleidžiant, kaip Europos Sąjungos parlamente, taryboje ir Europos Sąjungos Teisingumo Teisme yra suprantamas kūrinio originalumo kriterijus, kaip jį taiko ir aiškina šalys narės ir kokią reikšmę originalumas turi išvestiniams kūriniams, šį darbą skirstysiu į tris dalis. Pirmoje darbo dalyje sisteminant, analizuojant ir apibendrinant bus tiriamas originalumo kriterijaus aiškinimas doktrinoje, teisės aktuose, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo kertinėse bylose, išplėtusiose šio kriterijaus aiškinimą, siekiant nustatyti, kokie teisės aktai, doktrina bei teismų sprendimai turėjo įtakos formuojant originalumo kriterijaus aiškinimą ir kaip šią praktiką interpretuoja ir taiko Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. Antroje dalyje analizuojami atskiri Europos Sąjungos Teisingumo Teismo bei šalių narių teismų nutarimai, nutartys ir išaiškinimai, intelektinės nuosavybės teisės sritį praktikuojančių teisininkų nuomonės, siekiant nustatyti, kaip atskiroms intelektinės nuosavybės kūrinių rūšims yra taikomas originalumo kriterijus, ir palyginti teismų sprendimus, teisininkų nuomones ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo formuojamą doktriną. Trečioje dalyje bus atskleista originalumo kriterijaus įtaka išvestiniams kūriniams.

Ginamasis teiginys: Šiuo metu Lietuvos Aukščiausiojo Teismo bei šalių narių teismų taikomas originalumo kriterijus yra nutolęs nuo Europos Sąjungos parlamento ir tarybos vizijos bei Europos Sąjungos Teisingumo Teismo formuojamos doktrinos. Užsibrėžtas harmonizavimo lygis, reikalingas užtikrinti vienodą teismų praktiką Europos Sąjungoje, nėra pasiektas.

1. ORIGINALUMO KRITERIJAUS SAMPRATA IR REIKŠMĖ

1.1. Originalumo samprata

Romos poetas Martial apkaltino kitą poetą Fidentinus jo poezijos kopijavimu ir pavadino jį plagiarius[1]. Šis terminas prilipo. Ben Jhonson 1601 metais sąvoką plagiary[2] panaudojo apibūdinti terminui „literatūros vagis – toks asmuo, kuris vagia kito rašytojo raštus“ bei veiksmui „literatūros vagystė – nusikaltimas“. Tačiau šimtmečius žmonės nelaikė plagijavimo nusikaltimu. Dauguma visuomenių nelaikė žodžių bei idėjų asmenine nuosavybe, o jų pasisavinimo - nusikaltimu. Tapytojai, skulptoriai, kompozitoriai bei kiti menininkai buvo skatinami kopijuoti savo mokytojų darbus kiek įmanoma tiksliau. Rašytojai buvo smerkiami dėl to, kad bandė kurti savo išskirtiniu stiliumi. Tik XVIII amžiuje originalumas kūriniuose tapo ideologija bei siekiamybe. Iš dalies tai įtakojo Edward Young knyga „Spėlionės, susijusios su originalia kompozicija“[3], išleista 1759 metais Londone. Knygoje E. Young smerkia imitavimą ir giria originalumą kūryboje: „Originalūs kūriniai yra ir turėtų būti favoritai, nes būtent jie yra didieji geradariai; Jie išplečia Raidžių respublikos ribas ir prideda naujų provincijų į jos teritoriją: imitacijos mums duoda tik tai, ką jau turime <...>. Geri autoriai yra originalūs, blogi kūrėjai kopijuoja, o kopija ne ką geriau nei liūdna vagystė“.[4] Bėgant laikui originalumas tapo vis svarbesniu kriterijumi, keliamu autoriaus meninei išraiškai – kūriniui. Originalūs bei išskirtiniai kūriniai tapo vis labiau vertinami. Šiais laikais sąvoką „originalus“ mes tapatiname su autentiškumu, savotiškumu, retai pasitaikančiu ir nenukopijuotu nuo ko nors kito.[5] Originalumas dažnai yra tapatinamas su naujumu, nors teisiškai toks teiginys yra klaidingas. Originalus kūrinys nebūtinai yra naujas kūrinys. Amžiuje, kuriame dominuoja individualumas ir noras būti išskirtiniu, originalumas tapo ne tik ideologija bei siekiamybe, tačiau ir vienu iš vos kelių kriterijų kūriniui, keliamų siekiant pripažinti jį saugomu autorių teisėmis. Visgi, skirtingai nei Romos poetams, šiuolaikinei visuomenei nebeužtenka vien pažvelgti į poeto darbą, kad įvertinų, ar jis nepasisavino kito kūrėjo eilių bei tekstų.

Kalbant apie autoriaus darbą – kūrinį, kuris sukurtas pasitelkus intelektą, originalumą mes vertiname kaip kokybinę savybę, išskiriančią ir apibūdinančią kūrinį. Ši savybė lemia intelektinės

[1] Lot. *plagiarius* – pagrobėju.
[2] Angl. *plagiary* – plagiatas.
[3] angl. Conjectures Concerning Original Composition - Spėlionės, susijusios su originalia kompozicija.
[4] Jack Lynch, *The Perfectly Acceptable Practice of Literary Theft: Plagiarism*, Copyright, and the Eighteenth Century, Writing-World.com, žiūrėta 2019-01-01, https://www.writing-world.com/rights/lynch.shtml .
[5] Lietuvių kalbos žodynas.

kūrybinės veiklos būdą: originalumas gali būti siejamas tiek su procesu, tiek su rezultatu. Pavyzdžiui, originali idėja gali būti išreikšta neoriginaliu būdu arba atvirkščiai – labai neoriginali idėja gali būti išreikšta itin unikaliu būdu.[6] Reikėtų paminėti, kad nei nacionaliniai įstatymai, nei Europos Sąjungos teisės aktai neįvardija kriterijų, skirtų originalumui apibrėžti. Apskritai, šią sąvoką įstatymas aiškina itin retai. Iš 93 valstybių teisės aktų, originalumo samprata buvo pateikiama tik trijų valstybių – Bulgarijos, Burkina Faso ir Malaizijos įstatymuose[7]. Šis reikalavimas dažniausiai siejamas su kūrinio gaminimo būdu, t.y. intelektine veikla – asmenine veikla.

Kūrinio originalumo sampratą ir doktrininį jos aiškinimą, kurį ilgą laiką naudojo Lietuvos teismai, suformulavo du žymūs Lietuvos teisininkai. Pirmasis – doc. A. Vileita, kuris laikosi nuomonės, kad originalumas gali būti apibūdinamas kaip autoriaus kūrybinio darbo rezultatas. Tokiame kūrinyje turėtų atsispindėti autoriaus asmenybė. Autoriaus asmenybę doc. A. Vileita apibūdina kaip autoriaus pažiūras, mintis bei gyvenimo patirtį. Originalumas gali būti išreikštas tiek kūrinio forma, tiek kūrinio turiniu. Tačiau teisinei apsaugai pakanka vien originalios kūrinio formos. Kitas autorius – V. Mizaras mano, kad originalumas yra vienas iš svarbiausių ir esminių kriterijų kūriniui, kaip autorių teisių objektui. Taip pat V. Mizaras teigia, kad originalumas yra fakto klausimas, todėl originalumas negali būti absoliutus ir statiškas. Originalumo kriterijus nustatomas ir patvirtinamas konkrečiam laikui konkrečioje vietoje. Taip pat originalumo reikalavimas negali būti siejamas su kūrinio verte.[8] Būtent dėl šių priežasčių originalumo kriterijaus aiškinimo atsakomybė yra perkeliama ginčą nagrinėjančiai institucijai. Kūrinio originalumą teismas vertina kiekvieną kartą nagrinėdamas konkretų ginčą.

Originalumo standartas tarptautinėse sutartyse pirmą kartą buvo paminėtas vienoje seniausių konvencijų, kalbančių apie intelektinės nuosavybės apsaugą – 1886 metų Berno konvencijoje dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos. Šios konvencijos 2 straipsnio 3 dalis sako: „*Vertimai, adaptacijos, muzikinės aranžuotės ir kiti literatūros ar meno kūrinių perdirbimai saugomi kaip ir originalūs kūriniai nepažeidžiant originalaus kūrinio autorinės teisės*.“[9], tuo tarpu 1 dalis išvardina, ką konvencijos šviesoje reiškia „literatūros ir meno kūriniai“. Į šią sąvoką patenka dauguma klasikinių meninių išraiškų, tokių kaip fotografijos, skulptūros, knygos ir kita literatūra, taikomosios dailės kūriniai ir t.t. Toks šio straipsnio formulavimas suponuoja, kad kūrinio originalumas turi esminę reikšmę jo

[6] Marija Stonkienė, *Intelektinės nuosavybės teisė, Autorių teisė*, (Vilnius: VU leidykla, 2011), 58 .
[7] Marija Stonkienė, *Intelektinės nuosavybės teisė, Autorių teisė*, (Vilnius: VU leidykla, 2011) 60, 61.
[8] V. Mizaras, *Autorių teisė: monografija. T. 1.* ,(Vilnius: Justitia, 2008), 168. 62.
[9]“Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos, 1886 m. rugsėjo 9 d.”, žiūrėta 2019-11-23, https://www.latga.lt/uploads/pdf/Berno-konvencija.pdf .

apsaugai. Tuo tarpu, 2 straipsnio 5 dalyje yra suformuluota kūrinio, kaip intelektualinės kūrybos rezultato, sąvoka. Taigi, galime daryti išvadą, kad Berno konvencija kūriniams suteikia apsaugą tik tokiu atveju, kai jie tenkina dvi sąlygas: kūrinys privalo būti originalus ir turi būti sukurtas kaip intelektualinės kūrybos rezultatas. Labai panašų, praktiškai identišką reikalavimą kūriniui galime rasti ir Europos Sąjungos tarybos ir parlamento direktyvoje, kuria buvo siekiama harmonizuoti intelektinės nuosavybės teisinį reguliavimą Šalyse narėse – 1991 m. gegužės 14 d. Direktyva dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos (91/250/EEB). Šios Direktyvos 1 straipsnio 3 dalis formuluoja tokį originalumo kriterijaus apibrėžimą: „*Kompiuterio programai taikoma apsauga, jei ji yra originali ta prasme, kad tai – paties autoriaus intelekto kūrinys*.“[10] Originalumas, kaip kriterijus, keliamas intelektinės nuosavybės kūriniams, taip pat minimas ir 1996 m. kovo 11 d. Direktyvoje dėl duomenų bazių teisinės apsaugos (96/9/EB) bei 2006 m. gruodžio 12 d. Direktyvoje dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (2006/116/EB). Pastaroji Direktyva bei kodifikuota Direktyvos dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos redakcija praplečia originalumo kriterijaus sąvoką: „kūrinys bus laikomas originaliu, jeigu jis yra paties autoriaus intelektinės kūrybos rezultatas, atspindintis jo asmenybę, ir jokie kiti kriterijai, tokie kaip vertingumas ar paskirtis, nėra taikytini“.

Taigi, galime teigti, kad originalumas – tai intelektinės nuosavybės kūrinį apibūdinanti sąvoka. Originalumas suponuoja, kad intelektinės veiklos rezultatas pasižymi tam tikromis savybėmis. Šios savybės gali būti pasiektos kūrinio kūrimo procesu arba atsispindėti išreikštoje idėjoje. Šis kriterijus yra gan stipriai siejamas su visuomenės nuomone bei požiūriu į kūrybą. Dėl šios priežasties tai nėra statiška sąvoka. Originalumo kriterijus yra gan senas konceptas. Dabartinėje visuomenėje originalumas yra itin aktualus. Tai vienas iš reikalavimų, keliamų kūriniams, Berno konvencijoje bei Europos Sąjungos direktyvose, siekiant sutekti jiems teisinę apsaugą. Kūrinys yra pripažįstamas autorių teisių objektu, kai jis atitinka tris pagrindinius kriterijus: kūrinys privalo būti originalus, atspindėti autoriaus asmenybę ir turi būti sukurtas kaip intelektualinės kūrybos rezultatas. Originalumas gali būti pasiektas įvairiais būdais: kuriant gali būti pasitelkiamas itin originalus procesas arba originalumu gali pasižymėti ir realizuota kūrinio idėja.

1.2. Originalumo kriterijaus funkcija

[10] Europos Parlamento ir Tarybos, *Direktyva dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos*, 1991 m. gegužės 14 d.

Taigi, gali kilti natūralus klausimas: kokia yra originalumo kriterijaus funkcija? Atsakymas į šį klausimą yra gana paprastas. Originalumo reikalavimas naudojamas nustatant ribą, kuomet literatūros, dramos, meno, muzikos kūriniams galima suteikti autorių teisių apsaugą. Tačiau čia susiduriama su gan rimta problema: kaip rasti tą ribą, ties kuria kūriniui, kaip autorinių teisių objektui, yra suteikiama apsauga? Į šį klausimą galime bandyti atsakyti dviem aspektais: iš prigimtinio įstatymo perspektyvos arba utilitarinės perspektyvos. Vadovaujantis prigimtinio įstatymo perspektyva, originalumo reikalavimas kūriniams tiesiog atspindi prielaidą, kad autorių teisių apsauga turi apsaugoti autorių ir jo teises. Vadinasi, jei kūrinyje nėra originalumo, tai galime daryti prielaidą, kad kūrinyje nėra ir autoriaus asmenybės. Dėl šių priežasčių nelieka ir būtinybės bei pagrindo tokiam kūriniui taikyti apsaugą. Taigi darbai, neatspindintys autoriaus asmenybės, kuriems reikalingos tik investicijos arba pastangos, objektyvūs darbų elementai, tokie kaip faktai ir idėjos, negarantuotų kūrinio apsaugos. Vadovaujantis tokia filosofija, apsauga nebūtų suteikiama ir asmenims, kurie tiesiog naudojasi savo kūrybine bei išraiškos laisve. Kitą vertus, autoriui, įdėjusiam pastangų tam, kad pasiekti kūrybinį rezultatą, būtų suteikiama pelnyta apsauga. Ši apsauga užtikrintų, neteisėto darbo išnaudojimo prevenciją. Tokia filosofijos kryptis veda link apsaugos, kuri būtų lengvai prieinama. Taip pat tokia apsauga būtų suteikiama bet kuriam subjektui, įdėjusiam darbo arba pastangų kūriniui sukurti. Žvelgiant iš utilitarinės perspektyvos, originalumo kriterijus yra šiek tiek kitoks. Originalumas autoriams turėtų būti sunkiau pasiekiamas. Utilitarinė filosofija siekia užtikrinti, kad autorių teisė saugotų tik tuos darbus, kurių pagrindinis tikslas nėra gauti teisinę apsaugą. Toks požiūris pateisintų apsaugą kūrinių, kurie buvo sukurti pramonės dėka arba kaip investicija. Tokiuose kūriniuose autoriaus individualumas, asmeninis prisilietimas ar kitos asmeninės savybės neatsispindi. Tačiau utilitarinis požiūris taip pat reikštų, kad nereikšmingi bei paprasti kūriniai nebus saugomi. Tai suponuoja, kad intelektinės kūrybos objektams, kuriuos galima traktuoti kaip būtinus komponentus išraiškos laisvei užtikrinti, nebus suteikiamas išimtinumas. Tokie objektai kaip, pavyzdžiui, idėjos arba faktai liks neapsaugoti ir viešai prieinami. Remiantis šia informacija, galėtume teigti, kad originalumo kriterijaus sampratą padėjo suformuoti utilitarinis ir prigimtinis požiūriai į teisę. Tačiau pažvelgus į šiuolaikiniuose teisės aktuose minimą originalumo apibrėžimą, nerasime tikslaus ekvivalento nei vienai, nei kitai teisės teorijai. Galima reziumuoti, kad taip yra todėl, nes teisinė sistema retai nuosekliai laikosi filosofinių idėjų. Dažnai teismai renkasi paprastesnius ir objektyvesnius testus, kurių kaštai mažesni ir rezultatai labiau nuspėjami. [11]

[11] L. Bently, B. Sherman, D. Gangjee ir P. Jhonson, *Intellectual property law*, (United Kingdom, Oxford univercity press, 2017 m.), 95 .

Kitu aspektu originalumas yra vertinamas kaip kriterijus, padedantis nustatyti, ar kūrinys nėra nukopijuotas nuo kito kūrinio. Šiuo atveju yra siekiama nustatyti ir konstatuoti autorių teisių pažeidimą, tiriami kriterijai, padedantys konstatuoti svetimo kūrinio panaudojimą.[12] Bendrosios teisės tradicijos ir originalumas kaip kriterijus iš esmės atsako į klausimą, ar kūrinys yra kilęs iš autoriaus. Šiuo kriterijumi yra nustatomas autoriaus ryšys su kūrybiniu procesu bei jo rezultatu. Tuo tarpu, paprotinės teisės tradicijos šalyse originalumas yra vertinamas per autoriaus investicijas į kūrinį. Investicijos suprantamos kaip įdėtas triūsas, įgūdžiai ir sprendimai[13] arba kūrybinis darbas − įgūdžių ir darbo rezultatai. Originaliu darbas bus laikomas tada, kai bus įrodyta, kad šie kriterijai egzistuoja ir kūrinys yra paties autoriaus darbo rezultatas. Tokiu būdu yra siekiama sumažinti subjektyvaus teismo vertinimo galimybę bei suteikti apsaugą asmenims, kurie investavo savo resursus: laiką, kapitalą bei žmogiškuosius (kūrybinius) resursus į kūrinio sukūrimą. Taigi, kontinentinės teisės tradicijos šalyse galioja asmeninis autoriaus prisilietimas, *l'empreinte de la personnalité de l'auteur* [14]. Tokia autorių teisių apsaugos sistema galioja Prancūzijoje, Belgijoje, Nyderlanduose, Šveicarijoje ir daugumoje kitų šalių narių. Jose yra taikomas subjektyvus originalumo kriterijus. Šiose šalyse originalumą vertinanti institucija atsižvelgia į tai, ar kūrinys atspindi autoriaus braižą, vertina kūrinio savitumą. Savitumas yra būtinas kriterijus siekiant suteikti kūriniui autorinių teisių apsaugą. Taip pat yra vertinamas individualumas, kurį lemia autoriaus asmeninis indėlis į kūrinį. Individualumas parodo kūrinio, kaip objekto, originalumą. Toks vertinimas yra daug subjektyvesnis ir nepastovesnis lyginant su objektyviuoju originalumo kriterijaus vertinimu.[15] Kai kurių kūrinių individualumas yra siejamas su kūrybiniu procesu, o kitų – su naudojimo ypatumais.[16] Kalbant apie autorių teisių pažeidimą reikėtų pabrėžti, kad jei autorius kopijuoja kito autoriaus kūrinio elementus, tai dar nesuponuoja autorių teisių pažeidimo. Kūrinys, išsiskiriantis tam tikromis estetinėmis savybėmis arba pateikiantis apipavidalintą informaciją ir taip imituodamas kūrinį, kilusį iš intelektinės veiklos, netenkina kūrinio apsaugai keliamų reikalavimų. Svarbu atskirti, ar kūrinys yra pačio autoriaus kūrybos rezultatas, ar, visgi, gudri klastotė, imitacija ar tiesiog kito autoriaus kūrinio kopija. Kopijavimu gali būti pripažintas ir toks veiksmas, kuris nėra daromas tiesiogiai. Netiesiogiai kopijuoti galima formą, stilių, kūrinio motyvus.

Naujumo ir originalumo sąvokos dažnai yra tapatinamos. Originalus kūrinys nebūtinai turi būti naujas kūrinys, tačiau šiam kontekste galime drąsiai teigti, kad jei autorius sukūrė kažką iki

[12]Ramūnas Birštonas, Danguolė Klimkevičiūtė, Nijolė Janina Matulevičienė, Lina Mickienė ir Jūratė Uosienė, *Intelektinės nuosavybės teisė*, (Vilnius, 2010) , 102, 103 .
[13] Angl. labor, skill and judgment - triūsas, įgūdžiai ir sprendimai.
[14] Pranc. L'empreinte de la personnalité de l'auteur – asmeninis autoriaus prisilietimas.
[15] Marija Stonkienė, *Intelektinės nuosavybės teisė, Autorių teisė*, (Vilnius: 2011) 50 - 63 .
[16] Marija Stonkienė, *Intelektinės nuosavybės teisė, Autorių teisė*, (Vilnius: 2011). 50 - 63 .

tol nematyto, mes galime tai traktuoti kaip naują ir originalų kūrinį. Vadinasi, naujumas suponuoja originalumą, tačiau originalumas nebūtinai suponuoja naujumą. Autorių teisės kontekste originalumas yra vertinamas keliant klausimą: ar autorių idėjos, duomenys, kūryba yra pateikiama tokiu būdu, kuris gali būti laikomas nauju ir originaliu? Todėl autorių teisė saugo būtent kūrinio formą, bet ne turinį. Kadangi autorių teisės taip pat nesaugo idėjos kaip objekto, kyla kūrinio ir formos dichotomijos problema. Tai reiškia, kad vieni kūrinio elementai yra saugomi, o kiti nesaugomi. Problema sprendžiant kūrinio turinio ir formos klausimą nekyla, jei vertė yra būtent formoje, tačiau takoskyra nėra tokia akivaizdi, kai forma yra tiesiogiai susijusi su kūriniu ir jo turiniu. Todėl, kaip jau buvo minėta, kūrinio originalumas gali pasireikšti įvairiais būdais. Šiuo atveju kūrinys gali būti originalus tiek savo forma, tiek turiniu. Esamas teisinis reguliavimas sako, kad idėja nėra autorių teisių objektas, tačiau neatsako į klausimą „o kas, jeigu kūrinyje yra panaudojama kito autoriaus idėja, išreikšta jo kūrinyje?“. Ar toks kūrinys galėtų būti originalus? Doktrina įvardija ne vieną kriterijų, kuris padeda atskirti saugomus kūrinio elementus nuo nesaugomų.

Paskutinis aspektas, padedantis nuspręsti, ar kūrinį laikysime originalu, ar, visgi, kopija, yra panaudoto (pirminio) kūrinio lygis. Tokiu atveju, kai kūrinys yra originalus, o kūrybinis lygis yra aukštas, užtenka rasti tik bendrus elementus, siejančius kūrinį ir jo kopiją. Pavyzdžiui, teisių pažeidėjas nukopijavo tam tikrus dizaino sprendimus, kurie nėra nulemti objekto funkcijos ir išskirtinai priklausantys jo originalui. O jei kūrinys yra žemesnio lygio, tai tam, kad būtų pripažintas nukopijavimo faktas, turi būti padaryta tiksli kūrinio kopija. Reikėtų pabrėžti, kad vien tas faktas, kad naujame kūrinyje autorius panaudojo svetimo kūrinio elementus, nesuponuoja kūrinio neoriginalumo. Toks kūrinys gali būti traktuojamas kaip išvestinis kūrinys.[17]

Apibendrinant, originalumo kriterijus turi kelias funkcijas. Pirmoji šio kriterijaus funkcija yra nustatyti ribą, kuomet literatūros, dramos, meno, muzikos kūriniams galima suteikti autorių teisių apsaugą. Šią funkciją įgyvendina teismai, atlikdami testus, skirtus kūrinio originalumui nustatyti. Teismai originalumą konstatuoja naudodami prigimtinio įstatymo arba utilitarinės teisės tradicijos aiškinimo metodus. Iš prigimtinio įstatymo perspektyvos, originalumo reikalavimas kūriniams yra siejamas su autoriaus asmenybe ir jos atsispindėjimu kūrinyje. Tuo tarpu utilitarinė filosofija siekia užtikrinti, kad autorių teisė saugotų tik tuos darbus, kurie buvo sukurti pramonės dėka arba kaip investicija. Antroji originalumo kriterijaus funkcija yra autorių teisių pažeidimo nustatymas. Teismas, konkrečiu atveju įvertinęs ginčo aplinkybes, vertina, ar vienas kūrinys nėra nukopijuotas nuo kito

[17] Dr. Jūratė Usonienė, *Kūrinio originalumo samprata*, Jurisprudencija t. 78(70); 78–84, (Vilnius, 2005) , 80-81, žiūrėta 2019-01-01, https://www.mruni.eu/upload/iblock/7bc/009_usoniene.pdf .

kūrinio. Originalumas vertinamas remiantis viena iš filosofijų. Europos Sąjungoje paprotinės šalys narės, kurių teisės tradicija yra kontinentinė, kūrinį vertina iš prigimtinio įstatymo perspektyvos, o tos šalys, kurių teisės tradicija yra paprotinė – iš utilitarinės. Šie vertinimo kriterijai dar atitinkamai vadinami subjektyviuoju bei objektyviuoju. Kalbant apie kūrinių originalumą, reikėtų pabrėžti, kad Autorių teisė saugo būtent kūrinio formą, o turinys – nesaugomas. Kadangi autorių teisės nesaugo ir idėjos, kyla kūrinio ir formos dichotomijos problema. Tai reiškia, kad vieni kūrinio elementai yra saugomi, o kiti – nesaugomi. Taip pat kūrinio apsaugą diktuoja jo sudėtingumas. Sudėtingi kūriniai yra saugomi nuo dalinio atgaminimo bei kopijavimo, kai yra padaroma tam tikrų jo detalių kopija. Tuo tarpu, paprasti kūriniai yra saugomi tik nuo tiesioginio kopijavimo. Tačiau reikėtų pažymėti, kad net ir kūrinys (išvestinis), kuris buvo sukurtas panaudojant kitą (pirminį) kūrinį gali būti pripažįstamas originaliu.

1.3. Išvestinių kūrinių originalumas

Kaip jau buvo minėta, išvestiniais kūriniais vadiname kūrinius, kuriuose yra panaudotas svetimo kūrinio elementas ar jo dalis. Išvestinio kūrinio apibrėžimas yra pateiktas ATGTĮ 4 straipsnio, 3 p., 1 dalyje: „išvestiniai kūriniai sukurti pasinaudojus kitais literatūros, mokslo ir meno kūriniais“[18] . Taigi, išvestiniu kūriniu galime vadinti, pavyzdžiui, filmo apžvalgą ar jo komentavimą, kompiuterinių žaidimų apžvalgas ir t.t.. Išvestinis kūrinys gali būti originalaus kūrinio perdirbimas, pavyzdžiui, kūrinio išvertimas į kitas kalbas. [19] Svarbu paminėti, kad visiškai nesvarbu, ar kūriniui yra taikomas europietiškasis ar angliškasis originalumo kriterijaus aiškinimas, abi šios teisės tradicijos pripažįsta, kad išvestiniai kūriniai irgi gali būti originalūs. Ši kūrinių rūšis yra suprantama kaip kūriniai, kilę iš kitų kūrinių. Tokie kūriniai, kaip ir pirminiai, pretenduoja į teisinę apsaugą. Norint išvestiniams kūriniams suteikti apsaugą, jie turi būti originalūs. Svarbu paminėti, kad išvestinis kūrinys gali būti saugomas kaip autorių teisių objektas, net jei jis ir pažeistų pirminio kūrinio autorių teises. Šiuo atveju turėtume išvestinį kūrinį, kuris atitinka originalumo kriterijų, bet tuo pačiu metu ir pažeidžia autorių teises. Taigi, visos teisės, kurias įgijo šis kūrinys, privalo būti atskirtos bei prijungtos prie tų autorių teisių, kurios yra suteiktos pirminiam kūriniui. Tokiu atveju, kai išvestiniame kūrinyje gali būti matomas pirminis kūrinys, išvestinio kūrinio autorius privalės gauti licenciją iš pirminio kūrinio

[18] Lietuvos Respublikos Autorinių ir gretutinių teisių įstatymas, galiojanti suvestinė redakcija (nuo 2019-07-01).
[19]Dr. Jūratė Usonienė, Kūrinio originalumo samprata, Jurisprudencija t. 78(70); 78–84, (Vilnius, 2005) , 81, žiūrėta 2019-01-01, https://www.mruni.eu/upload/iblock/7bc/009_usoniene.pdf .

autorių teisių turėtojo. Anglijoje ir kitose paprotinės teisės tradicijos šalyse išvestinių kūrinių originalumui nustatyti yra taikomi visiškai kiti kriterijai nei kontinentinės teisės tradicijos šalyse. Vertinant išvestinio kūrinio originalumą, paprotinės teisės šalyse svarbiomis tampa į kūrinio sukūrimą įdėtos pastangos. Jos turi iš esmės pakeisti kūrinį, jis turi įgauti tokių savybių, kuriomis iki tol nepasižymėjo. Tuo tarpu, išvestiniams kūriniams keliami originalumo reikalavimai yra identiški pirminiams kūriniams keliamiems reikalavimams, pavyzdžiui, Prancūzijoje, kur galioja kontinentinės teisės tradicija. Todėl kūriniai, nežymiai pakeičiantys pagrindinį kūrinį arba sukurti panaudojant kūrinio dalis, yra vertinami kaip neatitinkantys originalumo kriterijaus. [20]

Apibendrinant, išvestiniais kūriniais yra laikomi tokie kūriniai, kurie yra sukurti pasinaudojus pirminiais literatūros, mokslo ir meno kūriniais. Išvestiniai kūriniai gali būti originalūs, tiek remiantis europietiškuoju, tiek angliškuoju originalumo vertinimo kriterijumi. Europietiškasis kriterijus reikalauja, kad išvestinis kūrinys padarytų esminius pakeitimus originaliam kūriniui. Tuo tarpu, angliškasis kriterijus vertina į išvestinio kūrinio sukūrimą įdėtas pastangas. Abiejų tradicijų šalyse yra pripažįstama, kad išvestinis kūrinys bus originalus tik tada, kai pirminis kūrinys atitiks originalumo kriterijus. Taip pat svarbu pažymėti, kad išvestinis kūrinys gali būti saugomas autorių teisėmis, net jeigu jis pažeidžia pirminio kūrinio autorių teises.

2. EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO IR LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKA AIŠKINANT KŪRINIO ORIGINALUMĄ

2.1. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika, formuojanti kūrinio originalumo sąvoką

Teisėje originalumo reikalavimas kūriniams buvo pradėtas taikyti nuo 1991 metų Berno konvencijos ratifikavimo. Istoriškai šis kriterijus buvo griežtai taikomas tik literatūros, dramos, meniniams bei muzikos kūriniams. Po Europos Bendrijos įsteigimo buvo pradėtas jos šalių narių teisės vienodinimo procesas. Europos Bendrija (vėliau pervadinta į Europos Sąjungą) intelektinės nuosavybės teisę siekė harmonizuoti direktyvomis, o, tiksliau, Direktyva dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos (91/250/EEB), Direktyva dėl duomenų bazių teisinės apsaugos (96/9/EB) ir Direktyva dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (2006/116/EB). Harmonizuojant Europos

[20] Dr. Jūratė Usonienė, Kūrinio originalumo samprata, Jurisprudencija t. 78(70); 78–84, (Vilnius, 2005) , 79, žiūrėta 2019-01-01, https://www.mruni.eu/upload/iblock/7bc/009_usoniene.pdf .

Sąjungos teisę originalumo samprata buvo suvienodinta fotografijoms, duomenų bazėms bei kompiuterinėms programoms. Buvo priimtas naujas kriterijus kūrinio originalumui įvertinti ir konstatuoti: „*kūrinys bus laikomas originaliu, jeigu jis yra paties autoriaus intelektinės kūrybos rezultatas, atspindintis jo asmenybę*“[21]. Direktyvomis nebuvo pasiektas užsibrėžtas harmonizavimo lygis. Po vertikalaus originalumo standarto harmonizavimo procesų ESTT keliose bylose pateikė išaiškinamus dėl originalumo kriterijaus interpretavimo, kai šis yra taikomas intelektinės nuosavybės rūšims, neišvardintoms direktyvose. Šių bylų paskirtis buvo pagerinti harmonizavimo lygį šalyse narėse bei suvienodinti intelektinės nuosavybės teisės aiškinimą ir taikymą šalių narių teismuose. Šioje darbo dalyje nagrinėsime kertines ESTT bylas, padėjusias suformuoti oficialų originalumo kriterijaus išaiškinimą.

Infopaq International A/S v. Danske Dagblades Forening. Atsakovas šioje byloje – *Infopaq*, įmonė, užsiimanti straipsnių analize. Jos veikimo principas yra gan paprastas: gavę užklausą tam tikra tema jie atlieka straipsnių paiešką laikraščiuose bei žurnaluose ir pateikia užsakovui 11-os žodžių straipsnių santraukas. Įmonė perkelia spausdintus straipsnius į skaitmeninį formatą, atlieka paiešką savo duomenų bazėje pagal užsakovo užklausą ir išsiunčia klientui rezultatus. Ieškovas – Danske Dagblades Forening, tai Danų dienraščių asociacija (toliau – DDA). Asociacija teigė, kad tokiam straipsnių panaudojimui Infopaq pirma turi gauti licenciją.

Pirmosios instancijos teismas ieškinį atmetė, apeliacinis teismas sustabdė procedūrą ir kreipėsi į ESTT su preliminariu klausimu dėl Infosoc Direktyvos 2 bei 5 straipsnių, susijusių su reprodukcijos teise bei dėl galimų išimčių, susijusių su atsitiktiniais bei trumpalaikiais veiksmais. ESTT sprendimas citavo Berno konvenciją aiškindamas, kad reprodukcijos teisė apima kūrinius, minimus 2 bei 8 straipsniuose. Šie kūriniai yra saugomi autorių teisėmis. Taigi, remiantis Duomenų bazių, Kompiuterinių programų ir Terminų bei Informacinės visuomenės (The Software, Database and Term bei Infosoc) direktyvomis, šie kūriniai yra saugomi autorių teisėmis, nes jie atitinka kūriniui keliamą originalumo kriterijų, todėl apsauga turi būti suteikiama ir kūrinio daliai, jei ji tenkina originalumo reikalavimą. Šiuo sprendimu taip pat buvo patvirtinta, kad naujienlaiškių straipsniai gali būti saugomi kaip literatūros kūriniai Infosoc direktyvos kontekste, jei jie yra originalios autoriaus kūrybos rezultatas. Originalumas tiesiogiai koreliuoja su jų kalbine ir pateikimo forma bei kombinacija žodžių, kuria jie yra sudėlioti. Teismas pasisakė, kad autorius sukuria intelektinės kūrybos kūrinius – naujienlaiškių straipsnius, parinkdamas žodžiu sekas bei kombinacijas. Teismas priėjo išvadą, kad 11-os žodžių santraukos, kurias darė Infopaq, gali būti saugomos Infosoc direktyva su sąlyga, kad šios santraukos yra autoriaus intelektinės veiklos kūrinys.

[21] Europos Sąjungos Tarybos, *Direktyva dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos*, 1991 m. gegužės 14 d.

Apibendrinant, tokiu sprendimu teismas įtvirtino precedentą, kad originalumo standartas yra ne kiekybinis, o kokybinis reikalavimas. Tai suponuoja, kad šalių narių teismai turėtų taikyti apsaugą kūriniams net ir tada, kuomet iš jų yra pasisavinamos mažos ištraukos, ir nelaikyti to *de minimis*. Taip pat teismas pateikė tokį originalumo kriterijaus išaiškinimą: „kūrinys yra originalus, jei jis yra autoriaus intelektinės veiklos rezultatas.“[22]

Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany v. Ministerstvo kultury. Kompiuterinių programų saugumo asociacija Bezpečnostní softwarová asociace (toliau –BSA) pateikė prašymą Čekijos kultūros ministerijai dėl leidimo rinkti autorių teises kompiuterinėse programose, o, tiksliau, vizualinėse vartotojo sąsajose. Tačiau Čekijos kultūros ministerija atmetė šį prašymą. BSA kreipėsi į teismą, tačiau rezultatas buvo toks pats – nei kultūros ministerija, nei Apeliacinis teismas netenkino BSA prašymo. Galiausiai BSA kreipėsi į Nejvyšší správní soud – Čekijos Respublikos Vyriausiąjį Administracinį Teismą. Vyriausiasis Administracinis Teismas nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į ESTT dėl prejudicinio sprendimo priėmimo. Teismas uždavė du klausimus, tačiau šio darbo kontekste yra tikslinga nagrinėti tik vieną iš jų: „Ar vizualinė vartotojo sąsaja patenka į frazę: „kompiuterio programos išraiškai bet kuria forma“ Direktyvos dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos 2 straipsnio šviesoje?“. Teismas nusprendė, kad galutinis programos kodas, taip pat kaip ir pirminis programos kodas, gali pretenduoti į autorių teisių apsaugą kaip dalis kompiuterinės programos išraiškos. Teismas argumentavo šį teiginį pasisakydamas, kad tokios išraiškos formos leidžia kūrinio atgaminimą skirtingomis programavimo kalbomis. Vizualinė vartotojo sąsaja nesuteikia galimybės atgaminti pačios kompiuterinės programos (ar jos pirminio kodo), tik sukuria vieną elementą tos programos, kuris leidžia vartotojams pasinaudoti viena iš programos funkcijų. Dėl šios priežasties Kompiuterių programų teisinės apsaugos direktyvos nuostatos nesuteikia apsaugos šiai programos daliai. Teismas patikslino, kad, remiantis Infosoc direktyva (2001/29), vizualinė vartotojo sąsaja gali būti saugoma autorių teisėmis kaip kūrinys, su sąlyga, kad tai yra autoriaus intelektinės kūrybos rezultatas[23].

Apibendrinant, šią bylą galime laikyti esmine ir dėl to, kad ji praplėtė *Infopaq* pradėtą Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės teisės harmonizavimą ir tarsi leidžia suprasti, kad pagrindinis reikalavimas, kurį turi atitikti kūriniai, siekiantys įgauti autorių teisių apsaugą ir patenkinti originalumo kriterijų, yra autoriaus asmeninės kūrybinės veiklos rezultato reikalavimas. Teismas šioje

[22] Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nutarimas*, Infopaq International A/S prieš Danske Dagblades Forening,* bylos Nr. C-5/08 .

[23] Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nutarimas, *Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany prieš Ministerstvo kultury*, bylos Nr. C-393/09 .

byloje taip pat išskyrė kriterijus, kuriais reikėtų vadovautis tikrinant vizualinės vartotojo sąsajos originalumą.

Football Association Premier League Ltd v. QC Leisure and Karen Murphy v. Media Protection Services. Anglijos Futbolo Asociacia Premier League (toliau - Premier League) įsigijo futbolo rungtynių transliavimo teises ir suteikė išimtines transliavimo teises atskiriems transliuotojams su sąlyga, kad transliacijos bus vykdomos tik šalies viduje. Kitaip sakant, suvaržė transliacijas pateikdami sąlygą, kad jos vyks tik šalies teritorijoje. Transliuojant į užsienį transliacijos buvo apsaugomos nuo trečiųjų asmenų neteisėto prisijungimo. Tačiau atsirado asmenų, kurie pradėjo pardavinėti aparatus, skirtus atkoduoti šias futbolo transliacijas. Dėl šios pažeidimo Premier League padavė į teismą šių aparatų platintojus bei juos naudojusius asmenis. Po atsakovų pralaimėtos apeliacijos buvo kreiptasi į High Court of Justice of England and Wales. Teismas bylą sustabdė ir kreipėsi į ESTT. Teismas, norėdamas nagrinėti šią bylą ir spręsti klausimą dėl teritorinio transliacijų išimtinumo, visų pirma, turėjo atsakyti į klausimą: ar futbolo rungtynės gali būti laikomos kūriniais ir ar gali būti saugomos autorių teisių? Trumpas atsakymas: ne, autorių teisių direktyvos prasme futbolo rungtynės nėra kūrinys. Teismas pasisakė, kad ginčo objektas – futbolo rungtynės, šiuo atveju turi būti „originalios ir būti autoriaus asmeninės intelektinės veiklos kūrinys“. Taip pat teismas pažymėjo, kad joks sporto renginys negali būti laikomas intelektinės veiklos kūriniu, autorių teisių direktyvos prasme. Taip yra todėl, kad rungtynės yra varžomos žaidimo taisyklių ir autoriui nėra vietos daryti kūrybinius pasirinkimus[24].

Apibendrinant, teismas šioje byloje pasisakė, kad futbolo rungtynės ir varžybos apskritai negali būti autorių teisių objektu Berno konvencijos prasme ir todėl negali būti saugomos kaip autorių teisių objektas. Teismas originalumo kriterijų pradeda asocijuoti su autoriaus pasirinkimo laisve. Toks kūrinio originalumo vertinimo kriterijus matomas ir Vokietijos bei Prancūzijos teisėje, dar kitaip vadinamas *l'empreinte de la personnalité de l'auteur*[25]. Šios teisės tradicijos galimai įtakojo teismo apsisprendimą pateikiant būtent tokį išaiškinimą. Retrospektyviai žvelgiant į ESTT praktiką galime daryti prielaidą, kad teismas toliau nuosekliai aiškina originalumo sąvoką, lygindamas ją su autoriaus galimybe daryti pasirinkimus, įdėti savo asmeninį indelį (prisilietimą).

[24] Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nutarimas, *Football Association Premier League Ltd, NetMed Hellas SA, Multichoice Hellas SA prieš QC Leisure, David Richardson, AV Station plc, Malcolm Chamberlain, Michael Madden, SR Leisure Ltd, Philip George Charles Houghton, Derek Owen (C-403/08) ir Karen Murphy prieš Media Protection Services Ltd*, bylos Nr. C-429/08 .

[25] Sunimal Mendis, *A Copyright Gambit: On the Need for Exclusive Rights in Digitised Versions of Public Domain Textual Materials in Europe*, (Vokiejita, 2019), 182-184 .

Maria Painer v. Standard VerlagsGmbH. Painer byla yra susijusi su nuotraukos originalumo kriterijumi. Austrijos fotografė Maria Painer, lankydamasi darželyje, padarė Natascha Kampusch portretinę nuotrauką. Po daugelio metų mergina buvo pagrobta ir atsakovai pradėjo dienraštyje spausdinti jos nuotraukas, kurias padarė ponia Painer. Dienraštis ne tik negavo ponios Painer leidimo, tačiau ir neakreditavo autorės. Taip pat dienraštis, panaudodamas programą ir Painer darytą nuotrauką, dirbtinai pasendino Natascha ir sukūrė foto robotą, kuris imitavo, kaip mergaitė galėtų atrodyti šiandien. Painer prieštaravo abiejų nuotraukų išleidimui laikraštyje argumentuodama tuo, kad tokia publikacija yra jos darbo adaptacija. Dienraštis argumentavo, kad realistinės portretinės nuotraukos nesuteikia daug kūrybinės laisvės autoriui, todėl šiuo atveju autorių teisių apsauga turėtų būti „siaura“. Šiais argumentais dienraštis implikavo, kad jų išspausdinti darbai nepatenka į autorių teisių apimtį ir gali būti naudojami be autoriaus sutikimo. Painer kreipėsi į teismą. Tad kilo klausimas ar portretinės nuotraukos išties turi „siauresnę“ autorių teisių apsaugą nei kiti autorių teisių objektai. Klausimas buvo perduotas nagrinėti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui. Teismas nagrinėjo kelis klausimus, tačiau šio darbo kontekste mus domina tik vienas iš jų: „Ar nuotraukoms bei fotografijos darbams, o, tiksliau, portretinėms nuotraukoms turėtų būti suteikiama „silpnesnė“ autorių teisių apsauga dėl to, kad jos remiasi realistiniu atvaizdu ir todėl autorius turi mažiau kūrybinės laisvės daryti pasirinkimus?“. Teismas savo atsakymą į šį klausimą rėmė *Infopaq* byla ir pasisakė, kad, remiantis Terminų direktyvos (2006/116/EB) 6 straipsniu, apsauga nuotraukoms yra suteikiama tik tada, kai jos yra autoriaus intelektinės kūrybos rezultatas ir pridėjo, kad autoriaus darbas turi atspindėti jo asmenybę ar leisti daryti kūrybinius pasirinkimus kuriant. Šie pasirinkimai leidžia autoriui kuriant įdėti savo asmeninį prisilietimą. Teismas priėjo išvados, kad portretinė mergaitės nuotrauka, kaip ir portretinės nuotraukos apskritai, gali būti saugoma autorių teisinėmis tokiu pat lygiu kaip ir kiti kūriniai[26].

Apibendrinant, teismas pasisakė, kad kūrinio apsaugos lygis nepriklauso nuo kūrybinės laisvės lygio. Visi kūriniai yra vienodai saugomi ir visiškai nesvarbu ar autorius turėjo daug kūrybinės laisvės, ar ne. Taip pat dar kartą pakartojo, kad autoriaus darbas turi atspindėti jo asmenybę, taip pakartodamas savo praktiką, suformuotą Premier League byloje. Šioje byloje teismas leidžia suprasti, kad originalumo standartas yra siejamas su kokybe, o ne kiekybe. Taip pat yra tęsiama tendencija, kuomet teismas priima sprendimus, artimesnius kontinentinės teisės tradicijos originalumo kriterijaus aiškinimui, nei paprotinės.

[26] Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nutarimas, *Eva-Maria Painer prieš Standard VerlagsGmbH ir kt.*, Bylos Nr. C-145/10 .

Football Dataco Ltd v. Yahoo! UK Ltd. Football Dataco Ltd kuria sąrašus rungtynių, kurios vyks Anglijoje bei Škotijoje ateinančiais metais, o Yahoo pradėjo naudoti šiuos sąrašus visuomenės informavimui kaip naujienas. Anglijos Apeliacinis teismas, nagrinėdamas šią bylą, nusprendė kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo šioje byloje. Teismas norėjo sužinoti: ar varžybų sąrašai gali būti saugomi kaip intelektinės kūrybos rezultatas Duomenų bazės direktyvos 3 straipsnio prasme? Teismas pasisakė, kad šiuo straipsniu apsauga yra suteikiama duomenų bazės struktūrai, o ne jos turiniui. Duomenų rinkiniai yra saugomi autorių teisėmis, jei dėl jų turinio išdėstymo bei parinkimo apsauga nėra taikoma patiems duomenims. Tai pat teismas pažymi, kad kuomet duomenų bazė yra surenkama, originalumas taikomas tik autoriaus duomenų išdėstymo ir parinkimo būdams. Būtent tai autoriui leidžia daryti kūrybinius pasirinkimus ir taip asmeniškai prisidėti prie kuriamo kūrinio. Tačiau šis originalumo kriterijus nebus tenkinamas, jei autorius negalės išreikšti savo kūrybinės laisvės ir laisvai daryti pasirinkimų dėl techninių suvaržymų, reguliavimų ar taisyklių. Galiausiai teismas priėjo prie išvados, kad triūsas, darbas bei įgūdžiai, įdėti į duomenų bazės sukūrimą, nėra pakankamas pagrindas suteikti jei teisinę apsaugą[27].

Apibendrinant galime teigti, kad Football Dataco byloje teismas toliau nuosekliai aiškino originalumo kriterijų taikomą kūriniams, remdamasis anksčiau minėtomis bylomis, pakartodamas Premier League bei Painer byloje išdėstytus argumentus. Pagrindinis kriterijus originalumui nustatyti buvo autoriaus galimybė laisvai daryti kūrybinius pasirinkimus, taip suteikiant kūriniui *l'empreinte de la personnalité de l'auteur*[28]. Šioje byloje aiškiai matoma kontinentinės bei paprotinės teisės sankirta. Byloje buvo sprendžiama, ar įgūdžiai bei pastangos, naudojamos surenkant ir sugrupuojant sąrašus, yra pakankamas pagrindas tokį kūrinį laikyti originaliu. Paprotinė teisė sako taip! Toks kūrinys prieš intelektinės nuosavybės teisės harmonizavimą būtų laikomas originaliu ir saugomas autorių teisėmis. Tačiau po harmonizavimo matome, kad ESTT pasirinko kontinentinės teisės originalumo kriterijaus aiškinimą ir jo nuosekliai laikosi.

SAS Institute v. World Programming Ltd. SAS Institute – kompiuterines programas kurianti įmonė, kuri sukūrė kompiuterinių programų rinkinį, leidusį naudotojams atlikti veiksmus, susijusius su duomenų analize bei apdorojimu. Šis programų rinkinys atlikdavo statistines analizes. Šios sistemos pagrindinis komponentas buvo aplikacija, kuri leido naudotojui sukurti ir paleisti savo programas. Šios programos buvo rašomos unikalia SAS Institute sukurta kalba – SAS Language.

[27] Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nutarimas, *Football Dataco Ltd, Football Association Premier League Ltd, Football League Ltd, Scottish Premier League Ltd, Scottish Football League, PA Sport UK Ltd v Yahoo! UK Ltd, Stan James (Abingdon) Ltd, Stan James plc, Enetpulse ApS,* bylos Nr. C-604/10 .

[28] Pranc. L'empreinte de la personnalité de l'auteur – asmeninis autoriaus prisilietimas .

WPL, SAS Institute konkurentai, sukūrė programą, parašytą SAS Language kodu – World Programming System. Ši programa galėjo dirbti su kitomis programomis, parašytomis SAS Language tekstu. Tam, kad sukurtų tokią programą, kuri kuo panašiau galėtų emuliuoti SAS sistemą, WPL įsigijo SAS programos kopiją (licenciją ja naudotis) ir vadovėlį su instrukcija. SAS apkaltino WPL autorių teisių pažeidimu. SAS savo kaltinimą argumentavo tuo, kad WPL netiesiogiai, pasinaudodama mokomuoju vadovėliu, nukopijavo jų sukurtą programą. Taip pat sukūrė savo programos naudojimo vadovą, taip pažeisdama SAS autorių teises. Anglijos teismas, nagrinėjęs šią bylą, kreipėsi į ESTT su klausimu: kaip interpretuoti autorių teises Direktyvų 91/250 ir 2001/29 šviesoje? Nagrinėjant šį ginčą ESTT visų pirma pasisakė, kad: „nei kompiuterinės programos funkcionalumas, nei jos kalba, nei duomenų formatas, panaudotas kuriant kompiuterinę programą ir naudojantis tam tikromis jos funkcijomis, nėra programos išraiškos forma ir dėl šios priežasties nėra saugomas kaip kūrinys.“ Teismas pabrėžė, kad kompiuterinės programos kodas gali būti saugomas autorių teisėmis. Pavyzdžiui, tam tikros funkcijos, jei jos yra autoriaus kūrybinės išraiškos forma, gali būti saugomos. Tačiau programavimo kalba nėra tinkamas autorių teisių apsaugos objektas. Teismas taip pat teigė, kad tam tikrų elementų, randamų programos dokumentacijoje (pavyzdžiui, naudotojo vadovėlyje), nukopijavimas į kitą programą gali pažeisti autorių teises. Tačiau tam tikrų raktažodžių, sintaksės, komandų, komandų kombinacijų ir iteracijų nukopijavimas nebus laikomas pažeidimu, nes jos nėra individualiai saugomos. Apsauga yra taikoma tik programos autoriaus padarytiems elementų pasirinkimams, sekai bei kombinacijoms.[29]

SAS Institute v. World Programming Ltd byla svarbi šio darbo kontekste tada, kai kalbame apie kompiuterinių programų originalumą. Šioje byloje teismas pasisakė, kad autorių teisė saugo tą programos dalį, kuri yra susijusi su autoriaus daromais pasirinkimais, o tiksliau, žodžių, figūrų bei matematinių konceptų pasirinkimu, išdėstymu bei kombinacija. Nors ši byla ir nėra visada pripažįstama viena iš kertinių ESTT bylų, aiškinančių originalumą, tačiau ji yra ganėtinai svarbi šio darbo kontekste.

Levola Hengelo BV v. Smilde Foods. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas 2018 metais priėmė sprendimą, kuris nevisiškai sutampa su iki šiol formuota teismų praktika. Sprendimas yra labiau susijęs su kūrinio, kaip Autorių teisių objekto, sąvokos aiškinimu, nei su originalumo kriterijaus formavimu. Šia byla rėmėsi Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, aiškindamas kūrinio apibrėžimą ir vertindamas **Minsko traktorių gamyklos** skundą dėl teisių į intelektinę nuosavybę suvaržymo. Dėl šios priežasties byla iš esmės šiame darbe nebus nagrinėjama. Tačiau bus apžvelgtas ESTT

[29] Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nutarimas, *SAS Institute Inc prieš World Programming Ltd.*, Bylos Nr. C-406/10 .

sprendimas ir suformuluotas kūrinio apibrėžimas dėl glaudaus ryšio su originalumo kriterijaus aiškinimu ir interpretavimu ESTT bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje.

Šioje byloje teismas sprendė, ar maisto produkto skonis gali būti saugomas autorių teisėmis. Taigi, trumpas atsakymas – ne, autorių teisės nesaugo maisto skonio. Viena iš priežasčių, kodėl ši byla yra svarbi, yra ta, kad ESTT pirmą kartą turėjo progą pasisakyti dėl „kūrinio“ sampratos InfoSoc direktyvos šviesoje. Visų pirma teismas pasisakė, kad InfoSoc direktyva harmonizuoja ekonomines teises, susijusias su apribojimais bei išimtimis. Šiais apribojimais bei išimtis taip pat reguliuojami ir kūriniai, tačiau ši Direktyva pati iš savęs nepateikia kūrinių apibrėžimo. Tai reiškia, kad kūrinys yra Europos Sąjungos teisės konceptas. Jis interpretuojamas, vienodai aiškinamas ir suprantamas per Europos Sąjungos interpretaciją. Tai suponuoja, kad maisto skoniui autorių teisių apsauga bus suteikta tik jeigu jis atitiks Europos Sąjungos formuojamą kūrinio sąvoką. ESTT išskiria du kumuliatyvius kriterijus, keliamus kūriniui. Visų pirma kūrinys turi būti originalus. Originalumo sąvoka buvo išaiškinta jau nagrinėtoje Infopaq byloje bei po jos sekusiose anksčiau išvardintose kertinėse bylose. Antra sąlyga keliama objektui – jis privalo būti kūrinys. ESTT sako: „tik kažkas (toks objektas), kas yra pačio autoriaus intelektinės kūrybos išraiška, gali būti klasifikuotas kaip kūrinys InfoSoc direktyvos prasme“[30]. Taigi, ESTT savo sprendimu konstatavo, kad kūrinys privalo būti kūrinys. Taip pat ESTT lyg ir pasisako, kad tik originalus objektas gali būti kūriniu. Teismas tarsi suponuoja, kad originalumas yra vienas iš reikalavimų siekiant objektą pripažinti kūriniu. Infosoc direktyvos įgyvendinimas reiškė ir WIPO konvencijos nuostatų bei Berno konvencijos 1 – 20 straipsnių įtraukimą į Europos Sąjungos teisę. Todėl formuojant kūrinio apibrėžimą reikia atsižvelgti ne tik į Berno konvencijos 2 straipsnio 1 dalyje suformuluotą kūrinio apibrėžimą bet ir į WTC 2 straipsnyje ir TRIP’s 9 straipsnio 2 dalyje suformuluotas idėjas. Tam, kad kūrinys atitiktų InfoSoc direktyvos formuojamus kriterijus, objektas turi būti išreikštas tokiu būdu, kuris leistų jį pakankamai tiksliai bei objektyviai identifikuoti. ESTT pažymėjo, kad institucijos, atsakingos už išimtinių autorių teisių apsaugą, ir individualūs ekonominiai subjektai turi sugebėti tiksliai ir aiškiai atskirti autorių teisėmis saugomą kūrinį. Visų antra, siekiant pašalinti subjektyvumo elementą saugomo kūrinio identifikavimo procese, kūrinys turi būti išreikštas tikslia ir objektyvia forma. Remiantis šiais argumentais ESTT priėjo išvados, kad maisto skonis negali būti identifikuotas tiksliai ir objektyviai todėl, kad skonio pojūtis ir patirtis yra subjektyvi, asmeninė ir nepastovi.

Apibendrinant, teismas visų pirma pateikia ir subendrina kūrinio ir originalumo sąvokas. ESTT lyg ir suponuoja, kad kūriniu gali būti laikomas tik originalus objektas. Šis išaiškinimas dar

[30] Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nutarimas , *Levola Hengelo BV prieš Smilde Foods BV*, Nr. C-310/17 .

labiau komplikuoja kūrinio sąvokos aiškinimą, kuris buvo pradėtas anksčiau minėtose bylose, Europos Sąjungos šviesoje. Taip pat teismas teigia, kad autorių teisių apsaugai yra keliamas objektyvus suvokimo ir vertinimo reikalavimas. Taigi teismas teigia, kad tiek kūrinio išraiška, tiek originalumas turi būti išreikšti taip, kad jiems suteikiama autorių teisių apsauga būtų aiški tiek ją vertinančiai institucijai, tiek verslo subjektams, dalyvaujantiems rinkoje, kitaip sakant, potencialiems konkurentams[31].

Išnagrinėjus kertines Europos Sąjungos Teisingumo Teismo bylas, galima teigti, kad teismas originalumui nustatyti taiko šiuos kriterijus: savarankiško autoriaus darbo rezultato, autoriaus asmeninio prisilietimo bei autoriaus galimybės daryti laisvus kūrybinius pasirinkimus. Teismas pakeitė iki harmonizavimo populiariai taikytą *triūso, žinių ir įgūdžių*[32] reikalavimą. Europos Sąjungos Taryba bei Parlamentas Direktyvų pagalba siekdami suvienodinti ir harmonizuoti šalių narių intelektinės nuosavybės teisę, nepasiekė užsibrėžto lygio. Šalių narių teismai, kaip matoma iš šių bylų, neteisingai interpretuodavo arba nežinodavo kaip interpretuoti Berno konvencijoje bei Direktyvose suformuotą originalumo kriterijų. Didelį žingsnį sėkmingo harmonizavimo link padarė ESTT su radikaliu originalumo kriterijaus išaiškinimu pritaikant jį kitoms kūrinių rūšims nei išvardinta Direktyvose. Dėka *Infopaq* ir nuoseklaus originalumo kriterijaus aiškinimo ir taikymo Bezpečnostní softwarová asociace, Premier League, *Painer* bei *Foodball Dataco* bylose, „laisvi kūrybiniai pasirinkimai“ tapo kertiniu kriterijumi atskiriant originalius kūrinius ir taikant jiems Berno konvencijoje bei Direktyvose numatomą apsaugą, o „autoriaus asmeninis prisilietimas“, vedamas jo laisvų pasirinkimų, padarė originalumo kriterijaus vertinimą daug subjektyvesnį.

2.2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika aiškinanti kūrinio originalumo sąvoką

Nuo 1994 metų Lietuva yra Berno konvencijos narė. 2004 metų gegužės 1 dieną įstojo į Europos Sąjungą ir tapo pilnateise jos nare. Berno konvencija, kaip jau buvo minėta anksčiau, kūriniui kelia dvi sąlygas: jis turi būti sukurtas kaip intelektualinės kūrybos rezultatas ir patenkinti originalumo reikalavimą. Tačiau originalumo kriterijaus ši konvencija nedetalizuoja. Tuo tarpu Europos Sąjunga leidžiamomis direktyvomis harmonizuoja intelektinės nuosavybės teisę šalyse narėse bei tikslina originalumo kriterijų pasitelkdama ESTT praktiką. Šioje darbo dalyje, siekiant atskleisti, kaip

[31] Eleonora Rosati, *The Levola Hengelo CJEU decision: ambiguities, uncertainties ... and more questions*, The IPKat, žiūrėta 2019-08-21, https://ipkitten.blogspot.com/2018/11/the-levola-hengelo-cjeu-decision.html .
[32] Angl. labor, skill and judgment - triūso, žinių ir įgūdžių reikalavimas.

originalumo kriterijų interpretuoja ir taiko Lietuvos Respublikos teismai, nagrinėsime Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką. Viena iš esminių bylų, padėjusių formuoti originalumo kriterijaus sampratą, yra Microsoft korporacijos, v. UAB „Vilpostus“ (2006). Tai buvo viena pirmųjų bylų, sprendžiančių originalumo klausimą po Lietuvos tapimo Europos Sąjungos nare. Tačiau, aktualiausio laikotarpio bylos šio darbo kontekste yra tarp 2009 bei 2012 metų. Jos padeda įvertinti, kaip Lietuvos teismai taiko naujausią ESTT praktiką ir aiškina teismo formuojamą originalumo kriterijaus apibrėžimą. Tuo tarpu, teismų sprendimai po 2012 metų padeda įvertinti intelektinės nuosavybės teisės harmonizavimo lygį Lietuvoje.

Microsoft korporacijos, Symantec Korporacijos, BĮ UAB „VTeX“ v. UAB „Vilpostus“. Microsoft korporacija v. UAB „Vilpostus“ – viena iš pirmųjų bylų, susijusių su kompiuterių programomis bei joms keliamu originalumo kriterijumi, kurias nagrinėjo Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. UAB „Vilpostus“, vykdydama komercinę veiklą, naudojo kompiuterines programas Windows, Office ir Norton Anti-Virus neturėdama joms licencijos. Įmonei buvo iškeltas ieškinys. Programų išimtinės turtinės teisės priklauso Microsoft korporacijai, Symantec korporacijai bei BĮ UAB „VTeX“. Atsakovas nei patikrinimo metu, nei vykstant tyrimui nepateikė galutinio vartotojo licencijų. Tai, anot ieškovų, suponuoja autorių teisių, priklausančių ieškovams, pažeidimą. Priešieškinyje atsakovas nurodė, kad ieškovai nėra programų autoriai, nes nepateikė jokių tai pagrindžiančių įrodymų. Dėl šių priežasčių atsakovas mano, kad nėra jokio teisinio pagrindo reikalauti atlyginimo už šių programų naudojimą.

Po kasacinio skundo byla pasiekė Lietuvos Aukščiausiąjį Teismą. Vienas iš skundo argumentų buvo toks, kad kompiuterinė programa saugoma tik tuo atveju, jeigu ji yra originali, o originalumas nėra preziumuojamas. Todėl ginčo atveju teismai neteisingai paskirstė įrodinėjimo pareigą: ieškovai turėjo pateikti įrodymus, patvirtinančius kompiuterio programų originalumą, o ne atsakovas įrodyti, kad programos – neoriginalios (CPK 178 straipsnis). Aukščiausiasis Teismas, nagrinėdamas šią bylą, pasisakė, kad sutinka su atsakovo teigimu, sutinka, kad autorių teisių apsaugos objektas yra originali kompiuterio programa (ATGTĮ 2 straipsnio 17 dalis, 4 straipsnio 1 dalis, 2 dalies 1 punktas). Vertindamas, ar konkreti kompiuterinė programa gali būti autorių teisių apsaugos objektas, teismas pažymėjo, kad: „<...> kompiuterio programa, taip pat kaip bet kuris kitas tam tikro turinio kūrinys, išreikštas tam tikra forma, yra laikoma originalia <...>“[33]. Teismas priėjo išvados: nagrinėjamoje byloje atsakovas, teigdamas, kad ginčo objektu esančios kompiuterio programos neoriginalios,

[33]Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, *Microsoft korporacijos, Symantec Korporacijos, BĮ UAB „VTeX“ v. UAB „Vilpostus“,* bylos Nr. 3K-3-311/2006 .

turėjo pareigą pateikti šį teiginį pagrindžiančių įrodymų. Šiuo atveju galioja bendroji įrodinėjimo pareigos taisyklė – kiekviena šalis turi įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus (CPK 178 straipsnis). Teisėjų kolegija konstatavo, kad bylą nagrinėję teismai teisingai paskirstė įrodinėjimo pareigą šalims.[34]

Apibendrinant, byloje buvo nagrinėjamas vienas klausimas kuris yra itin aktualus šio darbo kontekste. Teismas vertino, ar ginčo objektas – konkreti kompiuterinė programa, yra originalus intelektinės kūrybos rezultatas. Teismas priėjo prie išvados, kad tuo atveju, kai kompiuterinė programa yra išreikšta tam tikra forma, ji laikoma originalia. Šioje byloje, mano nuomone, teismas ne visiškai teisingai taikė ir aiškino originalumo kriterijų. Remiantis teismo sprendimu byloje Bezpecnostni Softwarova Asociace, galutiniam programos kodui ir pirminiam programos kodui gali būti suteikta autorių teisių apsauga. Kodas bei galutinė programa turi būti parašyta autoriaus, kuris kurdamas turi galimybę daryti laisvus kūrybinius pasirinkimus. Taigi, nors ir nebuvo pateikta įrodymų, kad programa nėra originali, tačiau teismas nepateikė aiškaus originalumo kriterijaus išaiškinimo ir, mano nuomone, iki galo neatskleidė, ar kūrinys gali būti laikomas originaliu, ar ne. Teismas originalumo sąlygos neatskleidė dėl to, kad kompiuterinės programos originalumo aiškinimas šios bylos nagrinėjimo metu dar nebuvo pradėtas formuoti. Tačiau teismas, aiškindamas kompiuterinės programos apsaugos kriterijus, turėjo galimybę remtis Europos Sąjungos direktyvomis, o konkrečiau – Infosoc direktyva. Tai patvirtina, kad tinkamas direktyvų harmonizavimo lygis Lietuvoje nebuvo pasiektas. Taip pat teismas turėjo galimybę kreiptis į ESTT su prašymu išaiškinti originalumo kriterijaus taikymą vertinant kompiuterinės programos, kaip autorių teisių objekto, klausimą.

K. M. leidyklos „Briedis“, M. B., V. J., R. M. ir A. L. v. S. D. ir J. K. leidyklos „Saulabrolis“, UAB „Arlila“ atstovai. Ginčas kilo kuomet atsakovai J. K. leidykla „Saulabrolis“ ir UAB „Arlila“, panaudodami ieškovams autorių teisėmis priklausančius kontūrinius žemėlapius, 2001 m. išleido leidinį „Bendroji geografija. Testai ir užduotys pasirengti egzaminu“. Atsakovų leidinyje buvo panaudoti kontūriniai žemėlapiai. Šie žemėlapiai buvo paimti iš K. M. leidyklos „Briedis“ išleistų leidinių „Geografija. Kontūrinių žemėlapių rinkinys vidurinei mokyklai“, „Geografija. Užduočių sąsiuvinis VII klasei“ bei „Geografija. Savarankiškų darbų ir pratybų sąsiuvinis 6 klasei“. Taip pat ieškovai teigė, kad autorinėmis sutartimis perduotus kūrinius ir leidybos turtines teises į juos perdavė leidyklai „Briedis“. Leidyklos „Briedis“ leidiniuose ieškovai buvo nurodyti kaip kūrinių autoriai. Tuo tarpu atsakovai, be leidimo ir nenurodydami šaltinio bei autorių, panaudojo jų žemėlapių fragmentus savo leidinyje. Ieškovai teigė, kad buvo pažeistos jų neturtinės ir turtinės autorių teisės. Atsakovai

[34]. Ibid.

argumentavo, kad kūriniai – kontūriniai žemėlapiai, netenkino kūriniams keliamo originalumo kriterijaus, todėl jie nėra saugomi autorių teisėmis. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, nagrinėdamas šią bylą, visų pirma pateikė objektų, saugomų autorių teisėmis, sąvoką įvardintą ATGTĮ 4 straipsnio 1 bei 2 dalyse: „Autorių teisių objektai – tai originalūs literatūros, mokslo ir meno kūriniai, kurie yra kūrybinės veiklos rezultatas, išreikštas kokia nors objektyvia forma. Autorių teisių objektai yra iliustracijos, žemėlapiai, planai, sodų-parkų eskizai ir trimačiai kūriniai, susiję su geografijos, topografijos ar tiksliųjų mokslų sritimis“. Taigi, teismas priskiria ieškovų pateiktus kontūrinius žemėlapius prie objektų, saugomų autorių teisėmis. Teismas pažymi, kad atsižvelgiant į objekto pobūdį, galima daryti prielaidą, kad kontūriniai žemėlapiai yra visuotinai prieinami ir žinomi duomenys. Šie duomenys mokslinių žinių ir matematinio skaičiavimo pagrindu yra atvaizduoti egzistuojantys materialaus pasaulio reiškiniai, objektai. Teismas išaiškino, kad tokios objektų grupės originalumas vertinamas remiantis faktų ir informacijos pavaizdavimo būdu ir forma. Tokio objekto savitumas gali pasireikšti per jo koncepcija, atvaizdavimo būdą, informacijos ir pateiktų objektų suderinamumą bei kitas kombinacijas. Originalumas yra siejamas su savitu duomenų parinkimu, jų išdėstymo tvarka. Taigi, originalumas pasireikštų per neįprastą ir savitą duomenų atvaizdavimo būdą, kuris nėra standartinis. Kūrinys dėl autoriaus įdėtų pastangų išsiskirtų iš kitų tos rūšies kūrinių, jis turėtų būti atpažįstamas tarp kitų tos rūšies kūrinių. Byloje ekspertai atliko kūrinių ekspertizę ir savo išvadose nurodė, kad atsakovės S. D. knygoje buvo panaudoti ieškovų kūriniai. Teismas padarė išvadą, kad žemėlapių autorius – A. L. , remdamasis duomenų bazėmis bei savo kūrybiniais sugebėjimais sukūrė šiuos kontūrinius žemėlapius, juos susistemino ir, metodiškai suredagavęs, atrinko bei pritaikė informaciją tam tikrai užduočiai, turinį suderino su mokyklinėmis programomis. Žemėlapių specifika yra ta, kad juose yra vaizduojami tik geografinių objektų kontūrai bei kontūrų tarpusavio padėtis. Dėl šios priežasties kitos papildomos informacijos atvaizdavimas galėtų būti pripažįstamas kūryba. Teismas mano, kad tai galima laikyti autoriaus kūrybiniu darbu, kuris būtų saugomas įstatymo. Reikėtų pabrėžti, kad žemėlapių sudarymas yra nulemtas objektyvios tikrovės atvaizdavimo. Toks objektyvios tikrovės atvaizdavimas neišvengiamai suponuoja darbų panašumą bei tapatumą. Teismas priėjo išvados, kad: „nepaisant tam tikrų panašumų tarp ieškovų fragmentų, <…> negalima daryti vienareikšmiškos išvados, kad atsakovė panaudojo būtent ieškovų kontūrinių žemėlapių fragmentus. Taigi, nenustačius pažeidimo, minėtų fragmentų autorių teisės negali būti ginamos.”[35] Tačiau du iš knygoje panaudotų kontūrinių žemėla-

[35]Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, *K. M. leidyklos „Briedis“, M. B., V. J., R. M. ir A. L. v. S. D. ir J. K. leidyklos „Saulabrolis“, UAB „Arlila“ atstovai*, bylos Nr. 3K-3-48/2007 .

pių fragmentų, o tiksliau, A. L. sukurti: leidinio „Geografija. Užduočių sąsiuvinis VII klasei“ 52 puslapyje esantis paveikslo fragmentas (atsakovų leidinio 12 puslapis) bei „Savarankiškų darbų ir pratybų sąsiuvinio 6 klasei“ 63 puslapyje esančios iliustracijos fragmentas (atsakovų leidinio 87 puslapis), yra pateikti kaip papildoma informacija. Šis kriterijus, anot teismo, leidžia laikyti kūrinį originaliu ir suteikia jam autorių teisių apsaugą. Kadangi atsakovai neteisėtai panaudojo šį darbą, todėl teisių turėtojas gali reikšti pretenziją kitam asmeniui, kuris neteisėtai naudojasi jo kūriniu[36].

Apibendrinant galime teigti, kad teismas šioje byloje padarė išvadą, kad kūriniai buvo sukurti remiantis visiems prieinamais duomenimis. Dėl šios priežasties tokius kūrinius iš esmės galėjo sukurti bet kas. Dėl pakankamai žemo kūrinių originalumo lygio, pažeidimu galėtume laikyti nebent identišką kūrinių kopiją, panaudotą atsakovo knygoje. Būtų tikslinga grįžti prie anksčiau minėto originalumo koncepto, kuomet neoriginali informacija gali būti pateikiama itin originaliu būdu. Taigi, kūriniai buvo pateikti kaip informacija, nepasižymėjo išskirtinumu. Šiems kūriniams teismas nesuteikė apsaugos, garantuojamos autorių teisėmis. Kita kūrinių rūšis, kurią išskyrė teismas, buvo du iš visų knygoje panaudotų kontūrinių žemėlapių fragmentų, o tiksliau: leidinio „Geografija. Užduočių sąsiuvinis VII klasei“ 52 puslapyje esantis paveikslo fragmentas bei „Savarankiškų darbų ir pratybų sąsiuvinio 6 klasei“ 63 puslapyje esančios iliustracijos fragmentas. Būtent šie kūriniai iš kitų išsiskyrė tuo, kad juose autorius pateikė papildomą informaciją, savo l'empreinte de la personnalité de l'auteur[37]. Šioje byloje teismas daro aiškią atskirtį tarp kūrinių, turinčių autoriaus asmeninį prisilietimą, ir kurinių, neturinčių jo.

K. B. ir UAB „Restoranų grupė FORTAS“ v. AB „Ragutis“. Ieškovai K. B. ir UAB „Restoranų grupė FORTAS“ sudarė autorinę sutartį. Sutartimi K. B. įsipareigojo sukurti užsakovui (ieškovui) restoranui skirtą prekės ženklą ir perleisti teises į jį. K. B. sukūrė: specialiu šriftu užrašytą žodinį elementą FORTAS. Taip pat sukūrė logotipą, kurį sudarė: toks pats žodinis elementas FORTAS, saulės elementas ir stilizuotas lentos elementas. Galiausiai ieškovas sukūrė iškabą - herbą, kurį sudaro: stilizuotai išdėstytos vynuogių kekės, taurės elementas, berniukai, taip pat skaitmenys, reiškiantys kūrinio sukūrimo ir pirmojo ieškovo restorano atidarymo datą, ir kiti elementai. Tačiau iškaboje nebuvo žodinio elemento FORTAS. Ieškovas teigia, kad objektai yra originalūs kūriniai, todėl gali būti laikomi autorių teisės objektais. Ieškovas perleido visas turtines teises į šiuos kūrinius UAB „Restoranų grupė FORTAS“. Ieškovas UAB „Restoranų grupė FORTAS“ yra nurodytų kūrinių teisių turėtojas. Taip pat ieškovas yra registravęs šiuos kūrinius kaip prekės ženklą ir naudoja juos restoranų

[36] Ibid.
[37] Pranc. L'empreinte de la personnalité de l'auteur – asmeninis autoriaus prisilietimas.

tinklui žymėti. Ieškovai teigia, kad atsakovas AB „Ragutis“ savo vardu įregistravo, komercinėje veikloje naudojo ir šiuo metu naudoja įvairių variacijų prekių ženklus „FORTAS“ nenurodydamas autoriaus ir neturėdamas turtinių teisių turėtojo leidimo. Taip pat atsakovas modifikavo herbą be autoriaus sutikimo ir tai pažeidė ieškovo K. B neturtines teises.

Ginčas toliau buvo sprendžiamas Vilniaus apygardos teisme. Šio darbo kontekste mums svarbu atskleisti tik kūriniui taikomą originalumo reikalavimą. Dėl šios priežasties nagrinėsime tik tas teismų sprendimų dalis, kurios yra susijusios su šio reikalavimo taikymu bei aiškinimu. Taigi, ieškovas ieškinyje reikalavo pripažinti, kad atsakovas savo komercinėje veikloje naudojo specialiu šriftu užrašytą žodinį elementą FORTAS, nenurodydamas ieškovo K. B. kaip autoriaus ir taip pažeisdamas jo teises. Teismas pasisakė, jog pateiktuose kūrinio įrodymuose žodis *fortas* yra tik viena iš kūrinio sudedamųjų detalių. Dėl šios priežasties yra itin svarbu nustatyti, ar tokia atskira autoriaus kūrinio detalė gali būti laikoma kūriniu ATGTĮ 4 straipsnio 1 dalies prasme. Atsakydamas į klausimą, teismas pažymėjo, kad žodis *fortas* yra bendrinės lietuvių kalbos žodis. Todėl toks žodis negali būti laikomas kūrybinės veiklos rezultatu, o šrifto neoriginalumą suponuoja galimybė šį šriftą panaudoti jį tiesiog pasirenkant kompiuterinėje programoje. Šioje programoje šriftas *Thunderbay* yra viešai prieinamas visiems jos vartotojams. Teismas konstatavo, kad ginčo objektas – specialiu šriftu užrašytas žodis *fortas*, kaip atskira kūrinio detalė nėra originali. Dėl šios priežasties jis negali būti saugomas autorių teisėmis. Taip pat teismas pažymėjo, kad ieškovų nurodytose atsakovo gaminamo alaus butelių etiketėse bei prekių ženkluose naudojamas žodis *fortas* nėra tapatus autoriaus K. B. sukurtiems kūriniams. Teismas padarė išvada, kad dėl šių priežasčių atsakovo naudojamas žodinis elementas FORTAS nepažeidžia ieškovų teisių. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija nutartimi atmetė ieškovų ir atsakovo apeliacinius skundus ir paliko sprendimą nepakeistą. Kolegija argumentavo, kad pirmosios instancijos teismas tinkamai išsprendė ieškinio reikalavimą dėl žodinio žymens *fortas* pripažinimo kūriniu. Teismas pasisakė, kad autorių teisėmis saugomas originalus kūrybinės veiklos rezultatas – kūrinys, kurio sukūrimas reikalauja tam tikrų intelektinės veiklos pastangų arba materialinių išlaidų. Teismas pažymėjo, kad: “kūriniai gali būti sukuriami net tik kaip nauji, originalūs kūrybinės veiklos produktai, bet ir panaudojant bendrinės kalbos žodžius, esamus kūrinius (jų autorių sutikimu), išdėstant juos tam tikrame fone ir kitais būdais <…>.”[38], tačiau tai nesuponuoja to fakto, kad tokio kūrinio autorius įgyja teises į tokio kūrinio sudedamąsias dalis.

[38] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, K. B. ir UAB „Restoranų grupė FORTAS“ v. AB „Ragutis“, bylos Nr. 3K-3-160/2008 .

Teismo nuomone, autorius įgyja teises tik į kūrinį, kaip visumą. Taigi, toks kūrinys, kuris buvo užrašytas specialiu, visiems prieinamu kompiuterinės programos šriftu, netenkina originalumo reikalavimo.

Šio ginčo nagrinėjimą perėmė Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. Kaip jau buvo minėta, mums aktuali Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarimo dalis – teismo pasisakymas dėl specialiu šriftu užrašyto žodinio elemento FORTAS pripažinimo autorių teisių objektu – originaliu kūriniu. Teisėjai atmetė ieškovų kasacinio skundo argumentus dėl netinkamo teismų teisės normų taikymo ir aiškinimo pripažįstant, kad užrašas *fortas*, kuris buvo užrašytas specialiu šriftu, nėra autorinis kūrinys. Aukščiausiasis Teismas paaiškino, kad kūrinys šioje byloje negali būti saugomas autorių teisėmis, nes neatitinka jam keliamo originalumo reikalavimo. Teismas pažymėjo, kad ieškovai neneigia, kad bendrinės kalbos žodis *fortas* nėra autorių teisių objektas. Jie taip pat pripažįsta, kad nurodytas bendrinės kalbos žodis *fortas* buvo sukurtas užrašant jį specialia kompiuterine programa, kuri buvo sukurta trečiųjų asmenų. Panaudotas šriftas buvo pasirinktas iš kelių galimų variantų, kuriuos siūlo kompiuterinė programa. Teisėjų kolegija sutinka su pirmosios instancijos ir apeliacinio teismo išvadomis, kad bendrinės kalbos žodžio užrašymas kompiuterinės programos šriftu neatitinka autorių teisių objektui keliamo originalumo reikalavimo.[39]

Apibendrinant, šioje byloje teismas nagrinėjo klausimą, ar galima specialiu šriftu užrašytą žodinį elementą FORTAS pripažinti autorių teisių objektu ir suteikti jam apsaugą ir ar toks kūrinys atitinka originalumo kriterijų. Pirmosios instancijos teismas padarė išvadą, kad žodis *fortas* yra tik viena iš kūrinio sudedamųjų detalių. Dėl šios priežasties yra tikslinga nustatyti, ar tokia atskira autoriaus kūrinio detalė gali būti laikoma kūriniu. Teismas padarė išvadą, kad *fortas* yra bendrinės lietuvių kalbos žodis, todėl šis žodis nepasižymi išskirtinumu. Tuo tarpu šrifto neoriginalumą suponuoja jo prieinamumas visuomenei. Taip pat teismas pabrėžė, kad autorių teisėmis saugomas originalus kūrybinės veiklos rezultatas – kūrinys, kurio sukūrimas reikalauja tam tikrų intelektinės veiklos pastangų arba materialinių išlaidų. Šioje vietoje teismas, argumentuodamas savo sprendimą, krypsta link objektyviojo originalumo kriterijaus aiškinimo, remdamasis materialinio autoriaus indėlio kriterijumi. Teismas konstatavo, kad kūrinys neatitinka jam keliamų originalumo reikalavimų. Galima teigti, kad originalumą teismas laiko pagrindiniu kriterijumi, keliamu kūriniui, kai sprendžiama, ar jis gali būti saugomas autorių teisių. Taigi, aiškindamas kūrinio originalumą, teismas atsižvelgė į du esminius momentus. Visų pirma teismas pasisakė, kad pavadinimas *fortas* yra bendrinės lietuvių kalbos žodis. O antra, kad pasirinktas žodžio užrašymo šriftas nėra originalus, nes jis yra laisvai prieinamas

[39] Ibid.

visuomenei. Teismas netinkamai aiškino originalumo reikalavimą. Originalumas yra siejamas su autoriaus pasirinkimų laisve bei autoriaus asmeniniu indeliu, o ne su prieinamumu visuomenei, pastangomis ar materialinėmis išlaidomis. ESTT *Premier League* byloje išaiškino, kad tuo atveju, kai autorius gali laisvai daryti kūrybinius pasirinkimus, kūrinys yra pripažįstamas originaliu. *Painer* byloje išaiškino, kad visi kūriniai yra saugomi vienodai ir apsaugos lygis nuo kūrybinės laisvės nepriklauso.

T. V. v „Žemprojektas“. Ginčas kilo dėl Nidoje esančio viešbučio ir Juodkrantėje esančių poilsio namų nuotraukų, kurias padarė ieškovas. Ieškovas sukūrė minėtas atsakovo viešbučio nuotraukas, o atsakovas įsipareigojo teikti ieškovui apgyvendinimo bei maitinimo paslaugas jam priklausančiame viešbutyje dvi dienas. Šalys įvykdė savo įsipareigojimus tinkamai, tačiau ieškovas padarė daugiau nuotraukų nei buvo tartasi ir perdavė jas atsakovui užfiksuotas skaitmeninėje laikmenoje. Nuotraukos laikmenoje buvo užfiksuotos mažos raiškos formatu, tam, kad atsakovas galėtų išsirinkti jam patinkančias ir potencialiai jas įsigyti sumokant už jas papildomai. Atsakovas 14 nuotraukų panaudojo savo svetainėje be ieškovo sutikimo. Pirmos instancijos teismas nustatė, kad ieškovas yra atsakovo svetainėje publikuojamų nuotraukų autorius, taip pat, kad naudojamoms nuotraukoms licencija suteikta nebuvo. Teismas nusprendė, kad atsakovas neteisėtai atgamino ieškovo nuotraukas savo svetainėje ir nenurodė autoriaus. Kauno apygardos teismas ieškinį patenkino iš dalies: visų pirma uždraudė atsakovui naudoti, padaryti viešai prieinamas ir atgaminti ieškovui priklausiančias nuotraukas bei priteisė ieškovui piniginį atlygį iš atsakovo. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija sprendimą paliko nepakeistą argumentuodama, kad nors šalys ir nesudarė rašytinės sutarties, tačiau iš šalių veiksmų galima spręsti, kad jos vykdė žodiniu susitarimu prisiimtus įsipareigojimus. Taip pat šalys tarėsi dėl viešbučių fotografavimo, bet nuotraukų tolesnis panaudojimas aptartas nebuvo.

Kasatorius kėlė klausimą, kuris yra itin aktualus šiame darbe: ar fotografijoms, dėl kurių kilo ginčas, gali būti taikoma autorių teisų apsauga? Lietuvos Aukščiausiasis Teismas į ši klausimą atsakė taip: „Autorių teisių objekto sąvokos tarptautiniai ir ES teisės aktai tiesiogiai nepateikia”, teismas teigė, kad Berno konvencijoje terminas „autorių teisių objektai“ taip pat nevartojamas. Šią sąvoką teismas aiškina per ATGTĮ pateiktą autorių teisių objektų apibrėžimą: tai „originalūs literatūros, mokslo ir meno kūriniai, kurie yra kokia nors objektyvia forma išreikštos kūrybinės veiklos rezultatas“[40]. Teisinis reguliavimas fotografijas išskiria kaip galinčias būti autorių teisių apsaugos objektu. Teismas pažymėjo, kad šiuos objektus apibūdina keli požymiai: visų pirma, toks objektas turi būti žmogaus intelektinės veiklos rezultatas, išreikštas objektyvia forma ir susijęs su literatūra, menu arba

[40] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, *T. V. v „Žemprojektas“,* bylos Nr. 3K-3-536/2010 .

mokslu; antrasis požymis yra originalumas. Teismas pažymi, kad tai pagrindinė sąlyga kūrinio teisinei apsaugai atsirasti, tačiau teisės aktai šios sąvokos *expressis verbis* nepateikia. Pažymėtina, kad šio kriterijaus nereikėtų tapatinti su naujumu. Teismas konstatuoja, kad klasikinis subjektyvusis originalumo reikalavimas tinka ne visoms naujoms kūrinių rūšims. Tai ypač aktualu, kai kalbama apie atitinkamų naujų technologijų panaudojimą, todėl tam tikros kūrinių rūšys, kaip kompiuterių programos, duomenų bazės, fotografijos, yra laikomos originaliomis, jei jos yra paties autoriaus intelektinės veiklos rezultatai. Šiuo atveju, teismas siūlo taikyti objektyvųjį originalumo kriterijaus nustatymą, kuriuo remiantis autoriaus asmenybės atsispindėjimas kūrinyje nėra būtinas originalumui konstatuoti. Aišku, kūrinys taip pat turi būti savarankiškos kūrybinės veiklos rezultatas, tačiau objektyvusis originalumo reikalavimas, lyginant su klasikiniu, nereikalauja iš autoriaus ypatingo kūrybingumo, savitumo ar individualumo kaip teisinės apsaugos sąlygų. Teismas taip pat pažymėjo, kad kūrinys yra saugomas nepaisant jo meninės vertės, todėl saugomi net ir tie kūriniai, kurie meniniu požiūriu nėra vertingi, o Lietuvos Aukščiausiasis Teismas suponuoja, kad autorių teisės taikomos ir paskelbtiems, ir nepaskelbtiems kūriniams. Dėl šių priežasčių teismas fotografijas vertino kaip atitinkančias autorių teisių objekto požymius ir todėl saugomas autorių teisėmis. Vien ta aplinkybė, kad buvo fotografuota viešbučio ir poilsio namų aplinka, savaime nepašalina tų fotografijų, kaip autorių teisių objekto, apsaugos[41].

Apibendrinant, šioje byloje Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nagrinėjo klausimą: ar fotografijoms gali būti taikoma autorių teisų apsauga? Teismas konstatavo, kad nei Europos Sąjungos teisės aktai, nei Berno konvencija nepateikia autorių teisių objektų sąvokos bei tiesiogiai neatsako į klausimą, ar nuotrauka gali būti saugoma autorių teisių. Dėl šių priežasčių teismas taikė nacionalinius teisės aktus. Toks teismo sprendimas yra klaidingas, nes bylos nagrinėjimo metu buvo galima remtis ne tik Europos Sąjungos direktyvose suformuotu originalumo kriterijaus aiškinimu, tačiau ir ESTT jau buvo pateikęs originalaus kūrinio apibrėžimą *Infopaq* bylos sprendime. Teismas taip pat daro klaidingą prielaidą, kad kai kuriems kūriniams vis dar yra taikomas objektyvusis originalumo kriterijus. ESTT *Infopaq* byloje įtvirtino precedentą, kad originalumo standartas yra ne kiekybinis, o kokybinis reikalavimas. Šis faktas bei originalumo kriterijaus apibrėžimas suponuoja, kad Europos Sąjungoje kūrinio originalumo reikalavimas yra vertinamas subjektyviais, o ne objektyviais kriterijais. Teismas teisingai pažymėjo, kad originalumui yra svarbu, kad kūrinys būtų sukurtas kaip autoriaus savarankiškos intelektinės kūrybos rezultatas. Toks originalumo aiškinimas atitinka Europos Sąjungos for-

[41] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, *T. V. v „Žemprojektas“,* bylos Nr. 3K-3-536/2010 .

muojamą intelektinės nuosavybės teisinės apsaugos praktiką. Tačiau teismas visiškai nevertino autoriaus – fotografo padarytų kūrybinių pasirinkimų (pvz. išlaikymo, nuotraukos kampo, apšvietimo ir t.t.) prieš sukuriant nuotrauką. Būtent šie pasirinkimai, kaip ESTT pažymėjo *Painer* byloje, daro nuotrauką originalia ir suteikia šiam kūriniui autorių teisių apsaugą.

UAB „Zbiga“ v. UAB „Gintaro baldai“. Ginčas kilo tarp ieškovo UAB „Zbiga“ ir atsakovo UAB „Gintaro baldai“ dėl atsakovo teisės gaminti baldus, kurie yra panašūs arba tapatūs ieškovo gaminamiems baldams. Ieškovas teismo prašė uždrausti atsakovui gaminti ir disponuoti baldais „Gabija“ ir „Tyra“. Taip pat ieškovas prašė uždrausti atsakovui naudoti ieškovui priklausančius baldų „MM-1“ ir „MM-5“ dizainus. Atskiromis sutartimis autorius Z. J. perleido UAB „Zbiga“ autorių teises į baldo „MM-1“ ir baldo „MM-5“ dizainą ir konstrukciją. Ieškovas po teisių perleidimo pradėjo jais prekiauti. Ieškovo teigimu, atsakovas, neturėdamas teisių, gamina ir prekiauja baldais, kurie yra panašūs ar tapatūs baldų „MM-1“ ir „MM-5“ dizainams. Vilniaus apygardos teismas konstatavo, kad dizainas gali būti saugomas dviem būdais: visų pirma pagal *sui generis* dizaino teisės normas, o taip pat ir pagal autorių teisę. Remiantis Lietuvos Respublikos Dizaino įstatymu, tuo atveju, kai dizainas yra registruotas, jis įgyja dvigubą teisių apsaugą, o kuomet jis registruotas nėra – saugomas pagal ATGTĮ. Dizainui, saugomam pagal ATGTĮ, yra taikomos papildomos sąlygos. Linijos, sukuriančios išorinį baldo vaizdą, yra pripažįstamos dizainu. Brėžiniuose yra išreikštas išoriškai suvokiamas baldo dizainas. Šis dizainas neatspindi kūrinio tekstūros, spalvų bei kitų išskirtinių jo savybių. Teismas pažymi, kad kūrinys būtų laikomas autorių teisių objektu, jis privalo atitikti tris tam keliamus kriterijus: originalumo, kūrybinės veiklos rezultato ir išraiškos formos. Teismas pažymi, kad originalumo samprata aiškinama remiantis doktrina ir teismų praktika. Teismas taip pat pažymi, kad kūrinio originalumas yra vertinamas kiekvienu atveju teismui nagrinėjant ginčą. Nors taikomosios dailės kūriniams nėra keliamas meniškumo reikalavimas, o originalumo įvertinimui yra taikomas subjektyvusis originalumo vertinimo kriterijus, tačiau kūrinys vis tiek privalo būti savarankiškos kūrybinės veiklos rezultatas. Toks kūrinys taip pat turi pasižymėti savitumu. Dėl šių priežasčių ieškovas privalo įrodyti, kad baldų elementai, kurie buvo panaudoti atsakovo balduose, objektyviai nėra būdingi atitinkamos rūšies baldams ir turi savitumo. Ieškovas tokių įrodymų teismui nepateikė. Teismas pažymėjo, kad tokio dizaino baldus pirma pradėjo gaminti ir viešai skelbti savo internetinėje svetainėje Latvijos įmonė SIA „EKROS“. Anot teismo, tai sudaro pagrindą abejoti atsakovo baldų dizaino originalumu ir savitumu. Teismas, konstatavęs, kad ginčo dizainas neatitinka ATGTĮ keliamų originalumo reikalavimų, 2011 m. gegužės 19 d. sprendimu ieškovo ieškinį atmetė ir priteisė iš ieškovo bylinėjimosi išlaidas. Apeliacinis teismas nutartimi sprendimą paliko nepakeistą. Kolegija pažymėjo,

kad ieškovas yra baldų „MM-1“ ir „MM-5“, kaip taikomosios dailės kūrinių, dizaino savininkas. Dėl šios priežasties norėdamas apgimti savo teises į šiuos dizainus, privalo įrodyti, kad baldai yra originalūs ir pasižymi išskirtinumu. Tokie baldų dizainai turėtų turėti tam tikrų požymių visumą, kuri leistų juos išskirti iš panašių tos pačios rūšies kūrinių, taip pat leistų atskirti nuo atsakovo UAB „Gintaro baldai“ baldų.

Ginčas pasiekė Lietuvos Aukščiausiąjį teismą. Vienas iš šiam darbui aktualių teismo nagrinėjamų klausimų buvo ginčo objektų vertinimas autorių teisės aspektu. Teismas pažymėjo, kad Europos dizaino apsaugos koncepcija yra grindžiama kumuliatyvumo principu. Dizainas, kurį saugo Bendrijos dizainas, nuo sukūrimo arba užfiksavimo dienos taip pat saugomas pagal valstybių narių autorių teisę. Valstybės narės gali pačios nustatyti apsaugos apimtį ir jos taikymo sąlygas. Valstybės narės taip pat gali nustatyti minimalų originalumo laipsnį, kurį privalo atitikti kūrinys, norint, kad jis turėtų apsaugą. Lietuvos Respublikos Dizaino įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad įregistruotas dizainas taip pat gali būti saugomas pagal autorių teisę, jeigu jis išreikštas kokia nors objektyvia forma. Toliau teismas cituoja *„Žemprojektas“* byloje suformuluotus kūrinių apsaugos autorių teisėmis principus ir sąlygas. Teismas pažymi, kad: „autorių teisės doktrinoje ir teismų praktikoje pripažįstama, jog skirtingos kategorijos objektams keliama originalumo „kartelė“ nėra vienoda“. Autorių teisių objektų, tokių kaip: kompiuterių programos, duomenų bazės, fotografijos, taikomosios dailės kūriniai, apsauga yra siejama su objektyviuoju originalumu. Anot teismo, objektyvusis originalumo kriterijus yra žemesnio lygio nei subjektyvusis. Tokių kūrinių apsauga nėra siejama su ypatingu jo kūrybingumu, savitumu arba individualumu. Vertindami ieškovo gaminių dizainą autorių teisės objektų aspektu, teismai atsižvelgė į aukščiau išvardintas aplinkybes. Tačiau bylą nagrinėję teismai nevertino ieškovo baldų dizainų, kaip atitinkančių originalumo reikalavimą, tam, kad šie galėtų būti saugomi kaip autorių teisių objektas. Teismai pažymėjo, kad ieškovas nepaneigė susidariusio įspūdžio dėl baldų dizaino išskirtinumo ir panašumo nebuvimo. Ieškovas taip pat nepateikė jokių įrodymų dėl baldų dizaino originalumo ar išskirtinių savybių. Kaip jau buvo minėta *AB „Žemprojektas“ byloje,* konkretaus objekto atitiktis originalumo reikalavimui yra fakto klausimas. Šis klausimas nagrinėjamas vertinant su byla susijusius faktinius duomenis bei kitas aplinkybes. Aukščiausiasis Teismas pažymėjo, kad teismai, vertindami dizaino originalumą ir individualias savybes, ieškovo baldų dizainus lygino su atsakovo gaminamais baldais ir taikė informuoto vartotojo kriterijų. Toks lyginimas yra klaidingas, nes jis yra būdingas Dizaino įstatymui. Tuo tarpu ieškovas savo teises gynė remdamasis ATGTĮ, o ne Dizaino įstatymo nuostatomis. Šiuo atveju teismai turėjo vertinti spręsdami dėl ieškovo gaminių objektiškumo pagal autorių teisę. Tačiau, kasacinio teismo teisėjų kolegija pažymėjo, kad net

ir tuo atveju, jei bylą nagrinėję teismai būtų kitaip vertinę faktines aplinkybes ir ieškovo baldų dizaino originalumą, ieškovas, pagal procesiniame įstatyme įtvirtintas įrodinėjimo taisykles, būtų turėjęs įrodyti, kad atsakovas baldų dizainą nukopijavo būtent nuo ieškovo gaminamų baldų[42].

Apibendrinant šioje byloje teismas vertino originalumo reikalavimą, keliamą registruotam ir neregistruotam dizainui. Vertindamas dizaino originalumą, teismas pažymėjo, kad Europos dizaino apsaugos koncepcija yra grindžiama kumuliatyvumo principu, todėl dizainas saugomas nuo jo sukūrimo arba užfiksavimo dienos. Dizainui apsauga suteikiama tiek jį įregistravus, tiek neregistruotam dizainui. Neregistruotas dizainas saugomas ATGTĮ nuostatomis. Dėl šios priežasties dizainas, saugomas ATGTĮ nuostatomis, turi būti originalus. Nors originalumo sąvokos šioje byloje teismas tiesiogiai ir nenagrinėjo, tačiau pasisakė dėl kitų svarbių originalumo kriterijaus taikymo aspektų. Visų pirma, teismas pasisakė, kad valstybės narės savarankiškai nustato dizaino apsaugos apimtį ir jos taikymo sąlygas, o tai reiškia, kad valstybė nustato ir minimalų originalumo laipsnį, kurį privalo atitikti kūrinys, norint, kad jis turėtų apsaugą. Taip pat teismas pažymėjo, kad skirtingiems intelektinės kūrybos objektams taikoma skirtinga originalumo kartelė. Galiausiai teismas pasisakė, kad dizainą ginant Dizaino įstatymui yra tikslinga objekto išskirtinumą vertinti taikant informuoto vartotojo kriterijų. Tuo tarpu dizainą ginant kaip kūrinį, ATGTĮ jam turėtų būti taikomas dizaino originalumo kriterijus. Teismas padarė išvadą, kad dizainą ginant kaip kūrinį ATGTĮ ieškovas, pagal procesiniame įstatyme įtvirtintas įrodinėjimo taisykles, būtų turėjęs įrodyti, kad atsakovas baldų dizainą nukopijavo būtent nuo ieškovo gaminamų baldų. Aiškindamas originalumo kriterijų teismas rėmėsi LAT suformuota praktika *„Žemprojektas“* byloje bei pažymėjo, kad originalumas yra siejamas su išskirtinumu. Išskirtiniai dizainai turėtų turėti tam tikrų požymių visumą, kuri leistų juos išskirti iš panašių tos pačios rūšies kūrinių, taip pat leistų atskirti nuo kitų panašios rūšies kūrinių. Svarbu pažymėti, kad šioje byloje aiškindamas originalumą teismas rėmėsi LAT formuojama jurisprudencija ir originalumo kriterijaus aiškinimu, nors ESTT jau buvo suformavęs oficialią originalumo kriterijaus aiškinimo praktiką *Infopaq, Football Association, Premier* bei *Painer bylose*, kurią šalys narės turėtų taikyti vertindami, ar kūrinys gali būti saugomas autorių teisėmis. Teismas nepasisakė nei dėl autoriaus asmeninio indelio į kūrinį, nei dėl galimybės daryti kūrybinius pasirinkimus. Ši tendencija aiškinti originalumo kriterijų vadovaujantis doktrina bei LAT nutarimais rodo prastą intelektinės nuosavybės teisės harmonizavimo lygį Lietuvoje.

„Roche Diagnostics GmbH“ v. UAB „Optifarma“. Ginčas kilo tarp medicinos prietaisų „ACCU-CHEK Go“, „ACCU-CHEK Active“, „ACCU-CHEK Performa“ gamintojo (ieškovo)

[42]Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, *UAB „Zbiga“ v. UAB „Gintaro baldai“,* bylos Nr. 3K-3-509/2013 .

ir IVD medicinos prietaisų – diagnostines juosteles „ACCU-CHEK Performa“ platintojo. Ant „ACCU-CHEK Performa“ originalios pakuotės nėra lietuviškų užrašų, bet ant vieno iš pakuotės šonų yra etiketė, kurioje pateikiama informacija apie produktą ir jo naudojimą. Ieškovas teigė, kad šio medicinos prietaiso informacinis lapelis yra pridėtas prie originalios prietaiso pakuotės ir išverstas į lietuvių kalbą. Ieškovas pabrėžė, kad nei ant medicinos lapelio, nei ant pačio preparato nėra nurodytas platintojas, lapelis prie pakuotės pritvirtintas prastai, o pati instrukcija (informacinis lapelis) neatitinka originalios gamintojo instrukcijos. Dėl šių priežasčių ieškovo pagaminti ir atsakovo platinami prietaisai neatitinka jiems keliamų reikalavimų ir pažeidžia gamintojo teises. Šio darbo kontekste mums rūpi vienas iš ieškovo teiginių, kur jis nurodė, kad „atsakovas gamintojo sukurtą naudojimo instrukciją išvertė ir platina kartu su medicinos prietaisais komerciniais tikslais, atsakovas nesikreipė į gamintoją dėl teisės išversti ir platinti naudojimo instrukciją ir tokios teisės negavo, taigi pažeidė ATGTĮ 15 straipsnio 2 dalį.“[43]

Vilniaus apygardos teismas nusprendė, kad nors ieškovo vaizdinis prekių ženklas „ACCU-CHEK“ yra įregistruotas, perpakavimas gali būti traktuojamas kaip PŽĮ 38 straipsnio 2 dalies 1 punkto pažeidimas. Visgi, byloje nebuvo nustatyta, kad atsakovas prekes perpakavo, todėl nėra pagrindo taikyti minėtos įstatymo normos. Pasisakydamas dėl medicinos priemonių naudojimo instrukcijos ir autorių teisių pažeidimo, teismas konstatavo, kad: „autorių teisių objektais laikomi originalūs literatūros, mokslo ir meno kūriniai, kurie yra kokia nors objektyvia forma išreikštas kūrybinės veiklos rezultatas <…>, medicinos priemonių naudojimo instrukcija yra informacija apie vaisto sudėtį, jo poveikį organizmui, šios priemonės naudojimo tvarką ir kita informacija, kuri yra būtina pagal norminius aktus, tarp jų ir minėtą Lietuvos medicinos normą MN 102:2001, todėl informacinės medžiagos išdėstymo procesas, veiklos metodas, koncepcija nėra autorių teisių objektas, saugomas pagal ATGTĮ 5 straipsnį[44]“. Vilniaus apygardos teismas savo sprendimu ieškinį atmetė. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutarimu apeliacinis skundas buvo atmestas, pirmosios instancijos teismo sprendimas liko nepakeistas. Apeliacinio teismo teisėjai dėl autorių teisių gynimo nurodė, kad Pirmosios instancijos teismas teisingai nustatė, jog gaminio naudojimo instrukcija nepasižymi kūrybinės veiklos rezultato savybėmis. Teismas pažymėjo, kad: „ta aplinkybė, kad ieškovo instrukcija yra paženklinta autorių teisių apsaugos ženklu, nesudarė pagrindo pripažinti jos autorių teisių apsaugos objektu, nes pagal ATGTĮ 12 straipsnį, šis ženklas yra objektą sukūrusio asmens pranešimas

[43] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarimas , *„Roche Diagnostics GmbH“ v. UAB „Optifarma“,* bylos Nr. 3K-3-140-611/2015.
[44] Ibid.

apie jo turtines teises į tą objektą, bet šis pranešimas nėra absoliutus autorių teisių buvimo įrodymas"[45]. Ieškovas apskundė teismų sprendimus siekiant juos panaikinti ir priimti naują sprendimą – ieškinį tenkinti, priteisti bylinėjimosi išlaidas.

Vienas iš kasacinio teismo teisėjų kolegijos nagrinėtų klausimų buvo autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos įstatymo 4 straipsnio 1 dalies ir 5 straipsnio aiškinimas ir taikymas. Dėl šio straipsnio teismas pasisakė, kad Apeliacinės instancijos teismo išvada dėl kasatoriaus instrukcijos yra neteisinga. Anot teismo, toks sprendimas prieštarauja autorių teisių normoms bei teismų praktikai. Teismas sutiko su argumentais, kad naudojimo instrukcija nėra saugomas autorių teisių objektas, nes instrukcija yra informacija apie medicininę priemonę ir jos naudojimą, kurią būtina pateikti. Tačiau nebuvo įvertintas informacijos pateikimo būdas, išdėstymas ir forma, kas suponuotų autoriaus daromus kūrybinius pasirinkimus. Remiantis teisės doktrina, faktai ir žinios negali būti monopolizuojamos. Tokia informacija paprastai išdėstoma nepasitelkiant intelektinės veiklos, tačiau jei jos pateikimas yra autoriaus kūrybos rezultatas, tada šį kūrinį galime laikyti autoriaus teisinių objektu. Teismas taip pat pažymėjo, kad autorių teisių objektas nėra bet kokios, o būtent kūrybinės veiklos rezultatas. Ši kūrybinė veikla gali būti susijusi su literatūra, menu ir mokslu ir turi būti išreikšta objektyvia forma. Kitas autorių teisių objektą apibūdinantis požymis – originalumas. Teismas teigia, kad teisės aktai *expressis verbis* nepateikia kūrinio originalumo sampratos ir konstatuoja, kad tai yra teismų praktikos bei doktrinos dalykas. Teismas pažymi, kad vien faktas, kad medicinos prietaisų naudojimo instrukcija nėra įvardinta kaip ATGTĮ saugomas objektas, dar nereiškia, kad šis objektas negali būto originalus kūrinys. Šio objekto originalumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į konkretaus objekto pobūdį bei savybes. Teismas, cituodamas dr. Vytautą Mizarą, pažymi, kad objekto originalumas yra fakto klausimas. Dėl šios priežasties tai turi būti nustatyta vertinant reikšmingus įrodymus. Teismas teigia, kad doktrinoje analizuojant originalumą objektas turi pasižymėti individualiais išraiškos elementais, kurie leistų išskirti tokį kūrinį iš kasdienių bei įprastų objektų. Tarp tokių daiktų, anot doktrinos, yra ir vaistų vartojimo instrukcija. Kasacinis teismas nesutiko su bylą nagrinėjusių teismų pozicija dėl medicinos diagnostikos prietaiso naudojimo instrukcijos nelaikymo autorių teisių saugomu objektu. Tačiau pažymėjo, kad šiuo konkrečiu atveju objektas neatitinka originalumo reikalavimo, būtino objektui, siekiančiam įgyti autorių teisių apsaugą. Šis konkretus objektas, teismo nuomone, nėra kūrybinės veiklos rezultatas, nes pateikia informaciją apie prietaisų sudėtį, jų poveikį organizmui, naudojimosi šiais prietaisais tvarką. Kitaip sakant, ši konkreti instrukcija tik pateikia informaciją, kurią yra būtina pateikti pagal teisinį reguliavimą.[46]

[45] Ibid.
[46] Ibid.

Nagrinėjamoje byloje šiam darbui aktualus klausimas buvo: ar lapelis su informacija apie vaistus, pridedamas prie vaistų pakuotės, gali būti laikomas originaliu kūriniu ir saugomas autorių teisėmis, ar ne? Lietuvos Aukščiausiasis Teismas teigė, kad originalumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į konkretaus objekto pobūdį bei savybes. Taip pat pažymėjo, kad originalus objektas turi pasižymėti tam tikromis išskirtinėmis savybėmis, taip pat pažymėjo, kad vaistų vartojimo instrukcija šiomis savybėmis nepasižymi. Taip yra todėl, kad instrukcijoje pateikiama tik būtina informacija, susijusi su prietaisų sudėtimi, jų poveikiu organizmui ir naudojimosi šiais prietaisais tvarka. Toks teismo sprendimas neatitinka ESTT formuojamo originalumo kriterijaus aiškinimo. ESTT byloje *Football Dataco* teismas pasisakė, kad originalumas taikomas tik autoriaus duomenų išdėstymo ir parinkimo būdams. Būtent tai autoriui leidžia daryti kūrybinius pasirinkimus ir taip autorius įdeda savo asmeninį prisilietimą į kūrinį. Šie pasirinkimai yra kūrinio originalumo įrodymas. Tačiau autorius negalės daryti kūrybinių pasirinkimų bei išreikšti savo kūrybinės laisvės, jei jis bus varžumas techninių reguliavimų ar taisyklių. Tuo tarpu kitoje ESTT byloje – *Infopaq*, teismas pasisakė, kad informacija, kuri gali būti laikoma bendra, negali būti monopolizuojama. Spręsdamas šį ginčą teismas galėjo remtis ESTT praktika, suformuota ankščiau minėtose kertinėse bylose, tačiau rėmėsi LAT sprendimais bei doktrina, o ne ESTT formuojama praktika. Ši aplinkybė rodo besitęsiančią tendenciją remtis šalies narės viduje susiformavusiu originalumo kriterijaus aiškinimu, o tai suponuoja prastą Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės teisės harmonizavimo lygį.

„15min“ v. „Lrytas“. Ginčas kilo tarp dviejų žymių dienraščių, dėl tinklalapyje www.lrytas.lt publikuojamų straipsnių. Ieškovai teigė, kad atsakovas savo portale be jų sutikimo publikuoja straipsnius, kurie yra panašūs arba beveik tapatūs ieškovo naujienų portale – www.15min.lt publikuojamiems straipsniams. Ieškovai teigė, kad atsakovai atgamino jiems priklausančius straipsnius (kūrinius, saugomus autorių teisėmis) be jų sutikimo ir tokiais savo veiksmais pažeidė jų teises. Pirmos instancijos teismas ieškinį atmetė, argumentuodamas, kad remiantis ATGTĮ nuostatomis galima teigti, kad autorių teisių šaltinį – kūrinį, apibūdina originalumas. Kūrinį originaliu gali padaryti autoriaus pastangos. Šios pastangos yra suprantamos kaip intelektinė kūryba, suteikianti kūriniui individualių bruožų, požymių bei išskirtinumo. Originalus kūrinys išsiskiria iš kitų analogiško pobūdžio dalykų. Teismas pažymėjo, kad paprastai nereikia didelių intelektinių pastangų norint parašyti pranešimą apie įvykius, pakanka informaciją apie įvykusius faktus nuosekliai ir suprantamai išdėstyti tekste. Visuomenės teisė žinoti apie įvykius neleidžia pačių įvykių ir pranešimų apie juos monopolizuoti ir paversti autorių teisių saugomais objektais. Aprašant įvykius ar faktus yra minimos realios ir objektyvios aplinkybės, tokios kaip laikas, vieta, įvykiai, pasekmės. Dėl šios priežasties, kai skirtingi asmenys aprašo

tą patį įvykį, įvykių aprašymai bus panašūs. Pirmos instancijos teismas konstatavo, kad autorių teisių apsauga netaikoma naujienoms ar faktams. Taip yra dėl jų paprastumo ir išdėstymo spaudoje. Tokiuose straipsniuose nėra kūrybinės veiklos ir jos rezultato. Apeliacinis teismas, išnagrinėjęs skundą, tenkino ieškinį iš dalies. Teismas sutiko, kad informaciniai pranešimai nėra autorių teisių objektai ir jiems nėra taikomas apsauga, pabrėždamas tai, kad informaciniais pranešimais reikėtų laikyti straipsnius, kuriuose yra aprašoma informacija susijusi su Lietuvos Respublikos seimu, ministrais, sportininkais bei visuomenei žinomais žmonėmis. Taip pat informaciniais pranešimais laikomi ir įvykiai, viešai pasakytos mintys, nuomonės, susijusios su minėtais asmenimis, bei informacija apie visuomenei aktualius dalykus. Kolegija, pasisakydama apie www.15min.lt publikuotą straipsnį, pavadinimu „Išskirtinės E. N. nuotraukos nuo Everesto viršūnės ir alpinistės pasakojimas apie 16 valandų, praleistų mirties zonoje“ ir www.lrytas.lt publikuotą straipsnį, pavadinimu „Aukščiausią pasaulyje kalną įveikusi lietuvė baimę paliko papėdėje“, pabrėžė, kad šie du straipsniai turi autorių teisių objekto bruožų, o konkrečiau – pasižymi originalumu. Tačiau nusprendė, kad pirmosios instancijos teismas priėmė teisingą sprendimą, atsižvelgdamas į E. N. parodymus dėl informacijos prieinamumo abiem ginčo šalims. Vienodos informacijos pateikimas žurnalistams galėjo įtakoti naujienų portaluose paskelbtos atitinkamos straipsnių vietos panašumą. Galiausiai ginčas buvo perduotas nagrinėti LAT. Teismas savo sprendime nurodė, kad Apeliacinis teismas neteisingai aiškino ir taikė ATGTĮ normas bei neįvertino visų faktinių bylos aplinkybių. Teismas citavo ESTT sprendimą *Infopaq* byloje, dėl vienuolikos žodžių ištraukos ir jos atgaminimo atspausdinant, bei Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2001/29/EB, dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo. Cituodamas teismas pasisakė, kad nacionalinis teismas turi nustatyti ar atgamintos dalys yra paties autoriaus intelektinės kūrybos išraiška. Visų antra, teisės doktrinoje[47] yra nurodoma autoriaus teisė uždrausti kūrinio dalies atgaminimą, kurią siaurina autorių turtinių teisių apribojimai, pirmiausia citavimo apribojimas. Kaip jau buvo minėta remiantis ATGTĮ 5 straipsnio 5 punktu, autorių teisių objektais nėra laikomi įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie įvykius. Teisminis reguliavimas taip pat leidžia be autoriaus sutikimo ar teisių turėtojo leidimo atgaminti spaudoje ir viešai skelbti straipsnius, susijusius su tam tikromis visuomenei aktualiomis temomis. Teismas nustato citavimo apibrėžimą ir citavimo taisykles bei pamini ESTT sprendimą *Painer* byloje dėl deramos pusiausvyros tarp autorių teisių ir interesų bei saugomų kūrinių naudotojų teisių ir interesų. Direktyvos Nr. 2001/29 5 3 straipsnio *d* punktas taip pat

[47] Aiškindamas teisės doktriną teismas cituoja R. Birštoną, *Intelektinės nuosavybės teisė*, (Vilnius: Registrų centras, 2010), 131.

siekia užtikrinti deramą kūrinio ar saugomo objekto naudotojų teisių pusiausvyrą. Taigi, vertinant citavimo teisėtumą yra tikslinga įvertinti ir jo tikslą bei apimtį. Teismas sutiko su Pirmosios instancijos teismo nuomone dėl visuomenės informavimo bei informacijos monopolizavimo ir citavimo apimčių. Privaloma įvertinti, ar citatoje nėra pagal autorių teises objektais nelaikomų informacinių pranešimų. Teismo nuomone ATGTĮ 21 straipsnyje įtvirtinta nuostata turi būti taikoma kartu su ATGTĮ 5 straipsnio 5 punkto nuostata. Kasacinis teismas priėjo išvados, kad dalis ieškovės straipsnių gali būti laikomi kūriniais – autorių teisių objektais, tačiau didžioji dalis atsakovės publikacijų (atkartojančios dalyje ieškovės straipsnių esančią informaciją) neatitinka teismo pateiktų išaiškinimų, susijusių su citavimu. Dėl šios priežasties tokia informacija negali būti monopolizuojama. Taip pat šios publikacijos neatitinka ATGTĮ 24 straipsnio ir jose nėra išlaikoma derama interesų pusiausvyra. Kasacinis teismas konstatavo, kad atsakovas pažeidė ieškovės UAB „15min“ turtines teises iš dalies dėl tam tikrų publikacijų, dėl kitų publikacijų Kasacinis teismas sutinka su Apeliacinio teismo nuomone ir jų sprendimą paliko nepakeistą.[48]

Apibendrinant, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas šioje byloje, visų pirma, vertino, ar ginčo objektas – dienraščio straipsniai, yra įprasto pobūdžio informacija, ar, visgi, originalus literatūros kūrinys. Vertindamas citavimo bei informacijos monopolizavimo klausimus, teismas rėmėsi ESTT praktika bylose *Infopaq* ir *Painer*. Taip pat teismas vertino objektyvią informaciją ir ar tokia informacija gali būti saugoma autorių teisėmis. Nors teismas šioje byloje išsamiai atskleidė citavimo ir informacijos monopolizavimo klausimus, tačiau visiškai nevertino kūrinio originalumo. *Infopaq* byloje teismas pažymėjo, kad net ir 11 žodžių kūrinys gali būti saugomas autorių teisėmis, jei autorius sukuria tam tikras žodžių sekas ar kombinacijas. Analizuojant teismo sprendimą, galime daryti prielaidą, kad teismas nevertino, ar straipsnių tekstas turėjo autoriaus asmeninį indėlį, ar ne. Teismas taip pat nevertino, ar autorius turėjo galimybę daryti laisvus kūrybinius pasirinkimus (*ESTT originalumo kriterijaus išaiškinimas Painer byloje*) parinkdamas straipsnio struktūra. Teismas nelygino ieškovo bei atsakovo straipsnių struktūros, o tik vertino straipsniuose publikuojamą informaciją. Teismas, aiškindamas citavimą bei autoriaus teisę uždrausti kūrinio ar jo dalies atgaminimą, rėmėsi R. Birštono suformuota teisės doktrina. Reikėtų pabrėžti, kad esant oficialiam (ESTT) teisės klausimo išaiškinimui identišku klausimu, doktrina remtis nėra tikslinga. Galime teigti, kad teismas, nors ir rėmėsi kertinėmis bylomis, ESTT formuojamos originalumo kriterijaus aiškinimo praktikos iki galo nepritaikė.

[48] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarimas, *„15min“ v. „Lrytas“*, bylos Nr. e3K-3-513-916/2016 .

Atvirosios akcinės bendrovės Minsko traktorių gamykla („Otkrytoe aktsionernoe obshchestvo Minskii traktornyi zavod“) skundas dėl turto arešto akto papildymo, areštuojant pareiškėjai priklausančias autoriaus teises ir paskiriant jų administratorių. Ginčas kilo dėl to, kad, anot pareiškėjos, atvirosios akcinės bendrovės Minsko gamykla (toliau – MTZ), antstolis peržengė jam suteiktus įgaliojimus ir nustatytą veiklos teritoriją neteisėtai areštuodamas autoriaus turtines teises. Pareiškėjas patikslino, kad nėra aišku, į kokius objektus yra areštuojamos autoriaus teisės, taip pat, kad areštuoti objektai nėra įregistruoti jokiame registre. Šiaulių apylinkės teismas atmetė pareiškėjos skundą. Teismas konstatavo, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nutartimi pripažino ir leido vykdyti Lietuvos Respublikoje Stokholmo arbitražo sprendimą bei Jungtinių Amerikos Valstijų apygardos teismo sprendimo dalį dėl iš MTZ priteistų kelių milijonų eurų. Dėl šios priežasties Lietuvos Aukščiausiasis Teismas kita nutartimi nutarė taikyti laikinąsias apsaugos priemones ir iki teismo sprendimo visiško įvykdymo taikė MTZ turto areštą. Turtui administruoti buvo paskirtas antstolis. Pareiškėjai priklausantys prekių ženklai buvo areštuoti ir teisės buvo apribotos uždraudžiant atsakovei jomis disponuoti. Atsakovo prekių ženklai buvo perduoti saugoti ir administruoti išieškotojui bei paskyrtas turto administratorius G. Ž. Administratorius buvo įpareigotas areštuoti MZT priklausančias autoriaus teises į duomenų bazę, kurioje buvo metodiškai sutvarkyti ir susisteminti duomenys, susiję su traktorių ir kitų mechanizmų detalėmis, surinkimo mazgais, surinkimo vienetais, surinkimo blokais. Administratorius turėjo užtikrinti, kad MTZ nebegalės disponuoti šiais duomenimis. Atsižvelgęs į vykdymo procese atliktų veiksmų kiekį ir pobūdį, taip pat į areštuotų turtinių teisių vertę ir pareiškėjos elgesį vykdymo procese, teismas nusprendė esant būtinybei išsaugoti pareiškėjos turtą. Dėl šios priežasties teismas siekė užtikrinti, kad turtas nebūtų perleistas ar kitaip nebūtų suvaržytos pareiškėjos turtinės teisės, taip pat, kad jos būtų veiksmingai valdomos ir iš jų būtų gaunamos pajamos, ir tokiu būdu pagreitinti skolos išieškojimą. Apeliacinės instancijos teismas sutiko su Pirmosios instancijos teismo išvadomis ir sprendimą paliko nepakeistą. Pareiškėjas dėl šių sprendimų pateikė kasacinį skundą, kuriame teigė, kad teismas netyrė ir neįvertino fakto, kad turtinės teisės, priklausančios autoriui, buvo areštuotos neteisėtai, nes jos nebuvo įregistruotos jokiame registre ir nėra susijusios su Lietuvos Respublika.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, nagrinėdamas šį skundą, pasisakė dėl *autorių teisių objekto ir kūrinio sampratos*. Teismas konstatavo, kad autorių teisių objekto sąvokos tarptautiniai ir ES teisės aktai tiesiogiai nepateikia, o Berno konvencija nurodo, kad sąvoka „literatūros ir meno kūriniai“ apima kiekvieną literatūros, mokslo ir meno kūrinį, kad ir koks būtų jos išraiškos būdas ar forma. Konvencijos galiojimo sritis taip pat apima ir mokslo kūrinius. Ji suteikia kūriniams apsaugą,

nevertindama nei kūrinio turinio, nei apimties. Pasisakydamas dėl Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje formuojamų kūrinį apibūdinančių požymių teismas įvardina originalumą, kaip vieną svarbiausių. Teismas pažymi, kad kūrinio originalumas yra vertinamas atsižvelgiant į konkretų objektą ir jo pobūdį. Taigi, teismas laikosi Aukščiausiojo eismo suformuluotos, doktrinoje įvardintos praktikos, kad kūrinio originalumas vertinamas kiekvieną kartą nagrinėjant ginčą ir atsižvelgiant į konkrečius įrodymus. Analizuojant originalumo reikalavimą, teisinė doktrina suponuoja, kad originaliems objektams neturi stigti individualių išraiškos elementų. Būtent šie elementai padeda išskirti kūrinį iš kasdienių ir įprastų kūrybos rezultatų. Teismas pažymi, kad originalumo neįtakoja kūrinio meninė vertė, bei pažymėjo, kad autorių teisė saugo tiek paskelbtus kūrinius, tiek nepaskelbtus, tačiau jie privalo būti išreikšti objektyvia forma. Toliau teismas remiasi ESTT sprendimu byloje *Levola Hengelo BV v. Smilde Foods (bylos Nr.* C-310/17). Šiam sprendime ESTT *inter alia* nurodė, kad kūriniu, 2001 m. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje, tam tikrų aspektų suderinimo šviesoje, objektas gali būti laikomas tik jei jis atitinka dvi kumuliatyvias sąlygas. Visų pirma, objektas turi būti originalus. Tai reiškia, kad jis turi būti originalios objekto autoriaus intelektinės veiklos kūrinys. Antra, remiantis Direktyva Nr. 2001/29/, kūriniu gali būti laikomi tokie elementai, kurie yra tokios intelektinės kūrybos išraiška. Dėl šios priežasties sąvoka „kūrinys“, nurodyta Direktyvoje, neišvengiamai yra autorių teisių apsaugos objekto išraiška, kuri leidžia tiksliai bei objektyviai jį identifikuoti net ir tais atvejais, kuomet tokia išraiška nėra nuolatinė. Teismas daro išvadą, kad, institucijos, atsakingos už autorių teisių apsaugą, turėtų turėti galimybę identifikuoti saugomus objektus, kaip ir asmenys, vykdantys ekonominę veiklą. Tačiau teismas pažymi, kad subjektyvumo vengimas suponuoja būtinybę išreikšti objektą aiškiai ir objektyviai. Cituodamas ESTT sprendimą byloje *Levola Hengelo,* teismas pasisako, kad kūrinio sąvoka visoje Europos Sąjungoje paprastai turėtų būti aiškinama autonomiškai ir vienodai.

Antras šio darbo kontekste mums svarbus klausimas yra susijęs su *duomenų bazėmis kaip turtinių teisių objektu*. ATGTĮ 2 straipsnio 7 dalyje yra įtvirtintas duomenų bazės apibrėžimas. Duomenų bazė, tai: „susistemintas ar metodiškai sutvarkytas kūrinių, duomenų arba kitokios medžiagos rinkinys, kuriuo galima individualiai naudotis elektroniniu ar kitu būdu, išskyrus kompiuterių programas, naudojamas tokių duomenų bazėms kurti ar valdyti“. Teismas pažymėjo, kad remiantis ATGTĮ 4 straipsnio 3 dalies 2 punktu, duomenų bazės, kurios yra sudarytos autoriui parenkant arba išdėstant informaciją, gali būti laikomos autorių teisių objektais. PINO autorių teisių sutarties 5 straipsnyje nustatyta, kad duomenų ar kitokios informacijos rinkiniai, išreikšti kokia nors forma, dėl parinkimo ir išdėstymo laikomi intelektinės kūrybos rezultatu, yra saugomi autorių teisėmis. Teismas

taip pat pažymi, kad tokia apsauga nėra taikoma informacijai, duomenims bei medžiagai, kuri yra užfiksuota duomenų bazėse. TRIPS sutarties 10 straipsnio 2 dalis taip pat pažymi, kad duomenų ar kitokios medžiagos rinkiniai, išreikšti bet kokia forma, gali būti saugomi dėl savo parinkimo ar išdėstymo. Tačiau apsauga nėra suteikiama duomenims ar medžiagai. Duomenų bazių direktyvos (96/9/EB) 3 straipsnis įtvirtina duomenų bazių apsauga autorių teisėmis, su sąlyga, kad jose esančios informacijos išdėstymas yra intelektinės autoriaus veiklos rezultatas. Papildomų kriterijų, siekiant užtikrinti duomenų bazių apsaugą, Direktyva nekelia. Ši Direktyva taip pat nesuteikia apsaugos duomenims, tik saugo jų išdėstymą bei seką duomenų bazėje. Toliau LAT remiasi V. Mizaro suformuota Lietuvos teisės mokslo doktrina. Šioje doktrinoje V. Mizaras teigia, kad duomenų bazių gamintojų teisių apsauga užtikrinama, jeigu nustatomos dvi sąlygos. Pirmoji sąlyga, formuojama doktrinoje, yra duomenų bazę sudarančių elementų ir duomenų išdėstymo tvarkos parinkimas. Antroji yra siejama su esminėmis investicijomis. Teismas teigia, kad vertinant, ar egzistuoja antroji teisinės apsaugos atsiradimo sąlyga, privaloma atsižvelgti į investicijas, kurios buvo padarytos kuriant duomenų bazę. Taip pat turi būti atsižvelgiama, ar dėl padarytų investicijų duomenų bazė įgijo savarankišką turtinę vertę. Anot R. Birštono, svarbios yra tiek kiekybinės, tiek kokybinės investicijos. Kiekybines investicijas šiame kontekste mes suprantame kaip finansines išlaidas ar profesines žinias, reikalingas duomenų bazei sukurti. Taigi, priklausomai nuo aplinkybių, galimi šie duomenų bazės teisinės apsaugos variantai:

1) Duomenų bazė gali būti saugoma autorių teisėmis, jei ji atitinka kūriniui keliamus reikalavimus;

2) Duomenų bazėms gali būti suteikiama *sui generis* apsauga, jei sudarant, tikrinant ir pateikiant jų turinį buvo padaryta esminių kokybinių bei kiekybinių investicijų;

3) Duomenų bazė gali turėti tiek *sui generis*, tiek autorių teisių suteikiamą apsaugą;

4) Duomenų bazė neatitinka nei autorių teisių, nei *sui generis* keliamų kriterijų ir dėl šios priežasties yra nesaugoma nei vienu, nei kitu įstatymu.

Teismas pažymėjo, kad esminis *sui generis* ir autorių teisių skirtumas yra apsaugos apimtis. Teismas padarė išvadą, kad bylą nagrinėję teismai netyrė ir nevertino, ar šiuo atveju taikytina autorių teisių apsauga, ar, visgi, reikėtų taikyti *sui generis* apsaugą. Teismas taip pat pažymėjo, kad nėra aišku, ar apskritai kokia nors apsauga gali būti taikoma. Teismas sutinka su kasacinio skundo argumentais ir pažymi, kad Pirmosios bei Apeliacinės instancijos teismai netyrė antstolio pritaikyto

turtinių teisių ribojimo teisėtumo bei būtinumo ir apskritai nėra aišku, kokios turtinės teisės yra arešto objektas[49].

Apibendrinant, šioje byloje teismas nagrinėjo du svarbius klausimus. Visų pirma dėl *autorių teisių objekto ir kūrinio sampratos.* Spręsdamas šį klausimą teismas citavo ESTT sprendimą *Levola Hengelo BV v. Smilde Foods* byloje. Teismas konstatavo, kad originalumas yra vertinamas atsižvelgiant į konkretų objektą ir jo pobūdį. Taip pat ir tai, kad originaliems objektams neturi stigti individualių išraiškos elementų, kurie padėtų išskirti kūrinį iš kasdienių ir įprastų kūrybos rezultatų. Paprasčiau tariant, kūrinys turi atitikti dvi jam keliamas sąlygas: kūrinys turi būti originalus ir turi turėti išraišką. Kalbėdamas apie šiuos du kriterijus teismas pažymi ESTT *Levola Hengelo BV v. Smilde Foods* byloje formuojamą praktiką, kad institucijos, atsakingos už autorių teisių apsaugą, ir asmenys, vykdantys ekonominę veiklą, turėtų turėti galimybę identifikuoti saugomus objektus. Tuo tarpu, kalbėdamas apie duomenų bazes, kaip apie turtinių teisių objektus, teismas konstatuoja, kad duomenų bazėms apsauga gali būti suteikiama *sui generis*, autorių teisėmis arba abiem institucijomis. Tuo atveju, kai duomenų bazės pretenduoja į *sui generis* apsaugą, jos turi patenkinti kokybinių bei kiekybinių investicijų reikalavimą. O tuo atveju, kai duomenų bazės sudaromos autoriui parenkant arba išdėstant informaciją, jos gali būti laikomos autorių teisių objektais. ESTT dėl šio klausimo pasisakė dvejose bylose. *Premier League* byloje teismas išaiškino, kad siekiant objektą apsaugoti autorių teisėmis ir patenkinti jam keliamą originalumo reikalavimą, būtina sąlyga yra autoriaus pasirinkimų laisvė. Jei autorius gali daryti kūrybinius pasirinkimus kurdamas, tai suponuoja kūrinio originalumą. Kita byla, kurioje teismas nagrinėjo duomenų bazėms taikomą autorių apsaugą, yra *Football Dataco Ltd v. Yahoo!*. Šioje byloje teismas pažymėjo, kad duomenų bazei originalumas taikomas tik autoriaus duomenų išdėstymo ir parinkimo būdams. Tokie pasirinkimai leidžia autoriui pridėti kūrybinį prisilietimą prie duomenų bazės kaip intelektinės kūrybos rezultato. Taip pat, kad duomenų bazė nebus originali, jei autorius negalės išreikšti savo kūrybinės laisvės ir laisvai daryti pasirinkimų dėl objektui taikomų techninių suvaržymų, reguliavimų ar taisyklių. Nagrinėjant autorių teisių objekto sampratas, teismas rėmėsi ESTT formuojama praktika. Tačiau, vertindamas duomenų bazės kaip autorių objekto apsaugą, teismas nusprendė remtis direktyvomis bei V. Mizaro ir R. Birštono formuojama teisės doktrina.

[49] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarimas, *Atvirosios akcinės bendrovės Minsko traktorių gamykla („Otkrytoe aktsionernoe obshchestvo Minskii traktornyi zavod“) skundas dėl turto arešto akto papildymo, areštuojant pareiškėjai priklausančias autoriaus teises ir paskiriant jų administratorių*, bylos Nr. 3K-3-215-421/2019 .

Išanalizavus Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nagrinėtas bylas galime teigti, kad, visų pirma, LAT savo nutartyse pabrėžia, kad pagrindiniai kriterijai reikalingi siekiant suteikti kūriniui apsaugą yra kūrinio išraiška tam tikra forma ir originalumas. Originalumą teismai aiškina įvairiai, dažniausiai neišplėtodami šios sąvokos. Visų pirma, originalumas yra aiškinamas remiantis doktrinos suformuota išskirtinumo ir savitumo sąvoka. Taip pat dažnai yra sutinkami autoriaus asmeninio prisilietimo bei autoriaus laisvų kūrybinių pasirinkimų kriterijai. Aiškinant originalumą, LAT dažniausiai remiasi ATGTĮ, PINO konvencija bei Duomenų bazių direktyva. Reikėtų pabrėžti, kad LAT, spręsdamas ginčus dėl kūrinio originalumo, kurie yra panašūs arba identiški ESTT išnagrinėtose bylose priimtiems sprendimams, arba aiškindamas jo sąvoką, retai remiasi ESTT kertinėse bylose suformuotu kūrinio originalumo išaiškinimu. Tai rodo, kad intelektinės nuosavybės teisė, o konkrečiau – originalumo kriterijaus aiškinimo ir interpretavimo harmonizavimas Lietuvoje nėra pasiekęs užsibrėžto lygio.

3. ORIGINALUMO KRITERIJUS ANGLIJOS BEI KITŲ ŠALIŲ NARIŲ TEISĖJE

3.1. Originalumo koncepto suvokimas Anglijos teisėje

Senoji teismų praktika, nagrinėjusi dramos, muzikinių bei literatūros kūrinių originalumą neapibrėžė sąlygų, kuriomis šie kūriniai gali būti pripažįstami originaliais. Didžioji dalis teismų praktikos Anglijoje nėra nuosekli. Riba tarp originalaus ir neoriginalaus kūrinio yra nepastovi. Kaip to priežastį galime įvardinti tai, kad originalumo kriterijus kūrinyje dažniausiai yra vertinamas remiantis konkrečios bylos aplinkybėmis ir kiekvienu atveju skiriasi. Taigi, dėl to yra ganėtinai sunku įvardinti koks gi yra tas tradicinis kūrinio originalumo reikalavimas Anglijos teisėje. Nors apibrėžti originalumo kriterijų gan sunkiu, tačiau galime išskirti kelis originalumą charakterizuojančius kriterijus. Pirmasis kriterijus teigia, kad kūriniai yra originalūs tuo atveju, jei jie kilo iš autoriaus ir nebuvo nukopijuoti. Tokia savybė suponuoja, kad kūrinių originalumas yra siejamas su jų kilme. Kitaip sakant kūrinių originalumas yra siejamas su jų autoriumi. Tačiau šis kriterijus neatsako į klausimą kada galime teigti, kad kūrinys atsirado būtent iš autoriaus. Į tai padeda atsakyti antrasis originalumą atskleidžiantis kriterijus. Šis kriterijus teigia, kad kūrinys gali būti laikomas originaliu, jei jo autorius kuriant

įdėjo savo indėlį. Indėlis gali būti suprantamas kaip darbas, įgūdžiai bei patirtis. Šis kriterijus, charakterizuojantis originalumą, buvo naudojamas priimant sprendimus tokiose bylose kaip *Ladbroke prieš William Hill* futbolo kuponų byloje. Šioje byloje kuponai buvo pripažinti originalaus kūrybinio darbo rezultatu, nes pasinaudojus *darbu, įgūdžiais bei patirtimi* buvo sukurta lažybų sistema, leidžianti klientams lošti statant už daugiau nei vienų rungtynių rezultatus. Reikėtų pabrėžti, kad *darbas, įgūdžiai bei patirtis* neturėtų būti laikoma įstatymine fraze ar teismo jurisprudencija. Taip yra todėl, kad ši frazė, apibūdinanti vieną iš originalumo nustatymo būdų Anglijoje, nebuvo naudojama labai tiksliai. Tokia frazė taip pat gali būti naudojama ir atskirai, vertinant įgūdžius, patirtį ar darbą. Kiti galimi tokios frazės variantai, žymintys autoriaus įnašą į kūrinio sukūrimą, gali būti įvardijami kaip *darbas, kapitalas, investicijos* arba *laikas.* Galime daryti išvadą, kad šios frazės nėra pagrindiniai kriterijai, padedantys nustatyti originalumą. Anglijos teismų praktikoje randame nemažai kitų kumuliatyvių reikalavimų, reikalingų norint kūrinį pripažinti originaliu.

Labai svarbu paminėti, kad net *darbui, įgūdžiams* bei *pastangoms* yra taikomas papildomas kriterijus. Anglijos teisė sako, kad tokios *investicijos* į kūrinį privalo būti apčiuopiamos. Tai reiškia, kad jos negali būti pripažintos menkavertėmis ar simbolinėmis. Anglijos teismai šiai sąlygai taiko išimtį tik tuo atveju, jei menkos ar simbolinės pastangos ar darbas sukuria tokį rezultatą, kuris taip pat gali būti laikomas menku ar simboliniu. Kaip pavyzdį galima įvardinti *Merchandising corp.* v. *Harpblond* bylą. Šio ginčo metu teismas nagrinėjo, ar veido dažai (dažais išdažytas veidas) gali būti laikomi autorių teisių objektu. Teismas atsisakė suteikti apsaugą todėl, kad į objekto sukūrimą buvo įdėtas minimalus pastangų kiekis, o tokiu būdu buvo pasiekas nereikšmingas rezultatas – kūrinys, nepasižymintis originalumu. Reikėtų paminėti, kad įgūdžiai, patirtis bei darbas dar nesuponuoja originalumo. Autoriui įdėjus net ir nemažai darbo ar kitų investicijų, kūrinys vis vien gali būti laikomas neoriginaliu. Taip gali atsitikti dėl kelių priežasčių. Visų pirma autoriaus darbas kuriant objektą gali visiškai neturėti kūrybinių elementų, o kaip tik būti mechaniškas.[50]

Apibendrinant, apie Anglijos paprotinėje teisėje egzistuojantį originalumo kriterijaus interpretavimą galime pasakyti kelis teiginius. Visų pirma, originalumas ir neoriginalumas yra nepastovios sąvokos. Originalumas vertinamas konkrečios bylos aplinkybių šviesoje, tačiau galime pareziumuoti, kad šią sąvoką taip pat įtakoja ir socialiniai bei politiniai veiksniai. Originalumą Anglijos teisėje charakterizuoja keli kriterijai: kūrinys yra originalus tuo atveju kai kilo iš autoriaus ir nėra kito

[50] L. Bently, B. Sherman, D. Gangjee ir P. Jhonson, *Intellectual property law,* (United Kingdom, Oxford univercity press, 2017), 96-98 .

kūrinio kopija bei kūrinys gali būti laikomas originaliu, jei jo autorius kuriant įdėjo savo indėlį. Autoriaus indėlis gali būti suprantamas kaip *darbas, įgūdžiai bei patirtis*. Taip pat toks indėlis negali būti menkas ar simbolinis. Kitaip sakant, įdėtas darbas, įgūdžiai ar žinios turi būti tinkamos rūšies.

3.2. Europietiškasis originalumo kriterijus

Trumpai apžvelgiant tai, ką jau žinome apie Europos Sąjungos formuojamą originalumo kriterijaus interpretavimą bei intelektinės nuosavybės teisės harmonizavimą Europos Sąjungos šalyse narėse, reikėtų išskirti dvi Europos Sąjungos direktyvas, artimiausiai susijusias su originalumo kriterijumi. Šios direktyvos yra Kompiuterinių programų ir Duomenų bazių direktyvos. Jose yra įtvirtintas autorių teisių apsaugos reikalavimas kompiuterinei programai bei duomenims. Šie kūriniai gali būti apsaugoti autorinių teisių tik jei jie yra originalūs. Tačiau Direktyvos išsamiai originalumo neapibrėžia, tik užsimena, kad originalumas yra traktuojamas kaip autoriaus kūrybinė veikla. ESTT formuoja teisinę praktiką, kad šis reikalavimas yra universalus visiems kūriniams – intelektinės veiklos rezultatams. Teismai šį reikalavimą pirmą kartą pritaikė *Infopaq* byloje. *Infopaq* byloje išaiškintas originalumo kriterijus kaip teisinis precedentas pirmą kartą buvo panaudotas byloje *Bezpečnostni softwarova asociace* ir toliau plėtotas kitose, ankščiau išvardintose kertinėse ESTT bylose. Taigi taip susiformavo Europos originalumo standartas, taikomas autorių darbams. Standartizuotas kūrinio originalumo kriterijus turi nemažai privalumų. Vienas iš jų yra Europos Sąjungos autorių teisių rėžimo horizontalus suvienodinimas. Tai reiškia, kad bent teoriškai skirtingi intelektinės veiklos kūriniai yra vertinami pagal vienodą standartą. Rėžimas taip pat suvienodintas ir vertikaliai. Vertikalus suvienodinimas pasireiškia nuosekliais santykiais tarp teisių išlaikymo ir teisių pažeidimo. Kitas privalumas yra sunkumų, kylančių iš negalėjimo harmonizuoti tam tikrus konceptus. Kaip pavyzdį galime įvardinti duomenų bazes. Jei originalumo standartas gali būti taikomas duomenų bazėms, tai gali būti taikomas ir kūriniams, kurie yra panašūs į duomenų bazes, pavyzdžiui, tvarkaraščiams. Intelektinės nuosavybės teisės harmonizavimas susilaukė nemažai kritikos. Kritika buvo nukreipta į jo naudingumą bei konstitucinę perspektyvą. Buvo manoma, kad toks teisinis reguliavimas gali sukelti nemažai dvejonių ir neužtikrintumo. Taip pat yra manoma, kad pasirenkant vienodą standartą kūrinių originalumui yra mažinamas įstatymo lankstumas. Ypač šalių narių vidaus teisinėse sistemose, susijusiose su konkrečių intelektinės nuosavybės objektų gynimu. Kaip pavyzdį galime paimti Vokietijos teisinės

doktrinos modelį – *Schopfungshohe*. Šis teisinis modelis reikalavo aukštesnio originalumo lygio taikomojo meno kūriniams. [51]

Apibendrinant galime teigti, kad pilnai harmonizuoti intelektinės nuosavybės teisę Europos Sąjungoje vien Direktyvų nepakako. Dėl šios priežasties ESTT ėmėsi vykdyti harmonizavimą per teisinę praktiką. Originalumo kriterijaus harmonizavimas turi nemažai privalumų, kaip, pavyzdžiui, Europos Sąjungos autorių teisių horizontalus bei vertikalus suvienodinimas. Taip pat autorių teisės harmonizavimas reiškė ir tam tikrų jo konceptų harmonizavimą. Dėl šios priežasties bendras originalumo standartas gali būti taikomas kelioms intelektinės nuosavybės rūšims. Harmonizavimas taip pat reiškia, kad skirtingi intelektinės veiklos kūriniai yra vertinami pagal vienodą standartą. Toks vertinimas turi ir privalumų, ir trūkumų. Vienas iš tokių trūkumų yra mažinamas įstatymo lankstumas. Kaip potencialius trūkumus dar galime įvardinti neužtikrintumą bei dvejones dėl tokio teisinio reguliavimo.

3.3. Europos Sąjungos bei Anglijos originalumo standartų panašumai ir skirtumai

Išanalizavus ESTT formuojamą originalumo kriterijaus aiškinimą bei kaip originalumas suprantamas Anglijos teisėje, būtų tikslinga juos palyginti. Kriterijų panašumų ir skirtumų atskleidimas parodytų harmonizavimo lygį šioje paprotinės teisės tradicijos šalyje. Taigi, lyginant Europos Sąjungos ir Anglijos standartus, keliamus originaliam kūriniui, reikėtų paminėti, kad Europos Sąjungos teisėje taikomas originalumo kriterijus yra aukštesnio lygio nei Anglijos. Reikėtų pažymėti, kad skirtingi originalumo standartai nereiškia skirtingų rezultatų pripažįstant kūrinį originaliu. Dauguma kūrinių, kurie Anglijoje yra pripažįstami kaip originalūs, originaliais būtų laikomi ir Europos Sąjungoje. Tik nedidelei daliai kūrinių yra taikomas skirtingas originalumo kriterijus. Europos Sąjungoje originaliu nebūtų pripažintas toks kūrinys, kuris yra vien tik darbo rezultatas, kuomet kūrinio sukūrimui buvo pasitelkti vien tik įgūdžiai, ar jei autoriaus kūrybinio indėlio išraiška nėra objektyvi, taip pat, kuomet kūrybiniai pasirinkimai buvo naudojami kaip metodas duomenims surinkti. Šie pavyzdžiai būtų kvalifikuojami kaip darbas, įgūdžiai bei pastangos ir neatitiktų minimalaus originalumo reikalavimo. Tuo atveju, kuomet autoriaus kūrybinis indelis į kūrinį yra netinkamas, menkavertis arba nereikšmingas, kūrinys ne visada Anglijoje bus pripažintas originaliu dėl neatitikimo minimaliam

[51] L. Bently, B. Sherman, D. Gangjee ir P. Jhonson, *Intellectual property law,* (United Kingdom, Oxford univercity press, 2017 m.) 98-99 .

Anglijos teisės keliama originalumo reikalavimui, tačiau šie veiksniai gali būti pripažinti svarbiais vertinant kūrinio originalumą Europos Sąjungos teisės kontekste.[52]

Dėl išvardintų priežasčių nėra visiškai tikslinga teigti, kad Europos Sąjungos teisėje keliamas originalumo reikalavimas kūriniui yra aukštesnis nei Anglijos. Lyginant šias dvi teisės tradicijas, reikėtų turėti omenyje, kad originalumo reikalavimai yra skirtingi. Tačiau reikėtų nepamiršti, kad šios dvi teisinės tradicijos tam tikrais intelektinės nuosavybės klausimais yra panašios.

3.3.1 Laisvi autoriaus pasirinkimai bei funkcijos arba taisyklių nulemti sprendimai

Kaip jau išsiaiškinome, vienas iš originalumą suponuojančių veiksnių yra autoriaus galimybė daryti kūrybinius pasirinkimus, tačiau kartais autoriaus pasirinkimus kuriant gali nulemti objekto funkcijos. Taigi, kalbant, pavyzdžiui, apie dizainą, Dizaino įstatymo 10 straipsnio, 1 dalies 7 p. yra numatyta, kad dizaino registracija turi būti pripažįstama negaliojančia, jei „gaminio vaizdo savybės lemia tik jo techninę funkciją“. Šia taisykle įstatymų leidėjas siekia, kad nebūtų varžomas technologinių naujovių kūrimas vien dėl to, kad dizaino apsauga buvo suteikta daiktui, kurio formą nulemia vien techninės jo funkcijos.[53] Kaip matome iš Lietuvos Aukščiausiojo Teismo sprendimo UAB „Zbiga“ v. UAB „Gintaro baldai“ byloje, toks dizainas taip pat nebūtų laikomas originaliu ATGTĮ šviesoje. ESTT taip pat pasisakė šiuo klausimu byloje Bezpečnostní softwarová asociace (toliau - BSA). Šioje byloje teismas teigė, kad originalumo nėra ir negali būti ten, kur kūrinio komponentų išdėstymas yra nulemtas jų techninės funkcijos. Taigi, tuo atveju kai idėjos realizavimo metodai yra tokie riboti, kad idėja ir jos išraiška tampa neatskiriami, originalumo kriterijus nebus tenkinamas. Šį išaiškinimą ESTT išplėtė Futbolo Asociacijos *Premier League* byloje. Šioje byloje, teismas pasisakė, kad sporto renginiai negali būti laikomi intelektinės kūrybos rezultatais. Taip yra todėl, kad rungtynės yra reguliuojamos tam tikrų žaidimo taisyklių. Tokios taisyklės nepalieka vietos kūrybinei laisvei. Teismas, pateikdamas tokį išaiškinimą, neturi omeny, kad futbolas, kaip sporto šaka, nėra kūrybiškas. Tačiau šis objektas, dėl itin griežtų taisyklių sukuriamas tokiomis sąlygomis, vargu, ar pasižymėtų originalumu. ESTT tokį originalumo kriterijaus aiškinimą plėtojo ir SAS Institute prieš World Programming byloje. Savo sprendime, šioje byloje, teismas pažymėjo, kad vartotojo sąsaja negali būti

[52] L. Bently, B. Sherman, D. Gangjee ir P. Jhonson, *Intellectual property law*, (United Kingdom, Oxford univercity press, 2017 m.), 102 .

[53] Ramūnas Birštonas, Danguolė Klimkevičiūtė, Nijolė Janina Matulevičienė, Lina Mickienė ir Jūratė Uosienė, *Intelektinės nuosavybės teisė*, (Vilnius, 2010 m.), 722.

saugoma autorių teisėmis, nes pagrindinė šios sąsajos funkcija yra nulemta techninio funkcionalumo. Jei vartotojo sąsaja būtų pripažinta autorių teisių objektų, tokiu sprendimu būtų sukurta monopolinė rinka. Taigi, galime teigti, kad kūrybinę laisvę gali tiesiogiai įtakoti funkcionalumas ir taisyklės, varžančios autoriaus kūrybinius sprendimus bei galimybę laisvai rinktis. Todėl, jei autoriaus sprendimas ar pasirinkimas buvo įtakotas taisyklių ar funkcionalumo, tokį sprendimą reikėtų laikyti ne laisvu kūrybiniu pasirinkimu, o funkcijos nulemtu sprendimu. Taigi, natūraliai kyla klausimas: kada mes pasirinkimą laikysime kūrybišku? Europos Sąjungos įstatymų kontekste, kūrybiškas pasirinkimas nebūtinai yra siejamas su meniškumu. Kūrybišku pasirinkimu galime laikyti pasirinkimus, daromus kuriant kompiuterines programas arba techninius vadovėlius. Šiuose objektuose meniškumo greičiausiai nerasime, tačiau kūrybiškumas išdėstant informaciją ar darant kitus pasirinkimus yra.[54] Galime teigti, kad kūrybiškas pasirinkimas yra atliekamas autoriaus. Toks pasirinkimas neturėtų būti diktuojamas kūrinio funkcijos, technikos, kuri naudojama kuriant, metodo, taikomų standartų ar aktualios gerosios praktikos. Autoriaus pasirinkimas turi būti matomas kūrinyje, net jei toks pasirinkimas ir nėra racionalus.[55] Kitas aktualus klausimas, kuris gali kilti, yra susijęs su intelektinio kūrinio reikalavimu, keliamu autorių teisių objektui. Ar šis reikalavimas keliamas procesui, ar, visgi, susijęs su pačiu rezultatu? Ar objektas būtinai turi praeiti sukūrimo procesą, ar naudojant šią sąvoką siekiama apibūdinti objektą, turintį išskirtinių, tik tokiam objektui būdingų bruožų? Remiantis turima teismų praktika ir kertinėmis ESTT bylomis galime teigti, kad norint suteikti kūriniui teisinę apsaugą, jis privalo pasižymėti abiem aspektais. Visgi, dažniausiai kūrybinę laisvę ir pasinaudojimą ja teismai vertina tik konstatuojant, kad kūrinys yra intelektinės kūrybos rezultatas. Kompiuterinės programos apsauga gali būti įmanoma tik nuo tos akimirkos, kuomet jos elementų kompiliacija rodo autoriaus kūrybingumą. Tik tokiu būdu ši programa išsiskirs iš kitų programų.[56] Tačiau praktikoje matome, kad abi šios sąlygos yra aktualios. Laisvi pasirinkimai, kurių nediktuoja funkcionalumas ir iš šių pasirinkimų atsiradęs individualumas suformuoja intelektinį kūrinį. Ši sąveika tampa svarbi tada, kai autoriaus, turėdamas galimybę daryti kūrybinius pasirinkimus, varžo save išgalvotomis taisyklėmis. Šiuo atveju autoriaus sukurtas kūrinys neatspindės jo asmeninio indelio, kitaip sakant, neturės savo *l'empreinte de la personnalité de l'auteur*. Šį reikalavimą tikslingiausia būtų vertinti kaip bendrą reikalavimą, kad autoriaus

[54] L. Bently, B. Sherman, D. Gangjee ir P. Jhonson, *Intellectual property law*, (United Kingdom, Oxford univercity press, 2017), 100 .
[55] D. Gervais, *Feist goes global: A comparative analysis of notion of originality in copyright law*, (Journal of the Copyright Society of the U.S.A. 2002), 969.
[56] Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, generalinis advokatas Yves Bot, *SAS Institute Inc. v. World Programming Ltd*, bylos Nr. C-406/10.

kūrinys turėtų tam tikrą charakterį, pasiektą unikaliais, asmeniškais ir kūrybiškais autoriaus sprendimais.[57]

Apibendrinant, tais atvejais, kuomet autoriaus pasirinkimai kuriant yra nulemti objekto funkcijos, sukurtame objekte originalumo nebus ir negali būti. Jei idėjos realizavimo metodus riboja taisyklės ar objekto funkcija, autoriui nėra paliekama pakankamai kūrybinės laisvės daryti pasirinkimus. Todėl, kai autoriaus sprendimas ar pasirinkimas bus įtakotas taisyklių ar funkcionalumo, tai bus nelaisvas kūrybinis pasirinkimas, o funkcijos nulemtas sprendimas. Reikėtų paminėti, kad kūrybiškas pasirinkimas nebūtinai yra siejamas su meniškumu. Kūrybišką pasirinkimą mes galime interpretuoti labai plačiai. Toks kūrybiškas pasirinkimas taip pat turėtų atsispindėti galutiniame rezultate – kūrinyje. Jis turėtų būti matomas ir atpažįstamas, net jei pasirinkimas ir nėra visiškai racionalus. Kai kalbame apie kūrybinę autoriaus laisvę ir jo pasirinkimus, reikėtų paminėti, kad dažniausiai ją teismai vertina tik konstatuojant, kad kūrinys yra intelektinės kūrybos rezultatas.

3.3.2. Kūrinio originalumas, pasireiškiantis autoriaus triūsu

Išanalizavus Anglijos bei Europos Sąjungos teisių panašumus bei skirtumus, svarbu įvertinti konkrečius probleminius aspektus, susijusius su originalumo kriterijaus taikymu ir interpretavimu. Nors Anglijoje niekad nebuvo griežtos pozicijos dėl darbo, įdėto į kūrinį, tačiau teismų praktika suponuoja, kad kai kūrinys yra didelių pastangų ir darbo rezultatas, gali pasitaikyti atvejų, kuomet toks kūrinys nebus apsaugotas autorių teisėmis. Visgi, Anglijos teismų nuomone toks kūrinys, kuris yra rutininio darbo rezultatas, gali pasižymėti originalumu. Kaip pavyzdį galime paimti Anglijos teismų nagrinėtą bylą *BBC v Wireless League Magazine*. Šioje byloje BBC teigė, kad *Radio Times* leidinys publikavo informaciją, susijusią su sekančios savaitės programa. Programoje buvo nurodomos dienos, valandos, atlikėjai bei kanalai, kuriais yra transliuojama laida. Atsakovas išleido kūrinį *Wireless League Gazette* ir pripažino nukopijavęs *Radio times*. Teismas tai laikė autorių teisių pažeidimu. Šioje byloje matomas puikus rutininio darbo pavyzdys.[58] Taigi, asmuo nepasinaudojo savo žiniomis arba įgūdžiais kūriniui sukurti, tačiau darbas yra laikomas originaliu vien dėl tos priežasties, kad kūrinio autorius įdėjo pakankamą kiekį tęstinio, monotoniško darbo. Toks kūrinys yra kilęs ne iš

[57] L. Bently, B. Sherman, D. Gangjee ir P. Jhonson, *Intellectual property law*, (United Kingdom, Oxford univercity press, 2017 m.), 100.
[58] House of Lords, *BBC v Wireless League Magazine [1926] Ch. 433*, University of Cambridge, žiūrėta 2019-06-23, https://www.cipil.law.cam.ac.uk/virtual-museum/bbc-v-wireless-league-magazine-1926-ch-433 .

autoriaus kūrybinės laisvės ar asmeninio autoriaus prisilietimo, o iš autoriaus investicijų į kūrinį. Kitame savo sprendime Anglijos teismas pasisakė, kad kompiliavimo procesas nėra siejamas su pastangomis ar laisvo pasirinkimo galimybe, todėl toks darbas nebus laikomas originalios kūrybos rezultatu. Teismas nusprendė, kad septynios lentelės, kuriose nurodyta tik labai paprasta, visiems prieinama informacija, tokios kaip datos, mėnesiai ar pašto informacija, ir jų išdėstymas nebus laikomas originaliu kūriniu.[59] Panašų sprendimą Anglijos teismas priėmė ir *Leslie v Young* byloje. Šioje byloje teismas sprendė ar traukinio tvarkaraštis yra originalus kūrinys ir ar gali būti saugomas autorių teisėmis. Teismas priėjo išvados, kad tiek ieškovas, tiek atsakovas turėjo prieigą prie šios informacijos. Dėl šios priežasties, ieškovas negali pasisavinti teisių į viešai perinamą informaciją. Ieškovas galėtų kelti ieškinį, jei jo darbe būtų bent tokia dalis indėlio, kurios negalima būtų laikyti menka. Teismas taip pat pažymėjo, kad tvarkaraščiai buvo tiesiog nukopijuoti, žodis į žodį. Remdamasis šiais argumentais, teismas nusprendė, kad traukinio tvarkaraštis neatitinka originalumo reikalavimo.[60]

Spręsdamas šiuos ginčus, teismas susidūrė su sunkiu klausimus: kiek triūso reikėtų įdėti į kūrinį, kad jis galėtų būti laikomas originaliu? Tokie sprendimai, kurie buvo priimti Cramp v. Smythson bei Leslie v Young bylose, padėjo suformuoti praktiką triūso[61] bylose, kuriose keliamas kūrinio originalumo klausimas. Reikėtų pažymėti, kad mechaninis ir rutininis darbas Europos Sąjungos teisės aktų šviesoje niekada nesukurs originalaus kūrinio. Europos Sąjungos teisė nevertina nei įdėto triūso, nei pastangų į kūrinio sukūrimą. Europos Sąjungos originalumo kriterijus yra grindžiamas autoriaus asmeniniu indeliu, todėl būtų itin sunku įrodyti autoriaus asmenybę kūrinyje, kuris gimė vien iš sunkaus darbo. Taip pat nebūtų tikslinga teigti, kad rutininis darbas gali būti originalios intelektinės veiklos rezultatas. Tai suponuoja ir faktas, kad nesvarbu, kiek rutininio darbo bus įdėta į kūrinį, galutinis rezultatas visada bus identiškas. Toks rezultatas niekada nepasižymės savitumu bei individualumu.[62]

3.3.3. Duomenų, idėjų ir funkcijų kūrimas, kaip kūrinio originalumą lemiantis veiksnys

[59] House of Lords, *Cramp & Sons v. Frank Smythson [1944]*, University of Cambridge, žiūrėta 2019-03-25, https://wikijuris.net/cases/g_a_cramp_sons_v_frank_smythson_1944 .
[60] House of Lords, *Leslie v J Young & Sons [1894]*, wikiJuris, žiūrėta 2019-03-25, https://wikijuris.net/cases/leslie_v_j_young_sons_1894_ac_335 .
[61] Bylose kur objektas – kūrinys buvo sukurtas vien daro dėka.
[62] L. Bently, B. Sherman, D. Gangjee ir P. Jhonson, *Intellectual property law*, (United Kingdom, Oxford univercity press, 2017), 102.

Kita sritis, kurioje originalumo sąvokos supratimas didele dalimi buvo įtakotas paprotinės Anglų teisės tradicijos, yra susijusi su kūrybiškumu, o tiksliau, su konkrečiu kūrybiškumu, kuris yra susijęs su duomenų surinkimu. Anglijos teisė, o konkrečiau, įstatymo raidė duomenų nesaugo. Tačiau teismai savo sprendimuose yra pasisakę, kad triūsas, įgūdžiai bei pastangos, panaudoti kuriant ir renkant duomenis, gali būti pripažinti kaip pakankamas įnašas originalumo kriterijui patenkinti. Prieš harmonizuojant Anglijos teisę Europos Sąjungos direktyvomis, buvo manoma, kad televizijos laidų gidas (programa) gali būti laikoma originaliu kūriniu. Ši nuomonė vyravo todėl, kad tokiam kūriniui sukurti buvo būtina įdėti nemažai įgūdžių bei pastangų. Pats tokio kūrinio sukūrimo procesas susidėjo iš transliuotinų programų sąrašo sudarymo, programų transliavimo laikų ir dienų parinkimo. Į tokio sąrašo sudarymą buvo įdedamos ne tik pastangos, tačiau ir tam tikri kūrybiniai autoriaus pasirinkimai, kaip pavyzdžiui, vaikiškų programų laiko parinkimas. Vaikiškos programos turėjo būti rodomos prieš vaikams išeinant į mokykla ir vos grįžus iš jos. Kyla klausimas, ar šie autoriaus pasirinkimai buvo kūrybiški ir laisvi, ar visgi nulemti tam tikrų pašalinių veiksnių ar taisyklių. Į jį padeda atsakyti sprendimas ESTT byloje Football Dataco. Kaip jau buvo minėta anksčiau, šioje byloje buvo nagrinėjamas klausimas, ar įgūdžiai bei pastangos, naudojami surenkant ir sugrupuojant sąrašus, yra pakankamas pagrindas tokį kūrinį laikyti originaliu. Vadovaujantis ESTT sprendimu galime teigti, kad kūrybiškumas, pasitelktas surenkant informaciją, neturi reikšmės duomenų bazės originalumui. Šioje byloje yra gan aiškiai matoma ESTT pozicija vertinant tokius indelius kaip paprasti faktai, idėjos, funkcijų sukūrimas. Teismas šiuos indelius laiko nereikšmingais sprendžiant, ar galutinis kūrinys, sukurtas panaudojant šiuos resursus kaip pagrindinį indelį. Taigi, toks kūrinys nebus laikomas intelektinės kūrybos rezultatu ir nepretenduos į autorių teisių teikiamą kūrinio apsaugą. Panašų sprendimą matome ir ESTT sprendime byloje SAS Institute, Inc. v. World Programming. Šioje byloje teismas sprendė, ar vartotojo instrukcija atitinka originaliam literatūros kūriniui keliamus reikalavimus. Teismas nusprendė, kad tam tikros kūrinio sudėtinės dalys, kaip, pavyzdžiui, raktažodžiai, sintaksė, komandos, komandų kombinacijos, pasirinkimai, numatytos reikšmės[63] bei iteracijos, naudojamos kuriant programinę įrangą, nėra saugomos. Taip yra todėl, kad jas sudaro simboliai, žodžiai bei matematiniai konceptai. O šie objektai nėra kompiuterinės programos autoriaus kūriniai. Tačiau, teismas pripažino, kad tokie elementai ir jų sekos pasirinkimas, jų tarpusavio kombinavimas skirtingais būdais gali leisti autoriui išreikšti kūrybiškumą, pridėti asmeninį prisilietimą. Tai leistų kūriniui būti laikomu intelektinės kūrybos rezultatu. Toks teismo sprendimas suponuoja, kad originalumas įmanomas tik iš

[63] Angl. defaults - numatytos reikšmės.

tokio kūrinio elementų parinkimo, išdėstymo ar kombinacijos. Įgūdžiai nėra vertinami apsprendžiant kūrinio originalumą.

Apibendrinant galime daryti išvadą, kad iki harmonizavimo Anglijos teismai įgūdžius bei pastangas, panaudotas kuriant ir renkant duomenis, pripažindavo kaip įnašą, tenkinantį kūriniui keliamą originalumo kriterijų. Tačiau po harmonizavimo ir ESTT sprendimo Football Dataco byloje įsigaliojo precedentas kūrybiškumo, pasitelkto sutrenkant informaciją į duomenų bazes, nevertinti. Tuo tarpu ESTT SAS Institute, Inc. v. World Programming byloje pasisakė, kad tam tikrų kūrinio elementų tarpusavio kombinavimas skirtingais būdais suponuoja autoriaus kūrybiškumą ir dėl to daro kūrinį originaliu. Tačiau sunkiausias klausimas yra susijęs su veiksmų, skirtų kūriniui sukurti, atskyrimą. Kurie veiksniai yra nukreipti į duomenų ar informacijos sukūrimą, o kurie į jų aranžavimą ir atrinkimą. Pirmojoje ESTT byloje Apeliacinis teismas surinktą informaciją vertina kaip kūrybines pastangas, kuriomis buvo patobulinta jau egzistuojanti informacija. Tačiau kitoje byloje varžybų datas ir laikus vertino kaip informaciją, sukurtą kūrinio sukūrimo metu, o ne kaip autoriaus kūrybinį indėlį į surinktos informacijos tobulinimą.[64]

3.3.4. Autoriaus įgūdžiai ir kūrinio originalumas

Trečiasis žymus skirtumas tarp paprotinės Anglų teisės tradicijos bei Europos Sąjungos originalumo kriterijaus aiškinimo yra įgūdžių, panaudotų kuriant kūrinį, reikšmė. Anglijos teisėje įgūdžiai tradiciškai suprantami kaip kriterijus, padedantis nustatyti kūrinio originalumo lygį. Viena iš kertinių bylų, atspindinčių šį Anglijos teismų požiūrį, yra *Walter v. Lane* byla. Šioje byloje dienraščio „The times“ savininkai padavė į teismą Jhon Lane. Ginčas kilo dėl knygos, kurią išleido ponas Lane, teisių. Knyga, kaip teigė ieškovas, pažodžiui nukopijavo reportažų seriją, kuri buvo išspausdinta laikraštyje. Šioje byloje buvo sprendžiamas klausimas, ar įmanoma pranešimą apie asmens pasakytą kalbą laikyti literatūros kūriniu autorių teisių kontekste, o reporterį jos autoriumi. Šioje byloje Lordų rūmai aiškiai ir vienareikšmiškai pripažino naujienų laikraščio pranešimus apie kalbas autorių teisių saugomais objektais. Teismas šį savo sprendimą argumentavo tuo, kad tokio kūrinio sukūrimas reikalauja įgūdžių bei meistriškumo.[65] Tačiau vien specialių įgūdžių buvimas neturėjo įtakos vertinant, ar objektas yra

[64] L. Bently, B. Sherman, D. Gangjee ir P. Jhonson, *Intellectual property law*, (United Kingdom, Oxford univercity press, 2017 m.), 106.

[65] House of Lords, *Walter v Lane [1900] A.C. 539*, University of Cambridge, žiūrėta 2019-04-05, https://www.cipil.law.cam.ac.uk/virtual-museum/walter-v-lane-1900-ac-539 .

intelektinės kūrybos rezultatas ESTT praktikoje. Norint nustatyti, ar toks kūrinys kaip kompiuterinė programa gali būti saugomas autorių teisėmis, turėtų būti vertinamas ne į programos sukūrimą įdėtas laikas, darbas ar jos autoriaus įgūdžiai, teismas turėtų vertinti pačios programos kodo originalumą. *SAS Institute, Inc. v. World Programming* byloje buvo pasisakyta: vien faktas, kad programos kodo sukūrimas reikalauja itin daug įgūdžių bei pastangų, negali būti vienintelis argumentas saugoti ją autorių teisėmis. Tokio pobūdžio kūrinys galėtų būti saugomas tik tada, jeigu autorius pasinaudotų savo įgūdžiais ir padarytų tam tikrus pasirinkimus, kurie būtų būdingi autoriaus asmenybei. Kitaip sakant, jei programos kodo išdėstymas bei parinkimas atspindėtų autoriaus prisilietimą[66].

Dėl šių priežasčių galime drąsiai teigti, kad vien autoriaus įgūdžiai automatiškai negarantuoja kūriniui apsaugos, suteikiamos autorių teisėmis. Tačiau, kartais autoriaus įgūdžiai gali padėti įvertinti kūrinio originalumo lygį. Taip pat galime teigti, kad pagrindinis kriterijus, padedantis nustatyti kūrinio originalumą, vis dar yra siejamas su autoriaus sprendimais bei pasirinkimais kuriant.

3.3.5. Autoriaus įnašai prieš kūriniui įgaunant formą ir kūrinio originalumas

Ketvirtas skirtumas tarp Anglijos ir Europos Sąjungos teisės originalumo kriterijaus interpretavimo yra autoriaus įnašai į kūrinio sukūrimą prieš jam įgaunant formą – *priešišraiškiniai autoriaus įnašai*[67]. Anglijos teisės tradicija diktuoja, kad darbo originalumas gali atsirasti prieš pradedant jo gamybą. Kitaip sakant, kūrinys gali būti saugomas iki jam įgaunant išraišką. Tokią teismų praktiką galime rasti gan ankstyvoje byloje Kelly v. Morris bei kiek vėlesnėje teismų praktikoje Ladbroke v. William Hill. Pastarojoje byloje, kaip jau buvo minėta, ginčas kilo dėl futbolo lažybų kuponų. Byloje buvo sprendžiamas klausimas ar futbolo lažybų kuponai, kuriuose buvo išvardinta informacija apie vyksiančias varžybas ir 16 lažybų statymų kategorijų, gali būti laikomi originaliu kūriniu. Apeliantai bandė įrodyti lažybų kuponų neoriginalumą, remdamiesi tuo teiginiu, kad kuponų materiali išraiška – forma ir išdėstymas, buvo nulemta ankstesnių komercinių sprendimų. Šį argumentą Lordų rūmų teismas atmetė, remdamasis argumentu, kad išskirti komercinius sprendimus, diktuojančius siūlomas lažybų formas ir šios informacijos išdėstymą kuponuose, nėra tikslinga. Statymų

[66] L. Bently, B. Sherman, D. Gangjee ir P. Jhonson, *Intellectual property law*, (United Kingdom, Oxford univercity press, 2017), 104.
[67] Angl. pre expressive contributions - priešišraiškiniai autoriaus įnašai.

pasirinkimai ir jų išdėstymas kuponuose yra neatsiejami. Šioje byloje dėl originalumo teismas pasisakė, kad: „žodis „originalus“ nereiškia, kad kūrinys privalo būti originalios ar inovatyvios idėjos išraiška. Autorių teisių įstatymo nedomina originalios idėjos, juos domina minties išraiška ir, literatūros kūrinio atveju, idėjos išraiška pasitelkiant spausdinimą ar rašymą. <...> Kai kalba eina apie kompiliavimą, originalumas priklauso nuo įdėto darbo, įgūdžių bei sprendimų kiekio kuriant kompiliaciją.“[68]

Atsižvelgiant į teismo poziciją, galime daryti išvadą, kad vertinant kūrinio originalumą nėra tikslinga išskirti į etapus vien triūsą, įgūdžius ir sprendimus, įdėtus į kūrinį. Šie elementai neturėtų būti vertinami iki kitiems suprantamos kūrinio išraiškos atsiradimo ir po kūrinio formos įgijimo. Elementai turėtų būti vertinami abu kartu, siekiant nustatyti, ar originalumo kriterijus, keliamas kūriniui, buvo patenkintas. Tuo tarpu, vertinant kūrinio originalumą Europos Sąjungos teisės šviesoje, parengiamoji kūrinio stadija vaidina gan svarbų vaidmenį. Tačiau visas darbas, įdėtas į kūrinio sukūrimą iki jam įgaunant formą, greičiausiai neturės įtakos vertinant jo originalumą. Jau minėtoje *SAS Institute v World Programming* byloje teismas išskyrė etapą programos kūrimo procese. Šis etapas prasideda nuo užduočių, kurias būtina atlikti, apsibrėžimo ir baigiasi kodo sukūrimu. Teismas konstatavo, kad būtent šiame etape elementų pasirinkimas ir kompiliavimas didele dalimi prisideda prie programos originalumo. Kitoje ESTT byloje *Eva-Maria Painer v. Standard VerlagsGMbH* teismas pasisakė, kad priešišraiškinėje stadijoje padaryti pasirinkimai turi reikšmės nustatant kūrinio originalumo lygį. Bent tiek, kiek tai susiję su nuotraukos subjekto poza ir apšvietimu, išlaikymu. Panašios išvados priėjo ir Prancūzijos teismas Jimi Hendrix portreto byloje. Tuo tarpu duomenų bazių originalumo lygis, remiantis šiam darbe jau išvardinta teismų praktika, yra vertinamas pagal duomenų parinkimą ir jų išdėstymą. Taigi, galime daryti prielaidą, kad europietiškasis originalumo standartas prioretizuoja pasirinkimus bei įnašus, kurie yra tiesiogiai susiję su darbo struktūra ir išraišką. Šie įnašai kartais padeda atskleisti autoriaus indėlį bei asmeninį prisilietimą kuriant[69].

3.3.6. Kūrinio originalumas, pasireiškiantis autoriaus kūrybiškumu

[68] House of Lords, *Ladbroke (Football) Ltd v William Hill (Football) Ltd.*, University of Cambridge, žiūrėta 2019-04-20, https://www.cipil.law.cam.ac.uk/virtual-museum/ladbroke-v-william-hill-1964-1-all-er-465 .
[69] L. Bently, B. Sherman, D. Gangjee ir P. Jhonson, *Intellectual property law*, (United Kingdom, Oxford univercity press),106.

Teisės doktrinoje europietiškasis kūrinio originalumo testas dažnai yra laikomas „aukštesniu“ nei Anglijos. Nagrinėjant atskirus originalumo nustatymo aspektus matome, kad tai nėra visiškai tiesa. Taip yra iš dalies dėl tradicinio Anglijos autorių teisės vertinimo. Anglijos teismai išskirtiniais atvejais yra pasisakę, kad autoriaus įnašas į išvestinį kūrinį neturėtų būti vertinamas, nes jis yra „netinkamos rūšies“. Kaip pavyzdį galime paimti bylą *Interlego v. Tyco*. Šioje byloje buvo sprendžiamas klausimas, ar piešiniai, atvaizduojantys Lego konstrukcijas, gali būti saugomi autorių teisių. Piešinys, minimas nagrinėjamoje byloje, buvo sukurtas 1973 metais. Tačiau šis piešinys buvo sukurtas ankstesnių piešinių pagrindu. Nagrinėjant šį ginčą kilo klausimas: ar pakeitimai, padaryti 1973 metais, buvo pakankami, kad sukurtų naują ir originalų kūrinį? Galima įvardinti kelis pagrindinius skirtumus tarp 1973 metų paveiksliuko bei pirminio kūrinio. Visų pirma, 1973 metų paveiksliuke išoriniai vamzdelių kaladėlių kampai buvo aštresni. Buvo padaryti pakeitimai leistinam nuokrypiui. Taip pat buvo padidintas išorinio spindulio kampas (nuo 0,2 iki 0,3 milimetrų) išoriniuose kaladėlių gumbuose. Vizualiai naujame, 1973 metų kūrinyje buvo matomas tik pirmasis pakeitimas. Visi kiti pakeitimai buvo pateikti kaip žodinės pastabos bei figūros. Teismas konstatavo, kad pakeitimai padaryti naujame kūrinyje nebuvo pakankami originalumui konstatuoti. Teismas pažymėjo, kad meno kūrinių atveju pakeitimai turi būti vizualiai reikšmingi – tik taip įmanoma užtikrinti deramą autorių teisių apsaugą. Autoriaus darbas ir įgūdžiai turėtų pakeisti kūrinį taip, kad pakeitimas būtų aktualus tai kuriamo darbo kategorijai, į kurią patenka galutinis rezultatas. Pakeitimai padaryti būtent aprašomajai kūrinio daliai suponuoja, kad šie pakeitimai galutiniam kūriniui nebuvo pakankamai reikšmingi. Dėl šios priežasties teismas nelaiko tokio kūrinio originaliu. ESTT savo sprendimuose kūrybiškumo į skirtingas kategorijas neišskiria., todėl galime reziumuoti, kad jei šią bylą būtų nagrinėjęs ESTT, sprendimas būtų formuluojamas kiek kitaip. ESTT greičiausiai nagrinėtų šį klausimą per autoriaus kūrybiškumo prizmę. Teismas klaustų: ar tokio teksto pridėjimas prie piešinio reikalavo kūrybiškumo? Ar autorius galėjo laisvai daryti kūrybinius pasirinkimus? Tačiau klausimo ar toks kūrybiškumas yra susijęs su teksto pakeitimu, pačiu piešiniu ar jo schema ESTT nekeltų. Tiek ESTT, tiek Anglijos teismas greičiausiai prieitų vienodos išvados: originalumas būtų vertinamas kaip kūrybinės laisvės išraiška. Nagrinėjamoje byloje 1973 metų paveiksliuko autorius neturėjo plačių pasirinkimo galimybių, negalėjo laisvai reikšti ir savo kūrybinių idėjų, o jo pasirinkimus kuriant nulėmė Lego konstrukcijos funkcijos ir dizainas. Kitoje byloje, kurią nagrinėjo Aukščiausiasis Anglijos Teismas, *Technomed v Bluecrest* pasisakė dėl nežymių kūrinio pakeitimų. Šioje byloje viena iš šalių – *Technomed*, teikė elektrokardiografijos įrangą, sistemą bei kitas susijusias paslaugas, naudodama interneto pagrindu veikiančią sistemą, kuri teikė analizes bei ataskaitas – elektrokardiografijos debesies paslaugą. Tai leido duomenis ištirti

nuotoliniu būdu. *Technomed* elektrokardiografijos debesies sistemą išleido 2010 metais, 2012 metais šias paslaugas pradėjo teikti *Bluecrest*. 2013 metais *Bluecres* kreipėsi į *Express* su prašymu perimti *Technomed* tiekiamas paslaugas. 2014 metais *Express* teikė paslaugas atsakovui. *Technomed* ieškinyje teigė, kad atsakovai naudojo jų intelektinę nuosavybę – įvairius pavyzdinius paveikslėlius bei duomenų bazę. Vienas iš teismo nagrinėtų klausimų buvo duomenų bazės ir paveiksliukų originalumo klausimas. Byloje *Football Dataco Limited v Brittens Pools Limited* teismas jau buvo pasisakęs, kad originalumo nustatymo testas duomenų bazėms yra griežtesnis nei literatūros bei meno kūriniams. Tačiau teismas vis vien sprendė du klausimus. Vienas iš jų aktualus šio darbo kontekste: ar gan nežymūs vizualiniai ir teksto pakeitimai, padaryti širdies schemos piešiniui, suponuoja originalumą ir suteikia tokiam kūriniui autorių teisių apsaugą? Aukščiausiasis Teismas nusprendė, kad tokie pakeitimai yra pakankami originalumui pripažinti. Ieškovas įrodinėjo, kad jo žmogaus širdies diagramos piešiniai buvo saugomi autorių teisėmis. Ginčo objektas – širdies piešiniai buvo sukurti ieškovo darbuotojų. Darbuotojai paėmė širdies piešinį, padarė dvi jo kopijas ir jose pažymėjo visas svarbias širdies dalis. Darbuotojai taip pat ištrynė 14 rodyklių, žyminčių kraujotakos kryptį, ir pridėjo du taškus, žyminčius elektros sistemą, kartu su dar penkiomis žymomis. Teismas nusprendė, kad originalumo kartelė tokiam kūriniui yra gan žema. Taip pat pabrėžė, kad darbuotojų atlikti pakeitimai buvo pakankami sukurti naujam ir originaliam kūriniui. Dėl šių priežasčių galime daryti išvadą, kad teismas kūrinį traktavo kaip vientisą objektą, neišskirdamas jo į literatūros bei grafinę dalis. Tačiau byloje teismas nevertino, ar kūrinio autoriai galėjo daryti laisvus pasirinkimus kurdami ir ar šis kūrinys nebuvo įtakotas jo funkcijos.[70]

Taigi, Anglijos teisė tam tikrus autoriaus įnašus į kūrinį gali pripažinti netinkamais. Kaip matome iš *Interlego v. Tyco* bylos, įnašas, padarytas kuriant naują schemą, nebuvo pripažintas pakankamu originalumo reikalavimui patenkinti. Anot Anglijos teismų meno kūrinių atveju pakeitimai turi būti vizualiai reikšmingi. Autoriaus indėlis kūrinį turėtų pakeisti taip, kad pakeitimas būtų aktualus tai kuriamo darbo kategorijai, į kurią patenka galutinis rezultatas. ESTT, spręsdamas panašią bylą, greičiausiai prieitų panašią išvadą, tačiau vertintų autoriaus kūrybiškumą bei kūrybinę laisvę. Kitoje byloje, *Technomed v Bluecrest*, teismas sprendė, ar nežymūs kūrinio pakeitimai gali sukurti originalų kūrinį. Spręsdamas bylą teismas pasisakė, kad, dėl kūrinio paprastumo, originalumo kartelė jam yra gana žema, todėl net ir nežymūs pakeitimai gali sukurti originalų kūrinį. Svarbu paminėti, kad tiek

[70] Rosie Burbidge, *Medical data in a twist - Technomed v Bluecrest*, The IPKat, žiūrėta 2019-04-21, http://ipkitten.blogspot.com/2017/09/medical-data-in-twist-technomed-v.html .

pirmojoje byloje – *Interlego v. Tyco,* tiek *Technomed v Bluecrest*, teismai kūrinių neišskyrė į skirtingas kategorijas, o vertino juos kaip vientisus. Taip pat labai svarbu pastebėti, kad nei vienu, nei kitu atveju teismas nevertino, ar autorių kūrybiniai pasirinkimai buvo nulemti vien įgūdžių, ar, visgi, autoriai darė laisvus kūrybinius pasirinkimus[71].

3.4. Kūrinių, neatitinkančių Europos Sąjungos formuojamų originalumo kriterijų, apsauga šalyse narėse

Kaip jau ne kartą konstatavome, kūrinys, pasižymintis tam tikromis savybėmis yra saugomas įstatymų. Pagrindinis reikalavimas kūrinio apsaugai yra jo originalumas. Tiek Anglijos teisė, tiek Europos Sąjungos teisė šį kriterijų pripažįsta, nors ir taiko jį skirtingai. Europos Sąjungos teisė reikalauja, kad kūrinys būtų originalus autoriaus darbas. Anglija turi triūso, įgūdžių bei sprendimų reikalavimą. Tokios šalys narės, kaip, pavyzdžiui, Vokietija, pripažįsta smulkių pakeitimų kriterijų. Dėl tokio skirtingo originalumo kriterijaus interpretavimo gali kilti situacijų, kuomet kūriniui, kuris nepasižymi originalumu, bus suteikta apsauga. Todėl gali kilti natūralus klausimas: ar šalys ištes turi teisę suteikti apsaugą kūriniams, kurie nepasižymi originalumu? Jei, visgi, būtų nuspręsta saugoti kūrinį, kuris nėra originalus, ar toks kūrinys bus saugomas kaip autorių teisių objektas? Ar jam visgi apsauga bus suteikta kitu pagrindu? Europos Sąjungos direktyvos, o konkrečiau, Direktyva dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų[72] ir Duomenų bazių direktyva[73], suteikia apsaugą kūriniams, kurie nėra originalūs Europos Sąjungos teisės prasme. Pirmoji Direktyva leidžia šalims narėms suteikti apsaugą nuotraukoms, kurios nėra originalios. Antroji suteikia apsaugą duomenų bazėms, kaip atskirai intelektinės nuosavybės rūšiai, nors jos ir neatitinka Europos Sąjungos teisės keliamų originalumo reikalavimų. Taigi, šalys narės turi galimybę apsaugoti neoriginalius kūrinius. Tačiau ar šalys narės gali neoriginalius kūrinius apsaugoti autorių teisėmis? Kalbant apie duomenų bazes, ESTT *Football Dataco* byloje pasisakė, kad jokia kita apsauga duomenų bazėms taikoma nebus. Teismas pažymėjo, kad toks reikalavimas kyla ir iš Direktyvos nuostatų. Nuostatos netektų prasmės, jei apsauga ir toliau būtų teikiama iki Direktyvos priėmimo gyvavusiais standartais. Tačiau dėl tokių rūšių kūrinių

[71] L. Bently, B. Sherman, D. Gangjee ir P. Jhonson, *Intellectual property law*, (United Kingdom, Oxford univercity press, 2017), 106.
[72] Europos Parlamento ir Tarybos, *Direktyva dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (kodifikuota redakcija)*, Nr. 2006/116/EB, 2006 m. gruodžio 12 d.
[73] Europos Parlamento ir Tarybos, *Direktyva dėl duomenų bazių teisinės apsaugos*, Nr. 96/9/EB, 1996 m. kovo 11 d.

kaip programinė įranga arba nuotraukos aiškaus teismo pasisakymo nėra. Programinės įrangos direktyva suponuoja, kad tam, jog būtų nustatyta, ar kūriniui gali būti suteikiama apsauga, kitas kriterijus negali būti naudojamas. Dėl šios priežasties šalis narė negalėtų suteikti autorių teisių apsaugos kompiuterinei programai, kuri nėra originali. Tuo tarpu fotografijų, kaip intelektinės nuosavybės objektų, apsauga yra kiek painesnė. Jau minėta Direktyva dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų sako, kad „*Valstybės narės gali numatyti ir kitokių fotografijų apsaugą*“[74]. Įstatymų leidėjas šiuo blanketiniu straipsniu greičiausiai siekia apsaugoti ne tuos kūrinius, kurie neatitinka originalumo kriterijaus – greičiausiai čia siekiama apsaugoti tokius kūrinius, kurie neatitinka antrinių reikalavimų, keliamų kūriniui[75]. Taigi, remiantis Europos Sąjungos teise, mes greičiausiai negalime apsaugoti kūrinio, kuris nėra originalus. Tačiau, ar tokius kūrinius gali saugoti kitos šalys narės? Pavyzdžiui, Anglijos teisė saugo originalius kūrinius, tačiau pats „originalumo“ kriterijus nėra iki galo išaiškintas. Harmonizuojant Anglijos teisę, įstatymų leidėjas nepateikia aiškaus išaiškinimo šiuo klausimu. Todėl kyla klausimas, ar Anglijos teisė gina kūrinius, kurie yra originalūs Europos Sąjungos teisės prasme? Ar, visgi, Anglijos teisė saugo tokius kūrinius, kurie tenkina Anglijos teisės keliamus originalumo kriterijus? Jei interpretuotume originalumo reikalavimą taip, kaip jį aiškina Europos Sąjungos direktyvos bei ESTT, visi literatūros, dramos, muzikos ir meno kūriniai būtų autoriaus intelektinės veiklos rezultatas ir atspindėtų jo asmenybę.[76]

3.4.1. Nuotraukų originalumas Anglijos teisėje

Kaip jau buvo minėta, nuotraukų originalumas Anglijos teisėje yra gana painus. Kitose Europos Sąjungos šalyse tokioms nuotraukoms nėra suteikiama apsauga. Kaip pavyzdį, puikiai atspindintį šią painią situaciją, galime panagrinėti *Temple Island Collections Ltd v New English Teas* bylą. Šioje byloje *New English Teas* norėjo panaudoti nuotrauką, kurioje matomas raudonas dviejų aukštų autobusas, važiuojantis per tiltą juodai baltame fone. Labai panašią nuotrauką[77] platina *Temple*

[74] Europos Parlamento ir Tarybos *Direktyva dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (kodifikuota redakcija)*, Nr. 2006/116/EB, 2006 m. gruodžio 12 d.
[75] Antriniai originalumo reikalavimai kūriniui gali būti tokie reikalavimai kaip, pavyzdžiui, Informacinės visuomenės direktyvoje formuluojami reikalavimai arba iš teismų praktikos išplaukiantys papildomi reikalavimai kūriniui.
[76] L. Bently, B. Sherman, D. Gangjee ir P. Jhonson, *Intellectual property law*, (United Kingdom, Oxford univercity press, 2017), 108.
[77] Nuotraukos panašios dėl raudono autobuso, važiuojančio per Westminsterio tiltą juodai baltame fone, tačiau jų kampas yra kiek kitoks. Vienoje matoma kiek didesnė tilto dalis ir rūmai tolumoje. Kitoje nuotraukoje tilto nesimato, o rūmai yra kiek arčiau.

Island Collections Ltd – suvenyrų gamintojas. Ginčas kilo tada, kai *Temple Island Collections* paprieštaravo tokiam nuotraukos panaudojimui. Atsakovas pasisakė, kad ieškovas negali monopolizuoti tokios nuotraukos kompozicijos. Teismas, visų pirma, byloje sprendė, ar tokia nuotrauka gali būti saugoma autorių teisėmis. Šioms išvadoms prieiti teismas turėjo įvertinti, ar nuotrauką galima laikyti originalia. Šalys rėmėsi neseniai ESTT išnagrinėta *Infopaq* bylą ir sutiko, kad originalus kūrinys yra autoriaus asmeninės kūrybos rezultatas. Teismas pasisakė, kad nuotraukoje buvo vietos originalumui. Kompozicija, matoma nuotraukoje, gali būti originalaus rezultato šaltinis. Autorius, darydamas nuotrauką, parinko motyvą, kampą, apšvietimą, išlaikymą. Taip pat autorius padarė ne vieną nuotrauką skirtingomis sąlygomis, siekdamas patenkinti savo estetinę viziją. Vien faktas, kad nuotraukoje atvaizduoti žymūs Londono simboliai, nuotraukos nedaro neoriginalios. Šioje byloje matome, kad teismas naudoja Europos Sąjungos suformuluotą originalumo kriterijų. Reikėtų paminėti, kad ši byla yra išimtis Anglijos teismų praktikoje. Galima teigti, kad Anglijos teismai laikosi doktrinos, kurioje darbai yra laikomi originaliais tada, kai atitinka senąjį Anglijos kūrinių originalumo standartą. Taip yra dėl to, kad žemo originalumo kriterijaus reikalavimas Anglijos teisėje reguliavo nesąžiningą konkurenciją. Tokia kūrinių apsauga nėra sąžininga, tačiau direktyvos gairės palieka šalims narėms teisę įgyvendinti direktyvas pasirinktu būdu. Anglijos įstatymų leidėjai pasirinko būtent tokį autorių teisių įgyvendinimo būdą. Anglijos įstatymų leidėjai, inkorporuodami į jau egzistuojantį teisinį režimą, įgyvendino ne vieną direktyvą bei originalumo standartą ir, dėl šios priežasties, platus intelektinės nuosavybės spektras įgavo apsaugą ir nuo nesąžiningos konkurencijos[78].

Kitas problematinis klausimas, susijęs su nuotraukomis, yra autoriaus indelis į nuotraukos sukūrimą, o konkrečiau – su momentinėmis nuotraukoms[79]. ESTT savo sprendime *Painer* byloje yra pasisakęs, kad nuotraukoje turi matytis autoriaus asmeninis indelis į kūrinį. Šis indelis yra padaromas iki sukuriant nuotrauką. Autoriaus indelį mes suprantame kaip išlaikymo, apšvietimo, kompozicijos parinkimas ir kiti autoriaus kūrybiniai pasirinkimai. Tačiau, kyla klausimas: kaip yra tais atvejais, kai nuotrauka yra padaryta nedarant jokių kūrybinių pasirinkimų? Kaip pavyzdį galime paimti Paryžiaus apeliacinio teismo sprendimą 2007 metų byloje Nr. 06/15937. Šioje byloje teismas pasisakė, kad nuotraukos, kurias padarė paparaciai, negali būti saugomos autorių teisėmis, nes joms trūksta originalumo. Teismas argumentavo, kad Princo Williamo ir Kate nuotrauka, padaryta Prancūzijos Alpėse, nebuvo fotografo intelektualinės veiklos rezultatas, nes niekaip neatspindėjo jo, kaip

[78]Catherine Lee, *The Wheels on the Birss* ...,The IPKat, žiūrėta 2019-10-11, https://ipkitten.blogspot.com/2012/01/wheels-on-birss.html

[79] Angl. Snapshots - momentinės nuotraukos.

nuotraukos autoriaus, asmenybės ir neturėjo jokio asmeninio prisilietimo ar braižo. Teismas pažymėjo, kad laikas, kurį nuotraukos autorius praleido laukdamas, kol pasirodys įžymybės, negali būti laikomas autoriaus asmeniniu indėliu ar kūrybinės laisvės išraiška. Paparacių nuotraukos yra atsitiktinis kūrinys, o ne autoriaus kūrybinės veiklos rezultatas. Toks kūrinys neatitinka originalumo reikalavimų ir yra paprastas kasdienio socialinio gyvenimo atspindys.[80] Reikėtų pabrėžti, kad šis teismo sprendimas buvo priimtas dar iki Europos Sąjungos Teisingumo Teismo reikalavimo harmonizuoti Sąjungos teisę. Kita panaši byla, pasiekusi Prancūzijos teismus, yra Jimmy Hendrix portreto, kurį nufotografavo vienas žymiausių pasaulio fotografų Gered Mankowitz. Ginčas kilo tarp autoriaus, nuotraukos turtinių teisių turėtojo Bowstir Ltd ir Prancūzijos įmonės *Egotrade*. *Egotrade* panaudojo vieną iš Mankowitz padarytų portretinių nuotraukų savo elektroninių cigarečių kampanijos reklamoje. Paryžiaus tribunolas atmetė ieškovo reikalavimą, nes Mankowitz daryta portretinė nuotrauka neatitiko originalumo reikalavimų ir dėl šios priežasties nebuvo saugoma autorių teisėmis. Anot teismo, ieškovams nepavyko įrodyti autoriaus asmeninio prisilietimo bei originalumo išraiškos elementų nuotraukoje. Tribunolas pabrėžė, kad ieškovas savo ieškinį argumentavo (kūrinio originalumą) estetinėmis portreto savybėmis, tokiomis kaip nuotraukos kampas, vieta, apšvietimas bei spalvos. Šiais argumentais ieškovas nesugebėjo parodyti autoriaus asmeninio indelio į kūrinį. Ieškovai nepaaiškino teismui, kokius pasirinkimus autorius darė kurdamas šią nuotrauką, pavyzdžiui, kas parinko subjekto pozą, stilių bei bendrą elgseną. Todėl nei teismas, nei atsakovai negalėjo suvokti, kurie nuotraukos elementai daro šią nuotrauką originalią ir išskirtinę. Atsakovams taip pat nebuvo aišku, ar ši nuotrauka atspindi autoriaus, Greg Mankowitz, fotografavimo stilių bei asmeninį prisilietimą, ar subjekto – Jimi Hendrix, asmenybę. Nuotraukos estetika teismui taip pat nepasirodė neįprasta ar originali, o vienas iš fundamentalių Prancūzijos autorių teisių principų ginant pažeistas teises į kūrinį yra: „tik autorius gali identifikuoti detales (kūrinyje), įrodančias jo asmenybę, o nepavykus to padaryti teismas negali imtis aktyvaus vaidmens“. Taigi, teismas neatmetė galimybės, kad kūrinys yra originalios kūrybinės veiklos rezultatas, tačiau iš pateiktų įrodymų negalėjo patvirtinti jo originalumo. Dėl šios priežasties autorių teisių apsauga šiam kūriniui nebuvo suteikta. Apeliaciniame teisme ieškovai pabrėžė, kad Mankowitz nufotografuotas portretas buvo įtakotas jo kūrybinių pasirinkimų, tokių kaip Jimi Hendrix pozos parinkimas, juodai baltos juostos panaudojimas, siekiant išryškinti subjektą ir suteikti jam rimtumo, ir kitų kūrybinio proceso techninių detalių. Remiantis šiais ir kitais argumentais Paryžiaus apeliacinis

[80] Mathilde Pavis, *Paparazzi & copyright: where are we and where should we be?* , The IPKat, žiūrėta 2019-11-02, http://ipkitten.blogspot.com/2018/05/paparazzi-copyright-where-are-we-and.html .

teismas pripažino Mankowitz darbą originaliu autorių teisių apsaugos prasme.[81]Anglijos teismai taip pat nėra išreiškę tvirtos nuomonės, ar fotoaparato užrakto paspaudimas atitinka „darbo, įgūdžių bei triūso“ reikalavimą, taikomą suteikiant kūriniui apsaugą. Anglijoje klausimas „ar paparacių nuotraukos gali būti saugomos autorių teisėmis?“ vis dar iki galo neišspręstas. Šį klausimą teismas beveik išnagrinėjo *Creation Records* (1977 m.) byloje, tačiau bylos esmė pakrypo ir teismas nagrinėjo, ar subjektas, kurį nufotografavo paparacis, apskritai gali būti siejamas su autorių teisėmis. Byloje grupė *Oasis* panaudojo Londono viešbučio baseiną naujo albumo „Be Here Now“ viršelio fotografijai. Pati fotografijos scena susidėjo iš daugybės įvairių objektų. Fotografas, pasamdytas dienraščio, nesusijusio su albumo viršelio fotografavimu, sugebėjo nufotografuoti šią sceną, nors grupė ir įdėjo daug pastangų bandydama išlaikyti viršelį paslaptyje iki albumo išleidimo į rinką dienos. Aukščiausiasis Teismas nusprendė, kad autorių teisės šiuo atveju nebuvo pažeistos, nes pati instaliacija nepatenka į autorių teisėmis saugomų objektų sąrašą. Teismas pažymėjo, kad autorių teisės saugo oficialią nuotrauką. Jei oficiali nuotrauka būtų buvusi vieninteliu šios scenos šaltiniu, jos kopijavimas tiesiogiai iš nuotraukos arba atkuriant tokią pačią sceną ir padarant jauną nuotrauką galėtų būti laikomas autorių teisių pažeidimu. Tačiau šis atvejis yra kitoks: du kūriniai buvo sukurti iš to paties šaltinio. Tai „jokiais būdais nereiškia, kad jie yra vienas kito kopija, nesvarbu, kiek panašūs vienas į kitą jie yra“, teigė *Bauman v Fussell* (1978). Visgi, teismas tiesiogiai neatsakė į klausimą, ar paparacių padaryta nuotrauka pažeidžia autorių teises. Išvadą galime daryti tik iš netiesioginių teismo užuominų. Savo sprendime teismas paparacį apibūdina kaip nuotraukos kūrėją – jos autorių: „Man atrodo, kad nuotraukos kūrėjas yra ją padaręs asmuo. Gali pasitaikyti atvejų kuomet vienas asmuo (pirmasis) pastato fotografuojamą sceną (nustato fotoaparato poziciją, kampą ir visus kitus būtinus dalykus) ir vadovauja kitam asmeniui (antrajam), kuris, gavęs signalą iš pirmojo, paspaudžia fotoaparato mygtuką. Šiuo atveju kūrėjas būtų pirmasis asmuo, o ne antrasis <...>. Tačiau šioje byloje, mano nuomone, neginčytinas faktas yra tai, kad būtent Mr. Seeburg (paparacis) yra nuotraukos kūrėjas“. Natūraliai kyla klausimas: kokį sprendimą Anglijos teismai priimtų šiandien? Kadangi originalumo reikalavimas kūriniams Anglijos teisės tradicijoje buvo kiek žemesnis, nei, pavyzdžiui, Prancūzijos teismų, o ir pakeiktas Europos Sąjungos teisės harmonizavimo atsakymas į šį klausimą nėra visiškai aiškus.

[81] Mathilde Pavis, *Hendrix's portrait is original afterall say Paris Court of Appeal*, žiūrėta 2019-11-02, http://ipkitten.blogspot.com/2017/06/hendrixs-portrait-is-original-afterall.html .

Kaip gan įdomų pavyzdį galime panagrinėti *Balanciaga* reklaminę kampaniją[82], kurioje nuotraukos yra surežisuotos taip, kad atrodytų, jog jų autorius yra paparacis[83]. Šios nuotraukos pasižymi tiek tam tikrais autoriaus pasirinkimais siekiant konkretaus stiliaus, tiek pastangomis, triūsu bei įgūdžiais, įdėtais į šio kūrinio sukūrimą. Remiantis teismų praktika bei vyraujančia doktrina, tokios nuotraukos turėtų būto saugomos autorių teisėmis, nes tiek Anglijos, tiek Europos Sąjungos originalumo kriterijaus reikalavimas teoriškai yra patenkintas.

Kitas problematinis klausimas yra susijęs su meno darbų nuotraukomis. Anglijos meno galerijos gaudavo nemažas pajamas pareikšdamos ieškinius ir reikalaudamos autorių teisių į nuotraukas, kuriose matomi galerijose eksponuojami paveikslai. Pagrindinis argumentas, leidžiantis reikšti tokio tipo ieškinius, buvo *Graves Case* (1869 m.) byla. Šioje byloje teismas pasisakė, kad paveikslo nuotrauka yra saugomas originalus kūrinys. Tačiau tobulėjant technologijoms nuotraukos sukūrimas tapo vis paprastesnis. Jis nereikalavo tiek daug autoriaus įnašo. Visgi, byloje *Antiquesportfolio.com v. Rodney Fitch* teismas pasisakė, kad autorių teisė saugo ir paprastas nuotraukas, jei fotografuojamas objektas yra trijų dimensijų. Teismas tokį savo sprendimą argumentavo pabrėždamas, kad darant nuotrauką autorius daro tam tikrus sprendimus kaip fotografuojamo objekto kampas, fokusas bei apšvietimas. Tačiau prasidėjus Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės teisės harmonizavimui, o tiksliau, įsigaliojus Direktyvai Nr. 2006/116/EC, originalumo reikalavimas, taikomas kūriniams, pasikeitė. Teismai pradėjo vertinti ne tik įgūdžius. Vienas iš pagrindinių reikalavimų, taikomų originaliam kūriniui, buvo galimybė daryti kūrybinius pasirinkimus. Autorių teisių apsauga ne kartą buvo netaikoma tokio tipo kūriniams, tačiau tokio tipo kūriniai gali būti pripažinti originaliais ir būti saugomi gretutinėmis teisėmis[84].

Apibendrinant galime teigti, kad nuotraukų originalumo kriterijus ESTT buvo suformuotas *Painer* byloje. Iš šios bylos matome, kad nuotraukų originalumas, formuojamas per autoriaus daromus kūrybinius pasirinkimus, kurie gali būti daromi prieš sukuriant nuotrauką. Kūrybiniai pasirinkimai prieš nuotraukos sukūrimą yra suprantami kaip objekto arba subjekto pasirinkimas, nuotraukos kampas, apšvietimas, išlaikymas ir t.t. . Taip pat matome, kad tokie dalykai kaip kompozicija ar nuotraukoje atvaizduoti žymūs simboliai negali būti monopolizuojami. Šiuo klausimu tiek ESTT, tiek šalių narių teismų praktika sutampa. Nors Anglijos teismai ir pripažįsta bei itin retais atvejais taiko

[82] Philippa Morgan, *5 Reasons Balenciaga's Spring 2018 Campaign Oozes Nowness*, žiūrėta 2019-11-04, https://en.vogue.me/fashion/balenciaga-spring-2018/ .
[83] Mathilde Pavis, *Paparazzi & copyright: where are we and where should we be?*, The IPKat, žiūrėta 2019-11-06, http://ipkitten.blogspot.com/2018/05/paparazzi-copyright-where-are-we-and.html .
[84] L. Bently, B. Sherman, D. Gangjee ir P. Jhonson, *Intellectual property law*, (United Kingdom, Oxford univercity press, 2017), 116-117.

ESTT formuojamą praktiką, tačiau vertinant kūrinius dažniau atsižvelgiamą į tradicinius paprotinės teisės originalumo nustatymo kriterijus. Tai reiškia, kad ir nuotraukos originalumas Europos Sąjungoje yra suprantamas vienodai, bet taikomas ir aiškinamas gana skirtingai. Tai matome ir Prancūzijos teismų sprendimuose. Prancūzijos apeliacinis teismas, nors ir turėjo progą pritaikyti *Painer* byloje suformuotą ESTT praktiką, aiškindamas kūrinio originalumą Jimmy Hendrix portreto byloje, ja nesirėmė. Kitas probleminis klausimas yra susijęs su paparacių nuotraukomis. Šios nuotraukos pasižymi viena išskirtine savybe: nuotraukų autoriaus asmeninio indelio nebuvimu. Paparacių nuotraukos yra padaromos paspaudus fotoaparato užraktą. Dėl šios priežasties šalys narės tokių nuotraukų originaliomis nelaiko, nes jos neatitinka *Painer* byloje suformuotų nuotraukos originalumo reikalavimų. Tuo tarpu, Anglijos teismai nėra tiesiogiai atsakę į klausimą, ar užrakto paspaudimas suponuoja tokio kūrinio originalumą. Dėl šios priežasties galime tik daryti prielaidą dėl teismo sprendimo, remdamiesi vieno iš teisėjų pasisakymų *Oasis* byloje. Šioje byloje teismas įvardina paparacį, padariusį nuotrauką, jos kūrėju. Tai suponuoja nuotraukos pripažinimą kūriniu ir apsaugos jai suteikimą. Paskutinis probleminis klausimas, susijęs su nuotraukomis, o tiksliau, meno kūrinių nuotraukomis, liko neišspręstas. Europos Sąjungos šalys tokias nuotraukas saugo gretutinėmis teisėmis. Tuo tarpu, Anglijos teismų praktika šiuo klausimu nėra nuosekli, o įstatymo raidė tinkamo harmonizavimo lygio greičiausiai nėra pasiekusi. Išanalizavus probleminius klausimus bei šalių narių praktiką kyla dar vienas klausimas: o kaip yra su autoriaus indėliu, padarytu po nuotraukos sukūrimo? Ar įgūdžių, darbo arba autoriaus asmeninio prisilietimo indėlis nuotraukos redagavimo procese padarytų neoriginalią nuotrauką originalia? Nors teismų praktikos šiuo klausimu ir neturime, atsakymas greičiausiai yra teigiamas. Redaguodamas nuotrauką autorius įdeda darbo bei savo asmeninės kūrybos, taip patenkindamas tiek Anglijos, tiek ESTT keliamus originalumo kriterijus. Kalbant apie nuotraukas, gan įdomu panagrinėti jų istoriją bei sukūrimo procesą. Išradus fotografavimo procesą, sukurtos nuotraukos nebuvo laikomos originaliais kūriniais. Taip buvo dėl grynai mechaninio jų sukūrimo proceso. Laikui bėgant, nuotrauka, kaip kūrinys, reikalavo vis daugiau autoriaus indelio ir kūrybinių pasirinkimų. Dėl šios priežasties nuotraukos buvo pripažintos meno kūriniais. Šiandien nuotraukos sukūrimo procesas nėra sunkus. Galime teigti, kad nuotraukos tapo mūsų kasdienybe. Kartais nuotraukos sukuriamos mygtuko paspaudimu ir tai vėl tampa pilnai mechaniniu procesu, tačiau kartais procesas yra daug sudėtingesnis ir reikalauja nemažai kūrybinių pasirinkimų, žinių bei įgūdžių.

IŠVADOS

1. Išnagrinėjus tarptautinius daugiašalius teisės aktus bei teisės doktriną, galima daryti išvadą, kad originalumas – intelektinės nuosavybės kūrinį apibūdinanti sąvoka. Ši sąvoka suponuoja, kad intelektinės veiklos rezultatas pasižymi tam tikromis savybėmis. Savybės gali būti pasiektos kūrinio kūrimo procesu arba atsispindėti išreikštoje idėjoje. Originalumas tiesiogiai koreliuoja socialiniais bei politiniais veiksniais, todėl nėra statiškas. Ši sąvoka buvo suformuluota Berno konvencijoje, o išplėtota Europos Sąjungos direktyvose Nr. 91/250/EEB, 96/9/EB bei 2006/116/EB. Europos Sąjungos teisės harmonizavimo procesą tęsė ESTT savo jurisprudencijoje.
2. Originalumo reikalavimo funkcija – nustatyti ribą, kuomet literatūros, dramos, meno, muzikos kūriniams galima suteikti autorių teisių apsaugą. Antrinė šio kriterijaus funkcija – autorių teisių pažeidimo konstatavimas. Originalumas kūrinyje gali būti vertinamas dvejopai: objektyviai ir subjektyviai. Vertinimas priklauso nuo to, ar teisės tradicija yra kontinentinė, ar paprotinė. Išvestinis kūrinys taip pat gali būti pripažintas originaliu. Išvestinio kūrinio originalumas pripažįstamas remiantis tiek kontinentine, tiek paprotine teisės tradicija.
3. ESTT savo sprendimuose nuosekliai išaiškino originalumo sąvoką bei jos taikymą ir išskyrė tris originalumą suponuojančius elementus: savarankišką autoriaus darbą, autoriaus asmeninį prisilietimą bei autoriaus galimybes daryti laisvus kūrybinius pasirinkimus.
4. LAT savo praktikoje pažymėjo, kad originalumas yra vienas svarbiausių kriterijų suteikiant kūriniui autorių teisių apsaugą, tačiau retai šią sąvoką išaiškina išsamiai. Originalumo kriterijų LAT sieja su kūrinio išskirtinumu bei savitumu, autoriaus asmeniniu prisilietimu ir pasirinkimų laisve kuriant. Vertinant originalumo kriterijų panašiose bylose, LAT ESTT suformuota praktika beveik nesiremia. Aiškinant originalumo sąvoką, LAT remiasi doktrina, ATGTĮ normomis, nacionalinių teismų precedentais bei Europos Sąjungos Direktyvomis. Tai suponuoja, kad intelektinės nuosavybės teisės harmonizavimas Lietuvoje nėra pasiekęs užsibrėžto lygio.
5. Anglijos teisėje teismai originalumą vertina taikydami objektyvųjį kriterijų. Anglijos ir Europos Sąjungos teisės skirtingai vertina tam tikrus veiksnius, suponuojančius originalumą. Anglijos originalumo reikalavimas yra siejamas su kiekybiniais autoriaus įnašais, o Europos Sąjungos – su kokybiniais. Tiek Anglijos teismai, tiek ESTT sutinka, kad įnašai, įdėti prieš kūriniui įgaunant išraišką, gali reikšti originalumą. Tačiau Anglijos teismai šiuos elementus vertina kartu, o ESTT savo sprendime yra pažymėjęs, kad pasirinkimai, padaryti iki kūriniui įgaunant išraišką,

suponuoja jo originalumą. Skirtingi originalumo standartai dažniausiai nereiškia skirtingų rezultatų pripažįstant kūrinį originaliu. Dauguma kūrinių, laikomų originaliais Europos Sąjungos teisės šviesoje, bus laikomi originaliais ir Anglijoje. Tačiau gali pasitaikyti tokių atvejų, kuomet kūrinys bus pripažintas originaliu remiantis Europos Sąjungos formuojama teisine praktika, tačiau nebus laikomas originaliu Anglijoje ir *vice versa*. Anglijos teismai ESTT praktiką taiko itin retai, o įstatymų leidėjas, perkeldamas Direktyvą Nr. 2006/116/EB į valstybės teisės sistemą, originalumo kriterijaus iki galo neišaiškino. Vertinant Anglijos teisės originalumo kriterijaus harmonizavimą, buvo prieita išvada, kad Anglija nėra pasiekusi užsibrėžto lygio.

6. Užsibrėžtas originalumo kriterijaus harmonizavimo lygis šalyse narėse pasiektas nebuvo. Tai galėjo nutikti dėl kelių priežasčių. Visų pirma, tam galėjo turėti įtakos pernelyg abstraktus originalumo kriterijaus išaiškinimas direktyvose. ESTT taip pat neturėjo daug praktikos aiškinant šį kriterijų. Galiausiai, to priežastis galėjo būti vengimas susisteminti atskiroms intelektinės veiklos kūrinių rūšims taikomus originalumo kriterijus.

PASIŪLYMAI

1. Aiškinant ir taikant kūrinio originalumo kriterijų yra siūloma remtis ESTT suformuota praktika. Tuo atveju, kuomet originalumo kriterijaus aiškinimas ESTT praktikoje nėra suformuotas arba šio kriterijaus taikymas nėra aiškus, yra siūloma kreiptis į ESTT su prašymu priimti prejudicinį sprendimą byloje nagrinėjamu klausimu.

ŠALTINIŲ IR LITERATŪROS SĄRAŠAS

STRAIPSNIAI IŠ KNYGŲ, MOKSLO DARBŲ RINKINIŲ IR KONFERENCIJŲ MEDŽIAGOS, MONOGRAFIJOS, MOKSLINIAI STRAIPSNIAI

1. D. Gervais, *Feist goes global: A comparative analysis of notion of originality in copyright law;*
2. L. Bently, B. Sherman, D. Gangjee ir P. Jhonson, *Intellectual property law*. United Kingdom, Oxford university press, 2017;
3. Marija Stonkienė, *Intelektinės nuosavybės teisė, Autorių teisė* – Vilnius: 2011;
4. Ramūnas Birštonas, Danguolė Klimkevičiūtė, Nijolė Janina Matulevičienė, Lina Mickienė, Jūratė Uosienė, *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius, 2010;
5. Sunimal Mendis, *A Copyright Gambit: On the Need for Exclusive Rights in Digitised Versions of Public Domain Textual Materials in Europe*. Vokietija, 2019;
6. V. Mizaras, *Autorių teisė: monografija. T. 1*. Vilnius: Justitia, 2008.

INTERAKTYVIOS LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. „Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos, 1886 m. rugsėjo 9 d.“, [interaktyvus] [žiūrėta 2019-11-23], <https://www.latga.lt/uploads/pdf/Berno-konvencija.pdf>;
2. Catherine Lee, *The Wheels on the Birss ...*,The IPKat, [interaktyvus], [žiūrėta 2019-10-11], <https://ipkitten.blogspot.com/2012/01/wheels-on-birss.html>;
3. Dr. Jūratė Usonienė, *Kūrinio originalumo samprata*, Jurisprudencija t. 78(70); 78–84, (Vilnius, 2005) , 80-81, [interaktyvus], [žiūrėta 2019-01-01],<https://www.mruni.eu/upload/iblock/7bc/009_usoniene.pdf >;
4. Eleonora Rosati, *The Levola Hengelo CJEU decision: ambiguities, uncertainties ... and more questions*, The IPKat, [interaktyvus], [žiūrėta 2019-08-21], <https://ipkitten.blogspot.com/2018/11/the-levola-hengelo-cjeu-decision.html>;
5. House of Lords, *BBC v Wireless League Magazine [1926] Ch. 433*, University of Cambridge, [interaktyvus], [žiūrėta 2019-06-23], <https://www.cipil.law.cam.ac.uk/virtual-museum/bbc-v-wireless-league-magazine-1926-ch-433> ;
6. House of Lords, *Cramp & Sons v. Frank Smythson[1944]*, University of Cambridge, [interaktyvus] [žiūrėta 2019-03-25], <https://wikijuris.net/cases/g_a_cramp_sons_v_frank_smythson_1944>;
7. House of Lords, *Ladbroke (Football) Ltd v William Hill (Football) Ltd.*, University of Cambridge, [interaktyvus], [žiūrėta 2019-04-20],<https://www.cipil.law.cam.ac.uk/virtual-museum/ladbroke-v-william-hill-1964-1-all-er-465>;
8. House of Lords, *Leslie v J Young & Sons [1894]*, wikiJuris, [interaktyvus], [žiūrėta 2019-03-25], <https://wikijuris.net/cases/leslie_v_j_young_sons_1894_ac_335>;
9. House of Lords, *Walter v Lane [1900] A.C. 539*, University of Cambridge, [interaktyvus], [žiūrėta 2019-04-05], <https://www.cipil.law.cam.ac.uk/virtual-museum/walter-v-lane-1900-ac-539>;
10. Jack Lynch, The Perfectly Acceptable Practice of Literary Theft: Plagiarism, Copyright, and the Eighteenth Century, Writing-World.com, [interaktyvus], [žiūrėta 2019-01-01], <https://www.writing-world.com/rights/lynch.shtml>;

11. Mathilde Pavis, *Hendrix's portrait is original afterall say Paris Court of Appeal*, [interaktyvus], [žiūrėta 2019-11-02], <http://ipkitten.blogspot.com/2017/06/hendrixs-portrait-is-original-afterall.html>.
12. Mathilde Pavis, *Paparazzi & copyright: where are we and where should we be?* , The IPKat, [interaktyvus], [žiūrėta 2019-11-02], <http://ipkitten.blogspot.com/2018/05/paparazzi-copyright-where-are-we-and.html> .
13. Mathilde Pavis, *Paparazzi & copyright: where are we and where should we be?*, The IPKat, [interaktyvus], [žiūrėta 2019-11-06], <http://ipkitten.blogspot.com/2018/05/paparazzi-copyright-where-are-we-and.html>.
14. Philippa Morgan, *5 Reasons Balenciaga's Spring 2018 Campaign Oozes Nowness*, [interaktyvus], [žiūrėta 2019-11-04], <https://en.vogue.me/fashion/balenciaga-spring-2018/ >.
15. Rosie Burbidge, *Medical data in a twist - Technomed v Bluecrest*, The IPKat, [interaktyvus], [žiūrėta 2019-04-21], <http://ipkitten.blogspot.com/2017/09/medical-data-in-twist-technomed-v.html>.

TEISĖS AKTŲ SĄRAŠAS

1. Europos Parlamento ir Tarybos *Direktyva dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (kodifikuota redakcija)*, Nr. 2006/116/EB, 2006 m. gruodžio 12 d;

2. Europos Parlamento ir Tarybos *Direktyva dėl duomenų bazių teisinės apsaugos,* Nr. 96/9/EB, 1996 m. kovo 11 d;

3. Europos Sąjungos Tarybos *Direktyva dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos*, Nr. 2009/24/EB, 1991 m. gegužės 14 d;

4. Lietuvos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas.

TEISMŲ PRAKTIKOS SĄRAŠAS

1. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nutarimas, *Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany prieš Ministerstvo kultury*, bylos Nr. C-393/09.
2. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nutarimas, *Eva-Maria Painer prieš Standard VerlagsGmbH ir kt*., Bylos Nr. C-145/10.
3. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nutarimas, *Football Association Premier League Ltd, NetMed Hellas SA, Multichoice Hellas SA prieš QC Leisure, David Richardson, AV Station plc, Malcolm Chamberlain, Michael Madden, SR Leisure Ltd, Philip George Charles Houghton, Derek Owen (C-403/08) ir Karen Murphy prieš Media Protection Services Ltd,* bylos Nr. C-429/08.
4. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nutarimas, *Football Dataco Ltd, Football Association Premier League Ltd, Football League Ltd, Scottish Premier League Ltd, Scottish Football League, PA Sport UK Ltd v Yahoo! UK Ltd, Stan James (Abingdon) Ltd, Stan James plc, Enetpulse ApS,* bylos Nr. C-604/10.
5. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nutarimas*, Infopaq International A/S prieš Danske Dagblades Forening,* Bylos Nr. C-5/08.
6. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nutarimas , *Levola Hengelo BV prieš Smilde Foods BV*, Nr. C-310/17.
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, *Microsoft korporacijos, Symantec Korporacijos, BĮ UAB „VTeX“ v. UAB „Vilpostus“,* bylos Nr. 3K-3-311/2006.

8. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nutarimas, *SAS Institute Inc prieš World Programming Ltd.*, Bylos Nr. C-406/10.
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, *„15min“ v. „Lrytas“*, bylos Nr. e3K-3-513-916/2016
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, *Atvirosios akcinės bendrovės Minsko traktorių gamykla („Otkrytoe aktsionernoe obshchestvo Minskii traktornyi zavod“) skundas dėl turto arešto akto papildymo, areštuojant pareiškėjai priklausančias autoriaus teises ir paskiriant jų administratorių*, bylos Nr. 3K-3-215-421/2019
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, *K. M. leidyklos „Briedis“, M. B., V. J., R. M. ir A. L. v. S. D. ir J. K. leidyklos „Saulabrolis“, UAB „Arlila“ atstovai*, bylos Nr. 3K-3-48/2007
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, K. B. ir UAB „Restoranų grupė FORTAS“ v. AB „Ragutis“, bylos Nr. 3K-3-160/2008
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, *T. V. v „Žemprojektas“,* bylos Nr. 3K-3-536/2010
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, *UAB „Zbiga“ v. UAB „Gintaro baldai“,* bylos Nr. 3K-3-509/2013
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, *„Roche Diagnostics GmbH“ v. UAB „Optifarma“,* bylos Nr. 3K-3-140-611/2015.

ANOTACIJA

Europos Parlamentas ir Taryba, siekiant harmonizuoti šalių narių intelektinės nuosavybės teisę, o tiksliau, siekiant suvienodinti originalumo kriterijaus taikymą bei interpretavimą, išleido tris direktyvas: Direktyvą dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos (91/250/EEB), Direktyvą dėl duomenų bazių teisinės apsaugos (96/9/EB) bei Direktyvą dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (2006/116/EB). Direktyvomis užsibrėžtas harmonizavimo lygis pasiektas nebuvo. Todėl Europos Sąjungos Teisingumo Teismas bylose *Infopaq, Bezpečnostní softwarová asociace, Premier League, Painer, Football Dataco, World Programming* pateikė originalumo kriterijaus išaiškinimus. Išaiškinimai turėjo padėti pasiekti užsibrėžtą harmonizavimo lygį šalyse narėse. Darbo tikslas yra ištirti, ar šis lygis buvo pasiektas, ir nustatyti dažniausiai kylančias problemas, susijusias su originalumo kriterijaus taikymu bei aiškinimu šalių narių teismų praktikoje.

Darbe yra išnagrinėtas ir atskleistas doktrininis bei Europos Sąjungos formuojamas originalumo kriterijaus aiškinimas. Analizuojant Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką, buvo nustatytas nepakankamas originalumo kriterijaus harmonizavimo lygis Lietuvoje. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, nagrinėdamas panašias bylas, nesivadovavo ESTT formuojamu originalumo kriterijaus aiškinimu. Analizuojant Anglijos, kaip šalies narės, kurios tradicinis originalumo kriterijaus aiškinimas yra labiausiai nutolęs nuo Europos Sąjungos formuojamo aiškinimo, teismų sprendimus, buvo nustatytos dažniausiai kylančios problemos, susijusios su originalumo kriterijaus taikymu bei aiškinimu. Pateikiami pasiūlymai, susiję su harmonizavimo lygio kėlimu.

ANOTACIJA ANGLŲ KALBA (ANNOTATION)

The European Parliament have adopted three Directives in order to harmonize the intellectual property law of Member States: Directive on the legal protection of computer programs (91/250 / EEC), Directive on the legal protection of databases (96/9/EB), Directive on the term of protection of copyright and certain related rights (2006/116 / EC). More precisely, to harmonize the application and interpretation of criterion of originality. The level of harmonization that these Directives aimed for has not been achieved. The Court of Justice of the European Union has aimed to clarifie the criterion of originality. It has done so by providing preliminary ruling in these cases: *Infopaq, Bezpečnostní softwarová asociace, Premier League, Painer, Football Dataco, World Programming*. The intent was to achieve level of harmonization Directives have failed to achieve.

The aim of this thesis is to determine whether set level of harmonization has been reached and to identify the most common problems associated with the application and interpretation of said criterion. This thesis analyses and provides doctrinal and European Union definitions of the originality criterion. Thesis reveals level of harmonization of the originality criterion has not reached set goal in Lithuania. This has been concluded by analysing rulings of the Supreme Court of Lithuania. This work also identifies most common problems associated with the application and interpretation of the originality criterion by analysing rulings of English Courts. Rulings of England's courts were selected because of the stark difference of originality criterion interpretation between this Member State and European Union. This thesis aims to provide suggestions related to raising the level of harmonization in members states.

SANTRAUKA

Tapytojai, skulptoriai, kompozitoriai, rašytojai bei kiti menininkai šimtmečius buvo skatinami kopijuoti savo mokytojų darbus kiek įmanoma tiksliau, o originalumas ir išskirtinumas buvo smerkiamas. Tik XVIII amžiuje originalumas kūriniuose tapo ideologija bei siekiamybe. Apie tai rašė Edward Young savo knygoje „Spėlionės, susijusios su originalia kompozicija“. E. Young smerkė imitavimą ir gyrė originalumą kūryboje: „*Originalūs kūriniai yra ir turėtų būti favoritai, nes būtent jie yra didieji geradariai; jie išplečia Raidžių respublikos ribas ir prideda naujų provincijų į jos teritoriją: imitacijos mums duoda tik tai ką jau turime <...>. Geri autoriai yra originalūs, blogi kūrėjai kopijuoja, o kopija ne ką geriau, nei liūdna vagystė*“. Keičiantis visuomenės požiūriui į kūrinių originalumą, kartu keitėsi ir požiūris į asmenis, plagijuojančius kitų autorių kūrinius. Dėl šios priežasties buvo priversta keistis ir teisinė sistema, sauganti kūrėjų teises.

Tarptautinėje teisėje kūrinio originalumas pirmą kartą buvo paminėtas 1886 metų Berno konvencijoje dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos: „*Vertimai, adaptacijos, muzikinės aranžuotės ir kiti literatūros ar meno kūrinių perdirbimai saugomi kaip ir originalūs kūriniai nepažeidžiant originalaus kūrinio autorinės teisės*.“. Praktiškai identišką reikalavimą kūriniui pateikė ir Europos Parlamentas ir Taryba harmonizuojant šalių narių intelektinės nuosavybės teisę. Originalumo kriterijus buvo harmonizuojamas trimis direktyvomis: Direktyva dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos (91/250/EEB), Direktyva dėl duomenų bazių teisinės apsaugos (96/9/EB) bei Direktyva dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (2006/116/EB). Tačiau užsibrėžtas harmonizavimo lygis pasiektas nebuvo. Teisės harmonizavimo ėmėsi Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, pateikdamas originalumo kriterijaus išaiškinimus bylose *Infopaq, Bezpečnostní softwarová asociace, Premier League, Painer, Football Dataco, World Programming*. Išaiškinimai turėjo padėti pasiekti užsibrėžtą harmonizavimo lygį šalyse narėse.

Magistrantūros darbo **„Originalumo kriterijaus problematika Europos Sąjungos teisėje“** tikslas yra ištirti, ar šalyse narėse buvo pasiektas užsibrėžtas originalumo kriterijaus harmonizavimo lygis bei nustatyti dažniausiai kylančias problemas, susijusias su šio kriterijaus taikymu ir aiškinimu šalių narių teismų praktikoje. Siekiant nustatyti doktrininį originalumo kriterijaus apibrėžimą buvo analizuojami tokių autorių kaip Dr. Jūratė Usonienė, Doc. A. Vileita bei Dr. V. Mizaras darbai. Kontinentinės teisės doktrina originalumą sieja su tam tikrais objekto požymiais: išskirtinumu ir autoriaus asmeniniu indeliu. Paprotinės teisės tradicija – su autoriaus indėliu. Originalumo reikšmė siejama su riba, kuomet kūriniui yra suteikiama apsauga, bei autorių teisių pažeidimo nustatymu.

Vertinant originalumo kriterijaus harmonizavimo lygį Lietuvoje, buvo atliekama ESTT kertinių bylų bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos analizė. Nagrinėjant ESTT prejudicinius ir kitus sprendimus, buvo atskleistas Europos Sąjungos formuojamas originalumo kriterijaus aiškinimas. Analizuojant LAT praktiką, buvo prieita išvada, kad teismas, nagrinėdamas panašias bylas, nesivadovavo ESTT formuojamu originalumo kriterijaus aiškinimu. LAT nepateikė išsamaus originalumo kriterijaus išaiškinimo savo sprendimuose. Dėl šių priežasčių buvo prieita išvada, kad užsibrėžtas originalumo kriterijaus harmonizavimo lygis Lietuvoje pasiektas nebuvo.

Darbe buvo analizuojami Anglijos, kaip šalies narės, kurios tradicinis originalumo kriterijaus aiškinimas yra labiausiai nutolęs nuo Europos Sąjungos formuojamo aiškinimo, teismų sprendimai. Analizuojant Anglijos teismų sprendimus, buvo prieita išvada, kad užsibrėžtas harmonizavimo lygis nebuvo pasiektas nei Direktyvomis, nei ESTT formuojama praktika. Vertinant Direktyvų perkėlimą pastebėta, kad Direktyvos yra perkeltos netinkamai, paliekant teisinių spragų. Vertinanti ESTT sprendimų taikymą pastebėta, kad Anglijos teismai ESTT praktika remiasi retai. Anglijoje kūrinio originalumas yra vertinamas remiantis objektyviuoju originalumo kriterijaus aiškinimu. Dėl šios priežasties gali pasitaikyti tokių atvejų, kuomet kūrinys bus pripažintas originaliu remiantis Europos Sąjungos formuojama teisine praktika, tačiau nebus laikomas originaliu Anglijoje ir *vice versa*.

Vertinant originalumo kriterijaus harmonizavimo lygį šalyse narėse reikėtų pastebėti, kad ESTT sprendimuose suformuota praktika yra taikoma gan retai. Teismai, aiškindami originalumo kriterijų, dažniau remiasi doktrina arba vidaus teisės aktais.

SUMMARY (SANTRAUKA ANGLŲ KALBA)

For centuries painters, sculptors, composers, writers, and other artists have been encouraged to copy the work of their predecessors as closely as possible. Originality and individuality in works of art have been frowned upon. Only in the 18th century it became an ideology and an aspiration. Edward Young wrote in his book "Guessing on Original Composition.": "Originals are, and ought to be, great Favourites, for they are great Benefactors; they extend the Republic of Letters, and add a new province to its dominion: Imitators only give us a sort of Duplicates of what we had, possibly much better, before." Good authors are original, bad authors copy, and copying is no better than "sordid Theft". As attitude of public towards originality changed, attitude towards plagiarism changed with it. As a result, the legal system protecting Author's rights has been forced to change.

In international law, originality of a work was first mentioned in the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works of 1886: "Translations, adaptations, arrangements of music and other alterations of a literary or artistic work shall be protected as original works without prejudice to the copyright in the original work". When harmonizing the intellectual property rights of the Member States, the European Parliament and the Council used an identical formulation of originality criterion. It was harmonized by three Directives: The Directive on the legal protection of computer programs (91/250 / EEC), the Directive on the legal protection of databases (96/9 / EC) and the Directive on the term of protection of copyright and related rights (2006/116 / EC). EB). Desired level of harmonization has not been achieved. The Court of Justice of the European Union has undertaken harmonization of law by interpreting the criterion of originality in *Infopaq, Bezpečnostní softwarová asociace, Premier League, Painer, Football Dataco, World Programming* cases. These clarifications were intended to help achieve the desired level of harmonization in the Member States.

Aim of Master's thesis "**Problems related originality criterion in European Union law"** is to determine whether desired level of harmonization has been achieved in the Member States and to identify the most common problems related to the application and interpretation of originality criterion. In order to determine the doctrinal definition of originality criterion, works of such authors such as Dr. Jūratė Usonienė, Dr. A. Vileita and Dr. V. Mizaras were analyzed. The doctrine of continental law associates originality with certain features of an object: exclusivity and author's personal touch. Customary law associates originality with authors contributions. Purpose of originality criterion is related to the threshold at which work is granted protection. Secondary purpose of originality is related to detection of copyright infringements.

In assessing harmonization level of the criterion of originality in Lithuania, the analysis of the CJEU cases and the case law of the Supreme Court of Lithuania was conducted. The European Court of Justice's preliminary rulings have revealed the European Union's interpretation of originality. When analyzing the practice of the SCL, it was concluded that the court did not follow originality criterion formulated by CJEU in similar cases. The SCL did not provide a detailed interpretation of the criterion of originality in its decisions. For these reasons, it was concluded that sufficient level of harmonization of the originality criterion was not reached in Lithuania.

The thesis focuses on decisions made by the courts of England. England was selected as a member state whose interpretation of the criterion of originality traditionally is the furthest from that of the European Union. By analyzing the decisions of the English courts, it was concluded that neither the Directives nor CJEU decisions had achieved the desired level of harmonization. When assessing the implementation of directives, it should be noted that directives have been implemented incorrectly, leaving loopholes in legislation. When assessing the application and citation of CJEU rulings it should be noted that English courts rarely rely on rulings made by CJEU and more often relies on national case law. In England, the originality of a work is determined by objective interpretation of the criterion of originality. For this reason, there may be cases where a work will be recognized as original on the basis of legal practice developed by the European Union but will not be considered original in England and *vice versa*.

In assessing the degree of harmonization of the originality criterion in the Member States, it should be noted that the case law developed by the CJEU is rarely used. Courts more often rely on doctrine or national law when interpreting the criterion.

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

2019-12-15
Vilnius

Aš, Mykolo Romerio universiteto (toliau – Universitetas),
Privatinės Teisės instituto, Civilinės ir verslo teisės magistrantūros
(fakulteto / instituto, programos pavadinimas)

Studentas (-ė) Lukas Valentukevičius,
(vardas, pavardė)

patvirtinu, kad šis rašto darbas / bakalauro / magistro baigiamasis darbas

„ORIGINALUMO KRITERIJAUS PROBLEMATIKA EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖJE“:

1. Yra atliktas savarankiškai ir sąžiningai;
2. Nebuvo pristatytas ir gintas kitoje mokslo įstaigoje Lietuvoje ar užsienyje;
3. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir susipažinus su rašto darbų metodiniais nurodymais.

Man žinoma, kad už sąžiningos konkurencijos principo pažeidimą – plagijavimą studentas gali būti šalinamas iš Universiteto kaip už akademinės etikos pažeidimą.

(parašas)

Lukas Valentukevičius
(vardas, pavardė)